

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Blízkého východu

Diplomová práce

Bc. Igor Dostalík

Arabské vojenské hodnosti

Arab Military Ranks

Praha 2019

Vedoucí práce: PhDr. Viktor Bielický, Ph.D.

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu této diplomové práce, PhDr. Viktoru Bielickému, Ph.D., za laskavé vedení mé práce, věcné rady, jeho preciznost a trpělivost.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 2. srpna 2019

Igor D o s t a l í k

Klíčová slova (česky)

arabské vojenské hodnosti, arabská vojenská terminologie, vojenské dějiny arabských zemí, arabské armády

Klíčová slova (anglicky):

Arab military ranks, Arabic military terminology, military history of Arab countries, Arab armies

Abstrakt (česky)

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na problematiku vojenských hodností ozbrojených sil současných arabských států. V této práci jsou zmapována pojmenování vojenských hodností pro jednotlivé složky (pozemní síly, námořnictvo, letectvo) arabských armád. Práce se současně snaží nastínit historický a politický kontext vývoje vojenských hodností v regionu, je tudíž věnována pozornost raným arabským hodnostem v období středověku, reformním snahám v osmanské armádě za vlády sultána Mahmuda II. a vzniku egyptské armády během panování dynastie Muḥammada 'Alīho. V práci jsou rovněž brány v potaz vlivy armádních tradic evropských koloniálních mocností na vývoj arabské terminologie, stejně jako politické změny na Blízkého východu ve druhé polovině 20. století. Systém hodností ozbrojených složek Egyptské arabské republiky v práci slouží jako referenční pro další arabské země. Tato práce je založena na analýze odborné literatury a příslušné legislativy arabských států.

Abstract (in English):

This master's thesis is focusing on the issue of military ranks in the armed forces of contemporary Arab states. In the thesis, the terms for military ranks of all branches of the armed forces (ground force, navy, air force) of Arab armies are being discussed. At the same time, the proposed thesis is dealing with the historical and political context of development of military ranks in the region; therefore, there is a focus on early developments of military ranks in the Middle Ages, reform efforts in the Ottoman military of Sultan Mahmut II., and the creation of Egyptian army during the rule of Muḥammad 'Alī's dynasty. In the thesis itself, military traditions of European colonial powers together with the political developments in the second half of the 20th century are also taken into consideration while discussing the ranks and terminology. The rank system of the Armed Forces of the Egyptian Arab Republic serves as a reference for other states throughout the thesis. The thesis is based on analysis of scholarly literature and relevant legislation of Arab countries.

OBSAH

ÚVOD	1
1 VOJENSKÁ HODNOST	4
1.1 PŘEKLADY VOJENSKÝCH HODNOSTÍ.....	5
2 ORGANIZACE PRVNÍCH MUSLIMSKÝCH VOJSK	6
2.1 VOJENSKÉ HODNOSTI UMAJJOVSKÝCH A 'ABBÁSOVSKÝCH ARMÁD.....	7
2.2 ARMÁDA EGYPTSKÝCH MAMLÚKŮ	10
3 OSMANSKÉ VOJENSKÉ REFORMY	11
4 EGYPT	15
4.1 EGYPTSKÁ ARMÁDA V OBDOBÍ DYNASTIE MUĤAMMADA 'ALĪHO.....	15
4.2 EGYPTSKÁ ARMÁDA V OBDOBÍ CHEDÍVÁTU A KRÁLOVSTVÍ	18
4.3 VOJENSKÉ HODNOSTI EGYPTSKÝCH OZBROJENÝCH SIL	26
5 VOJENSKÉ HODNOSTI V ARABSKÉM SVĚTĚ.....	30
5.1 SÚDÁN	30
5.2 SÝRIE	33
5.3 LIBANON	39
5.4 IRÁK.....	44
5.5 JORDÁNSKO	49
5.6 SAÚDSKÁ ARÁBIE	53
5.7 KUVAJT.....	57
5.8 BAHRAJN.....	60
5.9 KATAR	62
5.10 SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY.....	64
5.11 SULTANÁT OMÁN	67
5.12 JEMEN.....	69
5.13 LIBYE	72
5.14 TUNISKO	76
5.15 ALŽÍRSKO	79
5.16 MAROKO.....	81

5.17 MAURITÁNIE.....	84
ZÁVĚR.....	87
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89

Úvod

V rámci svého studia arabského jazyka na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy jsem často při překladu odborných i literárních textů narážel na termíny arabských hodností, ať už vojenských či policejních. Snaha o překlad daných termínů do češtiny, zpravidla po konzultaci se slovníkem, často vedla k ještě větší nejistotě, jak danou hodnost co nejpřesněji přeložit. Velmi často se pod slovníkovým heslem nějaké hodnosti uváděly regionální rozdíly, které bez znalosti původu daného textu či kontextu jeho napsání dále stěžovaly samotný překlad do českého jazyka. V době, kdy jsem zvažoval téma mé diplomové práce, jsem uznal, že zmapovat danou problematiku by mohlo být nejen přínosné pro mou osobní arabistickou praxi, zároveň bych tím ale mohl přispět k větší přehlednosti v problematice terminologie vojenských hodností v arabském světě.

Ve fázi sběru materiálů k napsání předkládané práce jsem se nejprve snažil získat základní přehled pomocí dostupných slovníků arabského jazyka. S politováním jsem ale musel konstatovat, že současné slovníky moderní spisovné arabštiny obvykle neuvádějí souhrnné výčty vojenských hodností, což se ale dá říci i o specializovaných slovnících vojenské arabštiny. Světlou výjimku v tomto ohledu představuje arabsko-anglický slovník vojenské terminologie, který vypracoval generálmajor saúdskoarabské armády Jūsūf 'Ibrāhīm as-Salūm, byť i ten se věnoval primárně hodnostem v Saúdské Arábii a Sýrii v komparaci s hodnostmi armád NATO.¹ Arabské monografie, které pojednávají o historii či vývoji jednotlivých arabských armád, se velmi často spokojí s výčtem hodností dané armády bez větší snahy zdůvodnit, z jakého důvodu byla a je určitá vojenská hodnost pojmenována tak, a ne jinak. Odborné publikace a slovníky západní provenience poskytují obdobné informace. Na tomto místě stojí za to zmínit publikaci, kterou napsal izraelský historik Eliezer Be'eri a jež následně vyšla anglicky pod názvem *Army Officers in Arab Politics and Society*.² Be'eri se v ní pokusil vytvořit srovnávací tabulku vojenských hodností arabských armád v kontextu vojenských převratů 50. a 60. let 20. století, celkový přehled je ovšem limitován tím, že sledoval pouze šest arabských zemí. Práce navíc byla napsána v roce 1969, tedy z hlediska dnes používaných hodností je v některých případech

---

¹ Jūsūf as-Salūm, *Mu'ğam al-muṣṭalahālāt al-'askarīja: 'arabī-'inġlīzī* (ar-Rijād: Maktabat al-'Abikān, 2000), 26.

² Eliezer Be'eri, *Army Officers in Arab Politics and Society* (New York: Praeger, Inc. Publishers, 1970), 497.

neaktuální. Oficiální internetové stránky ministerstev obrany či ozbrojených sil jednotlivých arabských se ukázaly být nedostačujícím zdrojem, neboť zmíněné instituce nemají své oficiální stránky ve všech arabských zemích, pokud ano, neznamená to, že obsahují výčet či přehled vojenských hodností. Ve světle těchto zjištění jsem musel obrátit svou pozornost jiným směrem.

Během sběru relevantních materiálů jsem postupně objevil řadu zákonů, nařízení či dekretů, které stanovovaly podmínky či organizaci služby v jednotlivých armádách, řada z nich navíc obsahovala i výčty vojenských hodností. Tato legislativa se často měnila důsledkem turbulentního politického vývoje na Blízkém východě v průběhu 20. století, v mnoha případech se tak podařilo nejen poskytnout přehled užívaných hodností, ale i načrtnout jejich vývoj. Obsahem této práce tudíž není snaha o prostý výčet hodností v jednotlivých arabských armádách, snaží se změny v hodnostním označení příslušníků ozbrojených složek zasadit do historického kontextu, v kterém se dané hodnosti měnily. Za tímto účelem jde tato práce dále do historie, než k momentu vyhlášení nezávislosti a založení armád současných arabských států.

Zkoumané arabské státy byly vybrány na základě jejich členství v Lize arabských států, ta má v současnosti 22 členů.³ Z tohoto celkového počtu byly vyřazeny čtyři členské státy, kterým se tato práce nebude věnovat. Jedná se konkrétně o Džibutsko, Komorské ostrovy, Somálsko a Stát Palestina. První tři jmenované země nejsou arabské země v pravém slova smyslu, to znamená, že Arabové netvoří většinové etnikum a arabština je spojena primárně s oblastí islámu a jeho kulturním dědictvím. Důvodem pro vyřazení Palestiny byl fakt, že Palestinská autonomie nedisponuje vlastní armádou *stricto sensu*, ale polovojenskou bezpečnostní organizací s názvem Národní palestinské bezpečnostní síly (*Quwwāt al-`amn l-waṭanīja l-filasṭīnīja*).⁴

Struktura předkládané práce je následující: Úvodní kapitola práce osvětluje pojem „vojenská hodnost“ a pozornost je věnována také samotné problematice překladu vojenských hodností, která má svá specifika. Druhá kapitola podává stručný nástin vojenských hodností v arabském světě v období od vzniku islámu až do 19. století, kdy je

---

³ “ad-Duwal al-`a`ḏā’,” Ğāmi‘at ad-duwal al-‘arabīja, (navštíveno 26. července 2019),

<http://www.lasportal.org/ar/aboutlas/Pages/CountryData.aspx>.

⁴ Friedrich, Luethold, eds., *Entry-points to Palestinian Security Sector Reform* (Geneva: DCAF, 2007), 160.

následně věnována pozornost vojenským reformám v Osmanské říši. Následující dvě kapitoly pak tvoří jádro předkládané diplomové práce. První z nich, tj. třetí kapitola, se zaměřuje na vznik fenoménu egyptské armády od počátků vlády dynastie Muḥammada ‘Alīho, přičemž je v této části zkoumán vývoj vojenských hodností až do současnosti. Čtvrtá kapitola pojednává postupně o všech vybraných arabských armádách, jimž jsou věnovány jednotlivé podkapitoly. Na konci každé podkapitoly je vložena tabulka s přehledem aktuálně používaných vojenských hodností společně s českými ekvivalenty. Závěr práce poté shrnuje učiněná zjištění, ke kterým došlo během výzkumu

Poznámka ke způsobu citování a přepisu arabštiny:

Při psaní práce byly použité zdroje citovány v souladu s citační normou *Chicago Manual of Style*.⁵ K přepisu arabských termínů bylo použito mírně modifikované transliterace dle normy zavedené akademickou institucí Deutsche Morgenländische Gesellschaft (DMG) (viz Tabulku transliterace arabštiny níže). Názvy měst a zemí (např. Káhira, Bagdád; Tunisko, Alžírsko) jsou stejně jako běžně užívané pojmy arabského původu (např. islám, chalífát, násirismus) uváděny podle běžného českého úzu.

Tabulka transliterace arabštiny

Konsonantní grafémy			
ء		غ	<i>g</i>
ب	<i>b</i>	ف	<i>f</i>
ت	<i>t</i>	ق	<i>q</i>
ث	<i>ṭ</i>	ك	<i>k</i>
ج	<i>ǧ</i>	ل	<i>l</i>
ح	<i>ħ</i>	م	<i>m</i>
خ	<i>ħ</i>	ن	<i>n</i>
د	<i>d</i>	ه	<i>h</i>
ذ	<i>ḍ</i>	و	<i>w</i>
ر	<i>r</i>	ي	<i>j</i>
ز	<i>z</i>		
س	<i>s</i>		Vokály

⁵ “Notes and Bibliography: Sample Citations,” The Chicago Manual of Style Online, (navštíveno 9. července 2019), https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html.

ش	š	ـ	a
ص	ṣ	ـ	u
ض	ḍ	=	i
ط	ṭ	اَ / اِ يَ	ā
ظ	ẓ	و	ū
ع	ʿ	يَ	ī

1 Vojenská hodnost

Vojenská hodnost či zkráceně hodnost je označení, které charakterizuje status vojáka v rámci ozbrojených sil, určuje jeho pozici ve vojenské hierarchii. Na základě dané hodnosti jsou jejímu nositeli určeny práva, pravomoci, výsady, stejně jako povinnosti. Hodnosti jsou hlavním prvkem, který určuje strukturu vztahů mezi příslušníky ozbrojených sil, tato struktura je potřebná ve vojenských organizacích k určení odpovědnosti za vydávání rozkazů, stejně jako za to, kdo je má následně vyplnit.⁶

Vojenské hodnosti jsou fenoménem, se kterým se můžeme setkat od samého počátku armád jako takových. Mezi první vojenské hodnosti vůbec je řazen *strategoí*, což byla ve starověkých Athénách hodnost pro velitele armády, celá armáda jich měla celkem deset. Pod nimi byli ve vojenské hierarchii velitelé kavalérie, kteří měli hodnost s označením *hipparchus*, důstojníci hodnosti pěchoty s označením *taxiarchos* měli pro změnu na starost přesun vojska, organizaci vojenského tábora a proviantu. V období římské republiky byla armáda pod velením dvou konzulů, šest tribunů bylo ve velení římské legie, přičemž veleli v páru a střídali se každé dva měsíce. Nižší důstojníci byli tvořeni centuriony a *decuriony*.⁷

Vzhledem k tématu předkládané práce se sluší zmínit o původu moderních evropských hodností, ten je spjat s vývojem francouzské armády. Hodnost maršál se

⁶ as-Salūm, *Mu'ğam al-muṣṭalahālāt al-ʿaskarīja*, 190.

⁷ André Corvisier, ed., *A Dictionary of Military History and the Art of War* (Oxford: Blackwell, 1994), 353.

poprvé objevila ve Francii ve 12. století, maršál velel skupině kapitánů, ti měli k ruce obvykle poručíky. František I. Francouzský vytvořil v 16. století legie, ty se skládaly ze šesti skupin, každá pod velením kapitána. Jeden ze šesti kapitánů měl hodnost plukovníka. Kapitáni zároveň veleli dvěma poručíkům, ti zas poddůstojníkům s označením seržant.⁸ V 17. století byla zavedena ve francouzské armádě hodnost podplukovníka, před Velkou francouzskou revolucí se rovněž objevila hodnost *adjutant*, která se dá přeložit do češtiny jako hodnost praporčík. Revoluční vlády zavedly hodnosti *général de brigade* a *général de division*. Kolem roku 1900 se ustálily hodnosti evropských armád, které se podobaly více či méně francouzskému vzoru. Zásadně se ale lišily nejen zodpovědností jednotlivých důstojníků, ale i tím, co hodnosti v kontextu dané země znamenaly.⁹

1.1 Překlady vojenských hodností

Jak bylo nastíněno výše, vojenské hodnosti a jejich význam jsou primárně podmíněny prostředím a dobou svého vzniku. Názvy vojenských hodností, stejně jako armády, procházejí vývojem. Hodnosti tak mohou odrážet okolnosti historického, kulturního a společenského vývoje země, ve které jsou zavedeny a používány. Z toho vyplývá, že hodnosti nebo to, co reálně znamenají, se mohou markantně lišit mezi jednotlivými armádami, byť se paradoxně názvy jednotlivých hodností mohou shodovat. Problematice překlady vojenských hodností se v českém prostředí věnoval například plk. Ladislav Chaloupský, který napsal v roce 2012 stejnojmenný článek v odborném vojenském časopisu *Vojenské rozhledy*.¹⁰ V něm konstatoval, že názvy důstojníků lze překládat lépe než hodnosti nižší, neboť významy a funkce těchto hodností jsou do značné míry stabilní. Nižší hodnosti jsou z hlediska překlady obvykle problematičtější, což je zpravidla dáno rozdílným historickým vývojem a odlišnými vojenskými tradicemi.¹¹ S tímto jevem se ostatně setkal i autor tohoto textu. Při každém překlady vojenských hodností je navíc nutné posoudit daný význam v širším kontextu, následně se pak

---

⁸ *Ibid.*, 354.

⁹ *Ibid.*, 356.

¹⁰ Ladislav Chaloupský, "Problematika překlady vojenských hodností," *Vojenské rozhledy* 21, 3 (2012): 89–105.

¹¹ *Ibid.*, 101.

rozhodnout, zda lze přiřadit ekvivalent z mateřského jazyka nebo hodnost přeložit opisem.¹²

Za účelem nastínění onoho širšího kontextu pojmenování arabských hodností se tato práce věnuje i rané arabské vojenské tradici, neboť již v tomto období se setkáme s řadou termínů pro současné arabské hodnosti. Při psaní této práce byla snaha hledat české ekvivalenty arabských hodností mezi těmi, které v současnosti používá Armáda ČR.¹³ U některých hodností, zejména těch starších, ovšem autor využil pojmenování hodností dnes již vyřazených, pokud to lépe odpovídalo kontextu překladu, jedná se zejména o nižší hodnosti z dob Československé lidové armády.¹⁴

---

¹² *Ibid.*, 103.

¹³ “Military ranks valid as of 1st January 2011,” Ministry of Defence & Armed Forces of the Czech Republic, (navštíveno 17. července 2019), <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=49065>.

¹⁴ Ihor Gawdiak, ed., *Czechoslovakia: A Country Study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1989), 248.

2 Organizace prvních muslimských vojsk

O podobě arabských vojsk v oblasti arabského poloostrova před příchodem islámu v 7. století našeho letopočtu máme pouze kusé informace. Zmínky o arabských vojácích, tehdy známých pod označením Syřané, najdeme v římských pramenech. Tito vojáci často sloužili v římských legiích na východ od Konstantinopole jako pomocné jednotky, zejména jako jezdcí na velbloudech, tzv. *dromedarii*.¹⁵ Zároveň víme, že arabská vojska na Arabském poloostrově byla organizována primárně na kmenovém základě, přičemž byla obvyklá taktika loupežných nájezdů – *razií*.¹⁶ Samotné vojsko bylo rozděleno do tzv. *hamīs* bojových formací o pěti částech, což je starý semitský zvyk, kdy každá jednotka měla zároveň svůj válečný prapor *liwā'* či *rāja*. Tyto prapory byly důležité k rozlišení jednotlivých kmenových oddílů.¹⁷ Jistě stojí za zmínku, že boje v tomto období probíhaly obvykle mezi pěšáky, koně a velbloudi měli spíše funkci transportní než funkci bojovou.

S příchodem islámu a působením Proroka Muḥammada v Mekce a Medíně se dozvídáme z pramenů více informací o arabském vojenství, což bylo dáno i následnou expanzí islámu, která se mj. šířila vojenskými výboji do oblastí od Atlantiku až po Indii. Tyto výboje následně daly vzniknout i specifickému žánru arabské historiografie, tzv. *futūḥ* (či *futūḥāt*). Sám Prorok nařídil při muslimské expedici do Tabūku v roce 630 našeho letopočtu veliteli každého oddílu, aby měl svůj specifický prapor, kolem kterého se mají shromažďovat jeho muži, což bylo mj. zapříčiněno tím, že se v této době nesečkáme s jednotnými uniformami muslimských vojsk.¹⁸ To ovšem vedlo časem, při rostoucím počtu jednotek v muslimských armádách, k jistému zmatku a byla potřeba systém vlajek a praporů na bojišti zjednodušit a unifikovat. Z rozhodnutí nástupců Muhammada, tzv. pravověrných chalífů, tak nově *liwā'* označovalo celkové velení, zatímco *rāja* jednotlivé velitele či oddíly na kmenovém základě.¹⁹ Podle tradice byl prvním nositelem titulu *'amīr 'al-liwā'* chalífa Abū Bakr.²⁰ Prvek používání vlajek a praporů lze považovat za

¹⁵ David Nicolle, *Rome's Enemies 5: The Desert Frontier* (Oxford: Osprey Publishing, 1991), 2.

¹⁶ Slovo pochází z arabského *ġazwa*.

¹⁷ *Ibid.*, 17.

¹⁸ David Nicolle, *Armies of the Muslim Conquest* (Oxford: Osprey Publishing, 1993), 6.

¹⁹ *Ibid.*, 9.

²⁰ Muḥammad al-Manāṣīr, *al-Ġajš fi l-'aṣr al-'abbāsī l-'awwal* ('Ammān: Dār Maġdalāwī li-n-našr, 1999), 247.

charakteristický pro ranou arabskou vojenskou historii, a to dokonce natolik, že si termín *liwā'* našel místo i mezi označeními velitelských hodností současných arabských armád. Chalífa 'Umar stál za vznikem prvních regionálních armád, tzv. *'aġnād* (sg. *ġund*). Ty byly organizovány primárně na kmenovém a klanovém základě. Stále rostoucí kavalerie byla rozdělena do jednotek, tzv. *katā'ib* (sg. *katība*), přičemž každá měla svou vlajku – *liwā'* a počet mužů v jednotce nebyl přesně ustanovený, ale mohl jít až do jednoho tisíce.²¹ Bojová formace rané muslimské armády vycházela z již zmíněné *hamīs*, tedy formace složené z pěti bojových oddílů. Ty se nazývaly podle své pozice v postavení bojové formace. *Muqaddama* označovala předvoj či první linii bojové formace, *qalb* střed, *maymana* pravou stranu, *maysara* levou stranu a *mu'ahhara* či *sāqa* zadní část formace.²²

Užívání systému vojenských hodností v dnešním slova smyslu v tomto období není známo, vojáci sloužili spíše dle zařazení do rodinných, klanových či kmenových útvarů, respektive jednotek. Přesto se setkáme s prvními náznaky jisté vojenské organizace i mimo bojiště. Každá rodina na nově dobytém území byla registrována v tzv. *dīwān al-ġund*. Tato instituce zajišťovala žold pro vojáky. Výplata byla v rané formě organizována podle systému nazvaného v arabštině *'irāfa*. V podstatě se jednalo o rozdělení vojska do jednotek obvykle o deseti mužích, ti měli přiděleného jednoho velitele ze svých řad, který se staral nejen o řádnou výplatu žoldu mezi členy jednotky, ale byl i nositelem praporu dané jednotky.²³ Tento velitel byl označován jako *'arīf* (pl. *'urafā'*) a fakticky se jedná o první výskyt termínu označujícího hodnost desátníka v arabském světě.

2.1 *Vojenské hodnosti umajjovských a 'abbásovských armád*

S nástupem Umajjovců k moci v muslimském chalífátu v roce 661 doznal systém organizace muslimských vojsk zásadních změn. První umajjovský chalífa Mu'āwija I. byl zdatným administrátorem a svou pozornost soustředil i na armádu, neboť právě tam se nacházelo těžiště moci prvních Umajjovců. Rostoucí počet nearabských klientů, kteří přešli na islám, tzv. *mawālī* (sg. *mawlā*), i v armádě, vedl, mimo jiné, rovněž i k potřebě dodat armádě pevný řád a zjednodušit velení. V době umajjovské nadvlády se tedy poprvé setkáváme se strukturovaným systémem vojenských hodností v arabském světě. Vyšší

²¹ Nicolle, *Armies of the Muslim Conquest*, 10.

²² al-Harṭamī, *Muḥtaṣar sijāsat al-ḥurūb* (al-Qāhira: al-Mu'assasa l-miṣrīja l-'amma li-ta'līf wa-t-tarġama wa-ṭ-ṭibā'a wa-n-našr, 1964), 26.

²³ Nicolle, *Armies of the Muslim Conquest*, 13.

důstojníci měli hodnost *'amīr* (pl. *'umarā*). Velitel armády nesl titul *'amīr al-ğayš*, přičemž velel mužům o síle, která mohla přesahovat deset tisíc bojovníků – *muqātilūn*. Pod jeho velením byli dva velitelé nesoucí hodnost *'amīr at-ta'bi'a*, přičemž každý velel jednomu křídlu hlavní bojové formace, pravému – *maymana* a levému – *maysara*. Dále *'umarā al-'ašār* či *'umarā al-kardūs*.²⁴ Nižší důstojníci nesli hodnost *qā'id*, jenž mohl velet až sto mužům a zároveň byl nositel bojového praporu, *halīfa*, velel padesáti mužům, a *'arīf*, ten velel deseti mužům. Velitelé kmenů nesli vojenský titul *ra'īs al-qabīla*.²⁵ Ostatně, rozdělení populace do širších kmenových uskupení – *qabā'il*, byl koncept, který vznikl právě za vlády Umajjovců.²⁶ Tento systém hodností umajjovské armády s odpovídajícím počtem vojáků byl zřejmě inspirovaný po vzoru byzantské armády.²⁷

Vyvraždění Umajjovců a jejich nahrazení 'Abbásovcí v polovině 8. století mělo dalekosáhlé důsledky na celý islámský chalífát, a to včetně oblasti armády. Zatímco páteří umajjovské moci byli primárně kmenoví bojovníci z oblasti dnešní Syropalestiny, 'Abbásovcí s přesunem centra své říše do Mezopotámie ovlivnili nejen etnickou strukturu svých jednotek, kdy docházelo k postupnému nahrazování arabského elementu v řadách vojáků, ale ovlivnili i metody boje, které začaly být od 9. století stále více závislé na jízdních jednotkách, označovaných jako Turci, původem z oblastí Transoxánie.²⁸ V tomto období se rovněž setkáváme s označením *gulām* či *mamlūk* pro vojáka s nemuslimským původem otroka.

V prvních dvou stoletích 'abbásovského chalífátu však byl zachován, byť s menšími modifikacemi, systém hodností pozemního vojska tak, jak byl převzat po Umajjovcích. Nejvyšší hodností 'abbásovské armády byl *'amīr*, velící až deseti tisícům mužů, pod ním byl v hierarchii důstojník s hodností *qā'id*, jenž měl pod velením tisíc mužů. V 'abbásovské armádě se rovněž setkáme s vojenským titulem *qā'id za'īm*. Ten náležel veliteli arabského původu, který velel nepravidelné armádě složené z dobrovolníků.²⁹ Sto bojovníků bylo pod velením kapitána – *naqīb*. Nejnižší hodností byl

²⁴ *Kardūs* je označení pro jednotku kavalerie

²⁵ Ḥālīd al-Ġanābī, *Tanzīmāt al-ğajš al-'arabī l-'islāmī fī l-'ašr al-'umawī* (Bağdād: Dār al-ḥurrija li-t-ṭibā'a, 1986), 222.

²⁶ Nicolle, *Armies of the Muslim Conquest*, 15.

²⁷ al-Ġanābī, *Tanzīmāt al-ğajš al-'arabī l-'islāmī*, 222.

²⁸ Nicolle, *Armies of the Muslim Conquest*, 34.

²⁹ al-Manāšīr, *al-Ġajš fī l-'ašr al-'abbāsī l-'awwal*, 248.

již zmíněný desátník – *ʿarīf*.³⁰ ʿAbbásovské námořnictvo mělo rovněž svou strukturu vojenských hodností. Velitelem flotily plavidel byl admirál s hodností *ʿamīr al-baḥr*³¹ či *ʿamīr al-mā*³². Každá loď flotily měla navíc dva důstojníky hodnosti *qāʿid* a *raʿīs*. *Qāʿid*, někdy též označovaný jako *muqaddam*, měl na starost vojáky na palubě a jejich výbavu, zatímco *raʿīs* velel námořníkům a navigoval loď.³³

Následkem rostoucích finančních problémů ʿabbásovských chalífů, které se promítly do neschopnosti pravidelně platit armádu, dochází k postupnému rozpadu struktury řádné armády.³⁴ Vojenská moc ʿAbbásovců byla navíc od vlády chalífy al-Muʿtašima v 9. století závislá na turkických gardách. Současně docházelo v říši k opětovnému využívání perských předislámských termínů pro vojenské hodnosti.³⁵ To vše ve výsledku vedlo k zásadnímu oslabení arabského elementu armád chalífátu na další staletí.

---

³⁰ *Ibid.*, 250.

³¹ Spojení *ʿamīr l-baḥr* je zřejmě etymologickým původem slova admirál v evropských jazycích.

³² *Ibid.*, 195.

³³ *Ibid.*, 196.

³⁴ David Nicolle, *Armies of the Caliphates 862-1098* (Oxford: Osprey Publishing, 1998), 11.

³⁵ *Ibid.*, 12.

2.2 *Armáda egyptských Mamlúků*

Pro vývoj terminologie arabských hodností je důležité zmínit období vlády Mamlúků v Egyptě. Tato dynastie zásadně ovlivnila, spolu s Osmany, egyptskou vojenskou tradici a s ní spojenou terminologii až do druhého desetiletí 19. století, kdy došlo k nastolení vlády dynastie Muḥammada 'Alīho. Samotní Mamlúci se ujali vlády nad Egyptem palácovým převratem, kdy sesadili dynastii Ajjúbovců v polovině 13. století.³⁶ Byť sami mamlúčtí vládci měli nearabský původ, zejména kipčacký a čerkeský, arabština byla jazykem státní správy. Mamlúcký stát měl ze své podstaty vojenský charakter, hierarchie velení a s ní spojené hodnosti byly tedy jasně vymezené. Opět se zde setkáváme s označením *'amīr* pro důstojníky, přičemž rank určoval počet mužů pod velením důstojníka, zároveň se zde hodnost *muqaddam* poprvé objevuje jako označení důstojníka pěchoty. *Muqaddam 'alf* byla vysoká hodnost, která označovala velení až tisíce bojovníků. *Muqaddam* navíc bylo časté označení pro velitele arabských či kurdevských jednotek. *'Amīr mi'a* či *'amīr kabīr* velel stovce mužů, *'amīr 'arba'in* počtu čtyřiceti mužů, *amīr 'ašara* byl v podstatě ekvivalentem *'arīfa*.³⁷ Zároveň se však setkáváme v mamlúcké armádě s řadou dalších vojenských hodností, přičemž si některé posléze našly cestu, byť nezřídka přes turečtinu, do hodností arabských armád a poté až do současnosti. Za zmínku jistě stojí několik termínů. Například slovo *ḡundī* bylo pojmenováním pro bojovníka bez hodnosti, přičemž zpravidla nebyl spojován se samotnými Mamlúky, nýbrž s oddíly, jejichž etnický původ se lišil od samotných Mamlúků.³⁸ Naopak titul *mušīr* označoval v mamlúcké hierarchii vysoce postaveného úředníka, který zajišťoval chod kanceláří na dvoře sultána, zároveň šlo o titul pro ministry a vysoké vojenské hodnostáře.³⁹ Mezi další hodnosti, které nalezneme i v pozdějším období, patřil *maqām*, označení pro vysokého hodnostáře, či *naqīb*, který v mamlúcké době označoval důstojníka, primárně pověřeného výcvikem jednotek.⁴⁰ Slovo *bāš* nebo *bāšā* se objevilo ve významu velitel či vůdce v Egyptě za

³⁶ Carl Petry, ed., *The Cambridge History of Egypt, Vol. I* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008), 249–250.

³⁷ David Nicolle, *Saladin and the Saracens* (Oxford: Osprey Publishing, 1996), 38.

³⁸ Muḥammad 'Abdallāh al-'Amājira, *al-Mu'ḡam al-'askarī l-mamlūkī* ('Ammān: Dār kunūz al-ma'rifa li-n-našr wa-t-tawzī', 2010), 94.

³⁹ *Ibid.*, 284.

⁴⁰ *Ibid.*, 354.

Mamlúků, slovo pochází z turkického výrazu pro hlavu – *baş*.⁴¹ *Ĝāwūš* nebo také *šāwīš* bylo označením pro vojáka nízké hodnosti, který měl na starost jednoduché úkoly jako doručování pošty.⁴² Vláda mamlúckých sultánů nad Egyptem byla ukončena Osmany, kteří dobyli Káhiru roku 1517. Avšak jejich vláda, vyznačující se velkým zájmem o oblasti spojené s vojenstvím, zanechala svůj odkaz v Egyptě na další dlouhá staletí.

3 Osmanské vojenské reformy

Osmané se na Blízkém východě objevili v polovině 13. století. Jednalo se o turkickou kmenovou skupinu, která byla vedená z oblastí Střední Asie legendárním vůdcem Ertuğrulem. Jeho syn, Osman I., jehož jméno tato dynastie nese, se stal faktickým zakladatelem Osmanské říše.⁴³ Osmané započali proces dobývání Evropy a Blízkého východu ze západní Anatolie a během několika staletí vytvořili velikou říši, trvající až do 20. let 20. století. Osmanský stát byl v mnoha aspektech založený na vojenské expanzi a s ní spojeným ziskem nových území. A právě osmanská válečná tradice spolu s armádními reformami započatými koncem 18. století zásadně ovlivnila rané arabské armády. Nejen v otázkách organizace, ale i v oblasti vojenské terminologie.

Na přelomu 16. a 17. století osmanské vojenství dosáhlo vrcholu své klasické formy.⁴⁴ Tou dobou se Osmanům již podařilo získat a zajistit si strategická území v arabském světě a osmanským sultánům navíc dobytím Hidžázu v roce 1517 připadl titul chalífa. Osmanské porážky, které začaly počátkem 17. století, nebyly způsobeny nedostatkem odhodlání, ani ignorací vojenského vývoje v Evropě. Co Osmanům nejvíce scházelo, byla zkušenost k plnému využití technického pokroku v oblasti vojenství.⁴⁵ Záhy začalo být jasné, že osmanská armáda potřebuje zásadnější reformu, aby mohla udržet krok zejména se svými evropskými protivníky,⁴⁶ nikoliv pouze kosmetické a často i chaotické změny, jak bylo do té doby obvyklé. Některé složky osmanské armády se však stavěly negativně k reformám jako takovým, ty byly reprezentovány primárně janičáry, elitní

---

⁴¹ *Ibid.*, 57.

⁴² *Ibid.*, 85.

⁴³ Erickson, Uyar, *A Military History of the Ottomans: From Osman to Atatürk* (Santa Barbara: Praeger Security International, 2009), 2.

⁴⁴ *Ibid.*, 31.

⁴⁵ David Nicolle, *Armies of the Ottoman Turks 1300-1774* (Oxford: Osprey Publishing, 1983), 18.

⁴⁶ Erickson, Uyar, *A Military History of the Ottomans*, 110.

pěchotou osmanské armády, která tvořila jádro všech vojenských kampaní od 14. století.⁴⁷ Reformátorem, který měl nejen snahu, ale i dostatečné prostředky k provedení zásadních změn, byl sultán Selim III., který se dostal na osmanský trůn během války s Habsburky v letech 1787–1791.⁴⁸ Jeho snahy o reformy, které se dotýkaly primárně osmanské armády, jsou spjaty se slovním spojením *Nizam-i Cedid*, nový pořádek, což bylo názvem nově vytvořených jednotek. Esencí těchto reforem bylo pochopení, že osmanské instituce nejenže potřebují reformu, ale nastala naléhavá nutnost nahradit je přímo novými podle evropských vzorů. Tento koncept umožnil uskutečnění pozdějších reforem *tanzimatu* v průběhu 19. století.⁴⁹

K vytvoření nových osmanských jednotek podle evropského vzoru došlo roku 1792, kdy první vojenští instruktoři nově vytvořených jednotek byli francouzští důstojníci.⁵⁰ Kromě žoldu pro vojáky a instruktory byla potřeba zajistit nemalé finance na materiální vybavení vojska nového typu, primárně evropské muškety, stejně jako vojenské uniformy.⁵¹ Z tohoto důvodu byla současně řešena otázka nalezení nových finančních příjmů za účelem financování vojenských reforem, sultánova administrativa se tedy rozhodla pro uvalení nových daní.⁵² Vojenská organizace osmanského vojska nového typu měla strukturu hodností, která se stala základem nejen pozdějších osmanských vojsk, ale například i vojska Muḥammada ‘Alīho v Egyptě. Velitelem nového pluku vojsk *Nizam-i Cedid* byl plukovník s označením *ağa*, v hierarchii jednotky pod ním byl *bimbaşı* – major, v překladu hlava či velitel tisíce. Jemu se zodpovídali dva důstojníci, *ağa-yı yemin*, doslova velitel pravé strany, a *ağa-yı yesar*, velitel levé strany. Tyto hodnosti rovněž vešly ve známost jako *sağ kolağası* a *sol kolağası*.⁵³ Tito dva důstojníci měli na povel divizi, *tabur*, ta se dále dělila na menší roty, *bölük*, které podléhaly důstojníkům hodnosti kapitán – *bölük başı*, posléze *yüzbaşı*. Roty se dělily na čtyři, v nichž skupině deseti vojáků velel *onbaşı*, v překladu velitel deseti neboli desátník. Další hodnost, kterou nalezneme v

---

⁴⁷ *Ibid.*, 38.

⁴⁸ *Ibid.*, 120.

⁴⁹ Stanford Shaw, “The Nizam-I Cedid Army under Sultan Selim III 1789-1807,” *Oriens* 18/19, 1 (1965/1966): 169.

⁵⁰ Erickson, Uyar, *A Military History of the Ottomans*, 121.

⁵¹ Shaw, “The Nizam-I Cedid,” 175.

⁵² *Ibid.*, 173.

⁵³ *Sağ* označuje v turečtině pravou stranu, zatímco *sol* levou.

hierarchii vojenského systému *Nizam-i Cedid*, byl například tzv. *mülazım*, což bylo označení pro mladšího důstojníka nízkého ranku. Četař či seržant, *çavuş*, byl často disciplinární důstojník v jednotce. Řadový voják či střelec nesl označení *nefer*.⁵⁴ Jednalo se profesionální armádu odpovídající dobovým standardům kladeným na moderní evropskou armádu, rovněž zde již byla stanovena pravidla služebního postupu, výcviku, penze i vycházek pro vojáky v době volna.⁵⁵ Nově vytvořené jednotky ovšem představovaly proti tradiční osmanské armádě, zastoupené zejména janičáry, početně pouze nevelkou část z celku. Dalším problémem se ukázalo být to, že sultán Selim III. nedokázal o svých reformách přesvědčit širší kruhy osmanské společnosti, zejména ty konzervativnější.⁵⁶ Dalším faktorem, který přispěl k selhání reforem, byla i samotná povaha sultána, který kvůli své nerozhodnosti postrádal skutečnou vůli reformy prosadit i za cenu konfliktu. V okamžiku, kdy proti němu vypuklo povstání, se nezmohl na odpor a byl zavražděn spolu s řadou důstojníků jeho nové armády, která byla následně rozpuštěna.⁵⁷

Na reformní úsilí sultána Selima III. navázal Mahmut II., který se stal sultánem v roce 1808.⁵⁸ Podobně jako jeho předchůdce si sultán uvědomoval potřebu reforem v oblasti vojenství, což bylo ještě zesíleno sledováním reformního počínání egyptského místodržícího, Muḥammada 'Alího paši.⁵⁹ Vojenské porážky osmanské říše v prvních patnácti letech vlády sultána učinily z připravované reformy věc nevyhnutelnou, sultán si ale zároveň uvědomoval i nebezpečí ze strany konzervativních kruhů z řad '*ulamā*' a janičárů, které stály za neúspěchem prvotních reforem armády. V tajnosti začal budovat nové jednotky po vzoru *Nizam-i Cedid*, které měly jakýkoliv náznak opozice ke snahám sultána potlačit. Tyto obavy byly oprávněné, neboť janičáři povstali proti sultánovi, který si ovšem na rozdíl od Selima III. dokázal během předchozích let své vlády zajistit širší

---

⁵⁴ Shaw, "The Nizam-I Cedid," 176–177.

⁵⁵ *Ibid.*, 177.

⁵⁶ Erickson, Uyar, *A Military History of the Ottomans*, 125.

⁵⁷ Eduard Gombár, *Moderní dějiny islámských zemí* (Praha: Karolinum, 1999), 39.

⁵⁸ Stanford Shaw, Ezel Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey Vol. 2: Reform, Revolution, and Republic* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), 1.

⁵⁹ *Ibid.*, 9.

podporu napříč osmanskou společností. Povstání bylo následně potlačeno a janičáři bez milosti vyvražděni.⁶⁰

Tím, že se sultán zbavil opozice v řadách armády, se Mahmudu II. uvolnily ruce k provedení zásadních reforem v oblasti osmanského vojenství. Byla ustanovena nová armáda s označením *Asakir-i Mansure-i Muhammediye*, v překladu Vítězní vojáci Muḥammada, v jejímž čele byl vrchní velitel s titulem *serasker*⁶¹.⁶² Nová armáda byla postavena na základech armády Selima III., v prvotní fázi byl pluk pod velením majora, jehož hodnost – *bimbaşı* byla již v armádě Selima III.. Pluk se skládal z 15 rot, každá pod velením *yüzbaşıho* a dvou důstojníků hodnosti poručík – *mülazım*, jednoho četaře – *çavuş* a deseti poddůstojníků hodnosti desátník – *onbaşı*.⁶³ Brzy ovšem došlo ke změně ve struktuře a jednotlivé pěší pluky, nově pojmenované *alay*, přešly pod velení důstojníků hodnosti plukovník – *miralalay* a podplukovník – *kaymakam*.⁶⁴ Pluk se skládal ze tří praporů, každý pod velením majora, *bimbaşıho*, ten měl k dispozici dva štábní kapitány s hodností *sağ kolağası*. Rota, pod velením kapitána, rovněž nově zahrnovala dva poručíky, rotného – *başçavuş* a tři četaře.⁶⁵ Postupně došlo k vytvoření větších jednotek jako brigáda, ta byla pod vedením *miriliva*, brigádního generála, divize pod vedením divizního generála – *ferik*, armádní sbor pod velením polního maršála – *müşir*.⁶⁶ Důsledkem reorganizace osmanské vládnoucí třídy, která proběhla roku 1835, začalo důstojnictvo osmanské armády patřit do tzv. třídy meče – *Seyfiye*, došlo též k vytvoření hodnosti *mirimiran*, nově brigádní generál, hodnost *miriliva* označovala generálmajora. Nejvyšší vojenským titulem zůstal *serasker*.⁶⁷

Takto vytvořený systém důstojnických hodností přetrval, byť s menšími modifikacemi, až do samého zániku osmanské armády po první světové válce. Pod vlivem

---

⁶⁰ *Ibid.*, 20.

⁶¹ Termín *serasker* je složenina perského termínu *sar*, označujícího hlavu, a arabského *askar* pro armádu.

⁶² *Ibid.*, 23.

⁶³ Marcel Roubíček, *Modern Ottoman Troops 1797-1915* (Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1978), 11.

⁶⁴ Shaw, Shaw, *History of the Ottoman Empire*, 24.

⁶⁵ Roubíček, *Modern Ottoman Troops*, 12.

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Shaw, Shaw, *History of the Ottoman Empire*, 39.

osmanské nadvlády nad velkou částí arabského světa tak tento systém hodností zásadně ovlivnil nejen pozdější arabské armády, co se týče organizace vojska, ale i terminologie samotných hodností.

4 Egypt

4.1 *Egyptská armáda v období dynastie Muḥammada 'Alīho*

Válečné tažení Napoleona Bonaparte do Egypta v roce 1798 byla nemilou zprávou pro řadu aktérů, kteří měli v tehdejší Egyptě své zájmy. Osmanský sultán a chalífa v jedné osobě ztratil dočasně kontrolu nad částí *dār al-`islām*, zatímco Britové cítili ohrožení zejména svých národních zájmů v Indii. Byť byli Francouzi z Egypta a Sýrie vytlačeni tříčlennou koalicí Osmanů, Britů a Ruska, jejich nasazení moderně vycvičené a vybavené francouzské armády ukázalo, nakolik Blízký východ zaostává za Evropou, v tomto případě především egyptská mamlúcká jízda. Vyvstanula tedy palčivá otázka reformy tamních armád. Toto si uvědomoval, stejně jako sultán Selim III. a po něm Mahmut II. v Osmanské říši, i ambiciózní albánský důstojník jménem Muḥammad 'Alī, který se dostal do Egypta spolu s Osmany v roce 1801.⁶⁸ Po vyvraždění mamlúků v káhirské citadele v roce 1811 se mu otevřela cesta nejen k vládě nad Egyptem, byť ve formální pozici místodržícího osmanského sultána, ale i k potřebným reformám, jichž byla právě armáda středobodem. Muḥammad 'Alī si ovšem musel zvolit vzor, podle kterého vytvoří svou armádu. Byť byl sám fascinován vzorem napoleonské francouzské armády, uvědomoval si, že egyptské podmínky se více podobají těm osmanským, neboť vojsko je početně omezené a je teprve na začátku svého formování.⁶⁹ Vzor reforem byl tedy nalezen ve snahách osmanského sultána Selima III., přičemž ho měl Egypt dosáhnout právě s pomocí evropských důstojníků a instruktorů. Podle osmanského vzoru své první vojsko i pojmenoval – *nizamiye*.⁷⁰ V prvním období reforem se instruktoři rekrutovali z řad Francouzů či Italů, často veteránů napoleonských válek.⁷¹ S vývojem východní otázky v 19. století byli postupně nahrazeni Američany a Brity. Součástí reformních snah bylo i vytvoření egyptského námořnictva v roce 1809.⁷²

Muḥammad 'Alī ovšem čelil zásadní překážce, která stála v cestě jeho armádě po vzoru *Nizam-ı Cedid*. Tou byly paradoxně jeho vlastní albánské jednotky, které se stavěly

⁶⁸ Gombár, *Moderní dějiny*, 79.

⁶⁹ Khaled Fahmy, *All The Pasha's Men: Mehmed Ali, his army and the making of modern Egypt* (Cairo: The AUC Press, 1997), 82.

⁷⁰ Shaw, Shaw, *History of the Ottoman Empire*, 11.

⁷¹ Erickson, Uyar, *A Military History of the Ottomans*, 79.

⁷² 'Amīr 'Umar Ṭūsūn, *al-Ġajš al-miṣrī l-barrī wa-l-baḥrī* (al-Qāhira: Maktabat Madbūlī, 1996), 62.

nelibě k představě reformování vojska, podobně jako janičáři k počínání osmanského sultána.⁷³ Snahy jím vyslané expedice do Súdánu, která měla získat černé otroky za účelem výcviku v armádě, dopadly neslavně. Pozornost se nakonec obrátila k arabsky hovořícím Egyptanům, označovaným jako *fallāḥīn* (tj. rolníci). Vyšší důstojnické posty byly vyhrazeny striktně pro nearabské kádry z různých národností, primárně se jednalo o vojáky z Balkánu, Kavkazu či turecké důstojníky z řad osmanské armády. Mamlúci Muḥammada 'Alīho společně s tureckými důstojníky tvořili páteř nového důstojnického sboru. Naopak *fallāḥīn* měli v nové armádě zastávat pozice řadových vojáků a nižších důstojníků, zároveň pro ně ale měla platit branná povinnost.⁷⁴ Ta se ovšem brzy stala dalším problémem, neboť nebyla jasně stanovena pravidla nábory. Ve výsledku pak docházelo k násilnému a veskrze náhodnému odvodu branců, což vedlo k dezercím či v krajních případech k úmyslnému mrzačení vlastních končetin za účelem vyhnutí se odvodu.⁷⁵

Jak bylo naznačeno výše, arabský prvek v první egyptské armádě byl zastoupen řadovými vojáky, ovšem nedal se považovat za zásadní pro fungování armády jako celku. Vrchním velitelem nové egyptské armády se stal syn Muḥammada 'Alīho 'Ibrāhīm paša, který velel etnicky různorodému důstojnickému sboru. Povelky k mužstvu probíhaly pouze v turečtině, která se stala jazykem armády a vládnoucí elity. Není tedy překvapením, že první hodnosti byly z hlediska jazykového spíše turecké po osmanském vzoru, byť s řadou arabských výpůjček. Je ovšem důležité je uvést, neboť se jedná o počáteční bod vývoje hodností egyptské armády. Tento systém hodností s mírnými obměnami zůstal zachován až do konce 50. let 20. století. Tabulka č. 1 zachycuje hodnostní označení vojáků armády Muḥammada 'Alīho v pozdním období jeho vlády.⁷⁶

---

⁷³ Fahmy, *All The Pasha's Men*, 85.

⁷⁴ *Ibid.*, 245.

⁷⁵ Ṭūsūn, *al-Ġajš al-miṣrī*, 126.

⁷⁶ Marcel Roubíček, *Early Modern Arab Armies* (Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1977), 12; Ṭūsūn, *al-Ġajš al-miṣrī*, 41.

Tabulka 1: Vojenské hodnosti armády Muḥammada ‘Alīho

turecký název	přepis v arabštině	český překlad
<i>serasker</i>	سر عسكر	vrchní velitel armády
<i>mirimiran</i>	ميرميران	divizní generál
<i>miriliva</i>	ميرلوا	brigádní generál
<i>miralay</i>	ميرالاي	plukovník
<i>kaymakam</i>	قائم مقام	podplukovník
<i>bimbaşı</i> ⁷⁷	بمباشی	major
<i>sağ kolağası</i>	صاغقول آغاسی	štábní kapitán
<i>yüzbaşı</i>	یوزباشی	kapitán
<i>mülazım-ı evvel</i>	ملازم اول	nadporučík
<i>mülazım-ı sani</i>	ملازم ثانی	poručík
<i>sol kolağası</i>	صول قول آغاسی	praporčík
<i>başçavuş</i>	باشچاویش	rotný
<i>çavuş</i>	چاویش	četař
<i>onbaşı</i>	أومباشی	desátník
<i>nefer</i>	نفر	vojín

Častá historická interpretace rané egyptské armády jako první egyptské národní instituce je v mnoha aspektech přehnaná, zejména pokud máme na mysli egyptskou armádu za vlády Muḥammada ‘Alīho. Arabové nemohli být povýšeni na vyšší hodnosti, než byl kapitán – *yüzbaşı*. Na kapitána ovšem dosáhl málokterý branec, rovněž i postup do hodnosti poručíka a nadporučíka byl početně omezován, neboť samotný vládce byl proti povyšování důstojníku původem z řad egyptských *fallāḥīn*.⁷⁸ Arabové navíc museli snášet šikanu a narážky na jejich etnický původ, což bylo téměř na denním pořádku.⁷⁹

Rostoucí moc Muḥammada ‘Alīho a Egypta jako lokální velmoci, podpořená zejména jeho reformou armády, přivedla Egypt do několika válečných tažení. Válka za řeckou nezávislost, tažení do Sýrie proti Osmanům či trestná výprava proti Wahhábovcům byly cenné bojové zkušenosti egyptské armády, byť přinesly pouze střídavé vojenské

⁷⁷ Hodnost *binbaşı/bimbaşı* je formou hovorovou. Často přepisuje v arabštině jako *bikbāšī*, důvodem je výslovnost osmanského písmene *sağır kef*, které se vyslovovalo jako n.

⁷⁸ Fahmy, *All The Pasha's Men*, 247.

⁷⁹ *Ibid.*, 249.

úspěchy. Posílená pozice Egypta ovšem s sebou přinesla zvýšený zájem mocností o Egypt, což se ukázalo do budoucna jako klíčové pro vývoj egyptského státu. Před svou smrtí v roce 1849 dokázal Muḥammad ‘Alī zajistit svým potomkům od osmanského sultána dědičné právo na Egypt a Súdán, ovšem za cenu navrácení Egypta pod formální vládu sultána v Istanbulu a omezení egyptské vojenské síly. Počet mužů egyptské armády se za vlády ‘Abbáse I. v letech 1848 snížil na devět tisíc mužů.⁸⁰ Současně se smrtí ‘Ibrāhīma paši byla vyřazena hodnost *serasker* pro vrchního velitele, dále dle vzoru osmanské armády došlo k nahrazení hodnosti *mirmiran* hodností *ferik* či arabsky *farīq*, ta tehdy označovala armádního generála a byla do nastolení chedivátu nejvyšší vojenskou hodností.⁸¹ Mezi hodnostmi poddůstojníků egyptské armády došlo také k menším změnám. Začala se používat hodnost *bulūk amīn*, což označovalo proviantního důstojníka, ta se nacházela v hierarchii hodností nad četařem.⁸² Objevila se rovněž poprvé turecká hodnost *birinci nafar*, též arabsky *nafar ‘awwal daraġa*, která se rovnala hodnosti mezi vojínem a desátníkem – svobodník.⁸³

4.2 *Egyptská armáda v období chedivátu a království*

Stále pokračující reformní snahy byly postupně stále více mířené na výcvik domácího egyptského obyvatelstva. Jednou z událostí, která k tomu přispěla, bylo dobytí severozápadního Kavkazu carskými vojsky v 60. letech 19. století. Čerkesové, kteří odtud pocházeli, tvořili významnou část důstojnictva egyptské armády. Taktika spálené země, kterou aplikovali ruští vojáci na dobytých územích, fakticky znamenala konec přísunu čerkeských rekrutů do důstojnických pozic.⁸⁴ První škola pro poddůstojníky z řad domácího obyvatelstva byla založena v roce 1874, přičemž předpokladem přijetí byl věk do 22 let, svobodný stav a snaha či schopnost naučit se číst a psát.⁸⁵ Toto byl jeden z

⁸⁰ Roubíček, *Early Modern Arab Armies*, 13.

⁸¹ Muḥammad Maḥmūd as-Sarūġī, *al-Ġajš al-miṣrī fī l-qarn at-tāsi ‘ašar* (Al-Haram: Dār al-‘Ayn, 2012), 211.

⁸² Richard Hill, Peter Hogg, *A Black Corps d’Élite* (East Lansing: Michigan State University Press, 1995), xviii.

⁸³ *Ibid.*

⁸⁴ Andrew McGregor, *A Military History of Modern Egypt* (Westport: Praeger Security International, 2006), 135.

⁸⁵ as-Sarūġī, *Al-Ġajš al-miṣrī fī l-qarn at-tāsi ‘ašar*, 153.

reformních kroků, které navrhl americký generál Stone ve své snaze pozvednout úroveň egyptské armády.

Ismā'īl Paša, první egyptský chedív, se rozhodl ve věci výcviku egyptské armády vyhledat pomoc u nezainteresované strany, která nemá v Egyptě své koloniální zájmy. Nakonec se rozhodl pro americké důstojníky. V jejich čele stanul veterán války Severu proti Jihu, generál Charles Pomery Stone.⁸⁶ Vojsko bylo rozděleno do útvarů podle pruského vzoru, s tím, že samotný výcvik pěchoty probíhal na pruském základě, dělostřelectvo bylo trénováno podle francouzských standardů.⁸⁷ Výše zmíněná snaha naučit vojáky číst a psát byla mimo jiné doplněna o bezplatné vzdělání pro syny vojáků. Dále byla z jeho popudu zřízena vojenská tiskárna a knihovna se zaměřením na vojenství. Tyto reformní snahy znamenaly v dlouhodobém měřítku nesporný přínos ve věci vzdělávání Egyptanů, neboť armáda byla často pro egyptského rolníka jediná cesta, jak se naučit základním dovednostem jako je schopnost číst a psát. Právě v tomto období můžeme sledovat počátky fenoménu arabských důstojníků v egyptské armádě.

Šedesátá léta 19. století byla pro Egypt zásadní ze dvou důvodů. Tím prvním bylo udělení titulu chedív pro Ismā'īla pašu ze strany osmanského sultána, čímž z něj udělal fakticky suverénního vládce Egypta. Ismā'īl paša bývá považován za reformátora na egyptském trůně, jeho vláda ovšem ve výsledku zapříčinila konec suverenity Egypta. Druhým důvodem bylo otevření Suezského průplavu v roce 1869.⁸⁸ Obě události ve svém důsledku vedly ke stupňujícímu vlivu Britů na Egypt, který nakonec skončil okupací Egypta armádou Velké Británie po potlačení tzv. 'Urābīho povstání v roce 1882.⁸⁹ 'Urābīho povstání ovšem ukázalo, že rostoucí arabský element v egyptském důstojnickém sboru bude zřejmě pro Brity podporovaný vládnoucí režim největším rizikem. Z hlediska britských zájmů v Egyptě se stal Suezský průplav životně důležitým spojením s britskou Indií, vojenská kontrola nad ním tedy byla pro Brity prioritní. Následkem potlačení povstání se Egyptská armáda dostala zcela pod britské velení, kdy za tímto účelem byla vytvořena hodnost *sirdār*.⁹⁰ Ta byla určena pro britského vojenského představitele,

---

⁸⁶ McGregor, *A Military History*, 140.

⁸⁷ Roubíček, *Early Modern Arab Armies*, 17.

⁸⁸ Afaf Marsot, *A History of Egypt: From the Arab Conquest to the Present* (New York: Cambridge University Press, 2007), 81.

⁸⁹ McGregor, *A Military History*, 194.

⁹⁰ Z perského slova *sardār*, což je označení pro velitele.

fakticky značila hodnost vrchní velitel armády. První držitel hodnosti *sirdār* byl Sir Evelyn Wood.⁹¹ Spíše čestná vojenská hodnost pro egyptského chedíva, *mūšir* nebo též arabsky *mušīr*, znamenající polní maršál, přibyla mezi hodnosti již dříve na základě fermanu osmanského sultána z června roku 1867. Ten vyžadoval po egyptských úřadech, aby všechny civilní i vojenské hodnosti v Egyptě korespondovaly s těmi v Osmanské říši.⁹²

Egyptská armáda prošla pod britským velením fází přestavby. Zásadní roli hráli britští důstojníci, kteří se stali součástí důstojnického sboru egyptské armády. Není bez zajímavosti, že britští důstojníci museli umět francouzský jazyk, který nahradil turečtinu jako jazyk vládnoucí elity, zároveň ale museli úspěšně absolvovat i zkoušku z arabštiny.⁹³ Došlo rovněž k postupnému zlepšení pozice arabských egyptských důstojníků, byť jejich pozice v armádě byla nevalná a spíše nepřehledná, neboť sloužili primárně britským vojákům v egyptské armádě formálně spadající pod osmanského sultána. I přes tyto skutečnosti byl o službu v armádě ze strany Arabů nemalý zájem.⁹⁴ Arabští důstojníci sloužili na Ministerstvu války a ve sborech egyptského chedíva, zatímco Britští vojáci působili na generálním štábu egyptské armády a v poli.⁹⁵

Systém hodností egyptské armády byl vlivem britské vojenské správy ovlivněn britským systémem, což platí pro poddůstojnické hodnosti a hodnosti mužstva. K rozlišení nižších hodností se dodnes v britské armádě používá termínu *lance*, například *corporal* označuje hodnost desátník, zatímco *lance-corporal* svobodník, tedy v hierarchii armády hodnost o stupeň nižší. K dosažení stejného výsledku v arabštině bylo použito arabské slovo *wakīl*.⁹⁶ Použití tohoto termínu se posléze uchytilo v řadě arabských zemí, byť přímo v Egyptské arabské republice nikoliv, jak bude zmíněno níže. Zároveň došlo v tomto období k vytvoření hodnostního sboru praporčíků, v britské armádě nesou označení tzv. warrant officers. V Egyptě vznikl rozdělením hodnosti *šūl 'agāsī* na dvě, a to konkrétně *šūl ta 'līm* a *šūl ta 'jīn*. Zároveň je na místě zmínit fakt, že voják s hodností *šūl 'agāsī* byl již

⁹¹ McGregor, *A Military History*, 290.

⁹² Ekmeleddin İhsanoğlu, *The Turks in Egypt and Their Cultural Legacy* (Cairo: AUC Press, 2012), 367.

⁹³ McGregor, *A Military History*, 194.

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ Roubíček, *Early Modern Arab Armies*, 22.

⁹⁶ *Wakīl* ve smyslu zástupce.

v 19. století označován jako *musāʿid*, tedy v překladu asistent či pomocník.⁹⁷ Tabulka č. 2 zachycuje hodnosti egyptské armády před první světovou válkou.⁹⁸

---

⁹⁷ Hill, Hogg, *A Black Corps d'Élite*, xviii.

⁹⁸ ʿAbdallāh Ḥusajn, *as-Sūdān min at-tārīḥ al-qadīm ʿilā riḥlat al-baʿta l-miṣrija II* (Al-Qāhira: Hindāwī, 2013), 294– 295.

Tabulka 2: Hodnosti egyptské armády před 1. světovou válkou

Egyptská hodnost	přepis	britský ekvivalent	český překlad
مشير	<i>mušīr</i>	<i>Field Marshal</i>	polní maršál
سردار	<i>sirdār</i>	<i>Commander-in-Chief</i>	vrchní velitel
فريق	<i>farīq</i>	<i>Lieutenant-General</i>	generálporučík
لوا	<i>liwā</i>	<i>Major-General</i>	generálmajor
ميرالاي	<i>mīr 'alāj</i>	<i>Colonel</i>	plukovník
فانمقام	<i>qā 'imaqām</i>	<i>Lieutenant-Colonel</i>	podplukovník
بكباشي	<i>bimbāšī</i>	<i>Major</i>	major
صاغقول أغاسي	<i>ṣāḡqūl 'agāsī</i>	<i>Adjutant-Major</i> ⁹⁹	štábní kapitán
يوزباشي	<i>jūzbāšī</i>	<i>Captain</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	<i>First Lieutenant</i>	nadporučík
ملازم ثان	<i>mulāzim tānin</i>	<i>Second Lieutenant</i>	poručík
صول تعليم	<i>ṣūl ta 'līm</i>	<i>Sergeant-Major</i>	nadpraporčík
صول تعيين	<i>ṣūl ta 'jīn</i>	<i>Quartermaster Sergeant</i>	praporčík
باشجاویش	<i>bāšḡāwīš</i>	<i>Company Sergeant-Major</i>	rotmistr
بلوك أمين	<i>būlūk 'amīn</i>	<i>Company Quartermaster Sgt.</i>	Proviantní důstojník
جاویش	<i>ḡāwīš</i>	<i>Sergeant</i>	rotný
وكيل جاویش	<i>wakīl ḡāwīš</i>	<i>Lance-Sergeant</i>	četař
أومباشي	<i>'ūmbāšī</i>	<i>Corporal</i>	desátník
وكيل بلوك أمين	<i>wakīl</i>	<i>Lance-Corporal Clerk</i>	svobodník-úředník
وكيل أومباشي	<i>Wakīl būlūk 'amīn</i>	<i>Lance-Corporal</i>	svobodník
نفر	<i>nafar</i>	<i>Soldier</i>	vojín

S vypuknutím první světové války stál Egypt formálně na straně Osmanské říše, fakticky se ale účastnil války na straně Velké Británie, jelikož byl britským protektorátem. Některé egyptské jednotky se dokonce účastnily bojů společně s Brity, a to zejména dělostřelectvo.¹⁰⁰ Zánik Osmanské říše a idea práva na sebeurčení vzbudila v egyptském národním hnutí mnohé naděje, které se ovšem střetly s realitou britských velmocenských zájmů. Z velké části, za účelem uvolnění napětí ve společnosti, byl zrušen britský protektorát a Británie formálně uznala egyptskou nezávislost s tím, že současně bylo vyhlášeno království roku 1922.¹⁰¹ Meziválečné napětí 30. let, rostoucí egyptský nacionalismus a nebezpečí ze strany Mussoliniho Itálie donutilo egyptské politiky a Brity k

⁹⁹ Tato hodnost se v britské armádě nenacházela, jednalo se o pozůstatek osmanské hodnosti.

¹⁰⁰ Roubíček, *Early Modern Arab Armies*, 30.

¹⁰¹ Marsot, *A History of Egypt*, 96.

uzavření britsko-egyptské smlouvy z roku 1936, která formálně ukončila britskou okupaci, byť britské jednotky zůstaly v zóně Suezského průplavu. To vedlo k nahrazení britských úředníků ve státní správě domácím obyvatelstvem, což se týkalo i armády, ve které zastávali Britové oficiálně funkci instruktorů a egyptská armáda využívala britskou výzbroj.¹⁰² Pod vlivem těchto událostí byla změněna pravidla pro přijímání studentů do vojenské akademie, kdy doposud se rekrutovali mladí důstojníci akademie z řad vyšší vrstvy, která byla pevně svázána s vládnoucím režimem, nyní se otevřela i středním vrstvám. Absolventi akademie z konce 30. a začátku 40. let o dekádu později vešli ve známost jako tzv. Svobodní důstojníci.¹⁰³ Na základě britsko-egyptské smlouvy byl zrušen úřad britského *sirdāra*, vrchního velitele anglo-egyptských sil. Jeho hodnost byla formálně nahrazena hodností *farīq `awwal*, armádní generál, která vycházela z osmanské hodnosti *birinci ferik*, nebyla ovšem až do vzniku republiky používána.¹⁰⁴ Změna v hodnostním označení egyptských důstojníků nastala po druhé světové válce, opět pod britským vlivem. V britské armádě došlo k ustanovení hodnosti *brigadier*, ta byla v britské armádě přítomna již od 20. let 20. století, ale spíše jako označení pro vyššího plukovníka.¹⁰⁵ Českým ekvivalentem je brigádní generál. Egyptská armáda následovala Brity v zavedení nejnižší generálské hodnosti, kterou se stal dřívější plukovník, nově *`amīr `alāy*. Ve výsledku tedy došlo k posunu, kdy hodnost *qā `imaqām* označovala plukovníka, *bimbāšī* podplukovníka a *šāg*, dřívější *šāg `agāsī*, majora.

Egyptské královské letectvo bylo založeno před začátkem druhé světové války v roce 1937. Byť byl režim egyptského krále Fārūqa I., který se ujal vlády o rok dříve, během války formálně neutrální, byli to právě egyptští letci, kteří se účastnili některých akcí britského letectva ve strojích Royal Air Force.¹⁰⁶ Egypt vyhlásil válku Německu až v únoru roku 1945, jedním z důvodů byla obava Britů z nejisté loajality egyptských důstojníků, neboť řada z nich chovala k Britům silné antipatie a vyžadovala faktickou nezávislost Egypta. Jedním z nich byl například třetí egyptský prezident `Anwar Sādāt,

---

¹⁰² *Ibid.*, 115.

¹⁰³ John Keegan, ed., *World Armies* (London: The Macmillan Press, 1979), 190.

¹⁰⁴ Roubíček, *Early Modern Arab Armies*, 33.

¹⁰⁵ George Usher, *Dictionary of British Military History* (London: A & C Black, 2006), 36.

¹⁰⁶ McGregor, *A Military History*, 238.

který byl dokonce během války vězněn za své proněmecké aktivity.¹⁰⁷ V květnu 1945 byla v Káhiře založena Liga arabských států, jíž se stal Egypt jedním ze zakládajících členů spolu s Irákem, Sýrií, Libanonem, Transjordánskem, Saúdskou Arábií a Jemenem. Společné arabské vojenské síly se snažily v Mandátní Palestině zvrátit sionistické snahy o založení státu Izrael. Tato válka se ovšem ukázala být začátkem konce egyptského království.

Na jednostranné vyhlášení státu Izrael v květnu roku 1948 reagovala vojenská koalice arabských režimů, zastoupených v Lize arabských států. Egypt, jenž z nich disponoval největší armádou, měl být hlavní oporou spojeného arabského útoku. Brzy se ovšem ukázalo, že egyptská armáda není na bojové operace proti Izraeli připravena zejména po taktické stránce.¹⁰⁸ Armáda měla problémy s logistikou, egyptští důstojníci navíc nebyli schopni flexibilně reagovat na měnící se podmínky na bojišti.¹⁰⁹ Neúspěch ve válce s Židovským státem byla zásadní rána pro legitimitu královského režimu, skupina nespokojených nacionalistických důstojníků, pod vedením podplukovníka Ğamāla ‘Abd an-Nāšira, byla zformována s cílem svrhnout probritský režim krále Fārūqa. Situace v zemi se vyhrotila v roce 1952 po ozbrojených střetech Britů s egyptskou policií v oblasti Suezského průplavu, kdy v důsledku nastalého napětí v zemi vstoupila do hry egyptská armáda a vykonala 23. července 1952 nekrvavý převrat.¹¹⁰ Hlavní roli v převratu hrála právě skupina nacionalisticky smýšlejících důstojníků kolem ‘Abd an-Nāšira.

Následkem revolučních událostí bylo zrušení monarchie, král Fārūq I. byl poslán do exilu, a byla zformována nová vláda. Egyptská arabská republika byla oficiálně vyhlášena o rok později v červnu 1953. Samotný ‘Abd an-Nāšir se nestal hlasatelem arabské jednoty a hrdinou arabského světa během prvních týdnů či měsíců od revoluce, celková situace měla postupný vývoj. Důležitost Egypta na mezinárodní scéně rostla na pozadí studené války, neúspěchy ‘Abd an-Nāšira v jednáních se Západem jej přibližovaly stále víc k Moskvě.¹¹¹ Neochota Západu poskytnout Egyptu půjčku ke stavbě Asuánské přehradu vedla k rozhodnutí zestátnit Suezský průplav. Tato jednostranná akce vyvolala vojenskou

---

¹⁰⁷ Helen Metz, ed., *Egypt: A Country Study* (Washington D.C.: Federal Research Division, 1991), 296.

¹⁰⁸ Kenneth Pollack, *Arabs at War* (Lincoln: University of Nebraska Press, 2002), 27.

¹⁰⁹ McGregor, *A Military History*, 246.

¹¹⁰ *Ibid.*, 249.

¹¹¹ Metz, *Egypt*, 62.

operaci ze strany Velké Británie a Francie, podporovanou Izraelem, neboť obě velmoci se cítily ohroženy ve svých zájmech. Pod nátlakem Moskvy a Washingtonu na útočící strany ovšem 'Abd an-Nāšir válku roku 1956 ustál a vyšel z ní jako ikona protiimperálního boje, neboť se postavil Západu a fakticky zvítězil. Definitivní evakuace britských vojsk z Egypta proběhla v prosinci téhož roku.¹¹² Tento triumf přinesl Egyptu sympatie v celém arabském světě, který stále čelil v řadě jeho oblastí faktické koloniální správě, a v 'Abd an-Nāširovi ztělesnil myšlenky arabské jednoty. Výsledkem sílicího panarabismu na Blízkém východě, jehož byl Egypt hlavním protagonistou, bylo vytvoření svazku se Sýrií ve formě Sjednocené arabské republiky roku 1958.

Tento projekt, v němž došlo ke spojení v mnoha aspektech odlišných arabských zemí, si žádal administrativní opatření ke sjednocení správy v obou částech nově vzniklé republiky, armády z toho nevyjímaje. Byť byly civilní tituly spojené s monarchií zrušeny v Egyptě hned po revoluci roku 1952, ke změně v pojmenování vojenských hodností došlo až v roce vytvoření Sjednocené arabské republiky, kdy byl schválen zákon č. 54, který měl primárně poarabštit hodnostní označení egyptské armády, přičemž syrská armáda již tou dobou turecké výpůjčky ve svých hodnostech neměla.¹¹³ To vedlo k zásadní změně v pojmenování hodností dotčených armád za účelem jejich sjednocení. Všechny turecké vojenské hodnosti byly nahrazeny arabskými ekvivalenty. Fakticky to znamenalo, že pojmenování hodností *nafar*, *'umbāšī*, *ğāwīš*, *bāšğāwīš*, *šūl*, *yūzbāšī*, *šāğ*, *bimbāšī*, *qā'imaqām* a *'amīr 'alāy* byla všechna vyřazena. Pojmenování hodností, která měla svůj etymologický původ v arabštině, byla zachována.¹¹⁴ Nové armádní hodnosti, jejich specifika a pravidla služebního postupu byly upraveny zákony v letech 1959¹¹⁵ a 1964¹¹⁶ v období Sjednocené arabské republiky. Byť svazek Sýrie a Egypta vydržel pouze do roku

¹¹² *Ibid.*, 64.

¹¹³ Be'eri, *Army Officers*, 497.

¹¹⁴ İhsanoğlu, *The Turks in Egypt*, 98.

¹¹⁵ al-Ġumhūrīja l-'arabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-ša'n šurūt al-ḥidma wa-t-tarqīja li-ḍubbāta l-quwwāt al-musallaḥa*. qānūn raqm 232, Al-Qāhira, 1959, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDDetails?MasterID=41959&related> (navštíveno 15. července 2019).

¹¹⁶ al-Ġumhūrīja l-'arabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-ša'n šurūt al-ḥidma wa-t-tarqīja li-ḍubbāt aš-šaraf wa-l-musā'idīn wa-ḍubbāt aš-šaff wa-l-ğunūd bi-l-quwwāt al-musallaḥa*. qānūn raqm 106, Al-Qāhira, 1964, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDDetails?MasterID=42932&MasterID=42932> (navštíveno 15. července 2019).

1961, systém hodností nastavený v letech SAR se stal jakýmsi prototypem arabských vojenských hodností. V egyptské armádě se udržel dodnes v nezměněné podobě.

Samotný proces nalezení arabských ekvivalentů pro již fungující turecké vojenské hodnosti byl postupný a v Egyptě, stejně jako v některých jiných arabských zemích, si prošel postupným vývojem. S rostoucím národním uvědoměním egyptské společnosti se řada intelektuálů zabývala očištěním tehdy používané arabštiny od tureckých a jiných cizích slov. Je třeba zmínit například spisek, který sepsal egyptský národní obrozenec a historik Aḥmad Tajmūr paša (1871–1930).¹¹⁷ V tomto díle, nazvaném *Risāla luġawīja ‘an ar-rutab wa-l-‘alqāb al-miṣrīja*, se snažil mimo jiné osvětlit jazykový původ označení hodností egyptské armády a zároveň se snažil navrhnout nový arabský termín pro danou hodnost, pokud je z turečtiny či perštiny.¹¹⁸ S pomocí děl klasické arabštiny o arabském válečném umění či slovníků z období středověku, zejména *Lisān al-‘Arab* Ibn Manzūra, navrhl různé možnosti, z nichž některé se posléze ujaly. Například místo tureckého označení hodnosti desátníka doporučil návrat ke středověké arabské variantě *‘arīf*, svobodníka pak navrhl označit jako *wakīl ‘arīf*. Hodnost kapitána, *yūzbāšī*, navrhl nazvat arabsky *naqīb*, toto se pak stalo obecně platným označením kapitána v arabských armádách dodnes. Tureckou hodnost *ṣāġ* například přejmenoval na *muqaddam* či *wakīl za ‘īm*, z hodnosti *bimbāšī* pak ve svém spisu učinil hodnost *muqaddam*, případně *za ‘īm*.¹¹⁹ Tato označení se posléze rovněž ujala. Za zmínku též stojí pokusy, byť neúspěšné, o přejmenování některých hodností ve 40. letech 20. století, kdy byl na vzestupu egyptský nacionalismus. Hodnost kapitána byla po vzoru Aḥmada Tajmūra přejmenována na *naqīb*. Hodnosti *ṣāġ* a *bimbāšī* měly být nazvány *‘amīd tānī* a *‘amīd*.¹²⁰ Přestože se tato změna neujala, jak vyplývá ze zákona o měsíčních výplatách důstojníků egyptské královské armády z roku 1951,¹²¹ kde jsou zachována turecká hodnostní označení, z původně

¹¹⁷ K základním biografickým informacím o této osobnosti viz např. E. C. De Moor, “Taymūr, Aḥmad (1871–1930),” In *Encyclopedia of Arabic Literature volume 2*, ed. Julie Meisami, Paul Starkey (London: Routledge, 1998), 761.

¹¹⁸ Aḥmad Tajmūr, *Risāla luġawīja ‘an ar-rutab wa-l-‘alqāb al-miṣrīja* (al-Qāhira: Kalimāt, 2013), 17.

¹¹⁹ *Ibid.*, 26–28.

¹²⁰ Roubíček pg. 33

¹²¹ al-Mamlaka l-miṣrīja, *Qānūn bi-ta ‘dīl māhijāt dubbāt al-ġayš*. qānūn raqm 211, al-Qāhira, 1951, <https://manshurat.org/node/13209> (navštíveno 15. července 2019).

navrhovaného termínu *‘amīd*, v onom případě major, se stal posléze brigádní generál v řadě arabských zemí včetně Egypta.

K nalezení ekvivalentů pro některé arabské hodnosti se inspirovaly orgány Sjednocené arabské republiky, mimo Tajmūra, v systému hodností syrské armády. Tou dobou již byla hodnostní označení pro plukovníka – *‘aqīd* a *muqaddam* pro podplukovníka používána (viz dále). Hodnostní označení *musā‘id* či *musā‘id ‘awwal* pro praporčíka a nadpraporčíka, které bylo v egyptské armádě vytvořeno na základě britských hodností tzv. warrant officers – bylo již uvedeno. Rovněž stojí za zmínku, že termín *musā‘id* je také fakticky doslovným překladem francouzského termínu pro praporčíka – *adjutant* či německého *adjutant*. Pro četaře, též v češtině seržant, byl zvolen termín *raqīb*, hodnost major byla označena termínem *rā‘id*. Tabulka č. 3 zahrnuje učiněné změny v pojmenování hodností egyptské armády před a po roce 1958.¹²²

Tabulka 3: Změny v pojmenování hodností egyptské armády před a po roce 1958

Turecká hodnost	přepis	arabská hodnost	přepis	český překlad
أميرالاي	<i>‘amīr ‘alāj</i>	عميد	<i>‘amīd</i>	brigádní generál
قائمقام	<i>qā ‘imaqām</i>	عقيد	<i>‘aqīd</i>	plukovník
بكباشي	<i>bimbāšī</i>	مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
صاغ	<i>ṣāḡ</i>	رائد	<i>rā‘id</i>	major
يوزباشي	<i>yūzbāšī</i>	نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
صول تعليم	<i>ṣul ta ‘līm</i>	مساعد أول	<i>musā‘id ‘awwal</i>	nadpraporčík
صول تعيين	<i>ṣul ta ‘jīn</i>	مساعد	<i>musā‘id</i>	praporčík
باشجاوليش	<i>bāšḡāwīš</i>	zrušena	-	rotmistr
جاویش	<i>ḡāwīš</i>	رقيب أول	<i>raqīb ‘awwal</i>	rotný
وكيل جاویش	<i>wakīl ḡāwīš</i>	رقيب أول	<i>raqīb</i>	četař
أومباشي	<i>‘ūmbāšī</i>	عريف	<i>‘arīf</i>	desátník
وكيل أومباشي	<i>wakīl ‘ūmbāšī</i>	zrušena	-	svobodník
نفر	<i>naḡar</i>	جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

4.3 Vojenské hodnosti Egyptských ozbrojených sil

Výše uvedené zákony z přelomu 50. a 60. let, které řešily podmínky služby důstojníků a poddůstojníků egyptské armády, tehdy formálně armády Sjednocené arabské

¹²² İhsanoğlu, *The Turks in Egypt*, 98.

republiky, fakticky stanovily hodnostní označení pro egyptské ozbrojené síly, které platí dodnes.¹²³ Hodnosti jsou rozděleny do tří skupin, důstojníci – *ḍubbāt*, poddůstojníci – *ḍubbāt š-šaff* a mužstvo – *ḡunūd*. Toto představuje dnes obecně platný úzus. Specifikem současných vojenských hodností v arabštině je, že jsou oproti evropským jazykům z hlediska termínů neměnné ve všech složkách ozbrojených sil, tedy v pozemním vojsku, letectvu a námořnictvu. K rozlišení jednotlivých složek je současný stav takový, že za vojenskou hodnost se dodá termín *ṭajjār* – „pilot“ či „letec“ u letectva a *bahrī* – „námořník“ u námořnictva. Příslušníci pozemního vojska žádný takový termín přiřazený nemají. Toto je rovněž stanoveno v zákonu o službě a povyšování důstojníků ozbrojených sil z roku 1959, konkrétně v čl. 11.¹²⁴ Uvedené je dnes, až na výjimky, rovněž platné napříč arabským světem. Výjimku z tohoto pravidla tvoří v Egyptě jen nejvyšší generálské hodnosti: *farīq*, *farīq `awwal* a *mušīr*, u nichž se termín specifikující jednu ze tří složek armády obecně nedodává. Fakticky to tedy znamená, že například *naqīb* je kapitánem pozemního vojska a *naqīb ṭajjār* je kapitánem letectva.

S určitými specifiky se ovšem setkáme při překladu arabských námořních hodností do evropských jazyků. *Naqīb bahrī* je sice důstojníkem námořnictva v hodnosti kapitána, v evropských jazycích je ale námořní důstojník hodnosti kapitán označován jako námořní poručík. Skutečný kapitán námořnictva v evropském smyslu je v arabštině plukovník námořnictva, tedy *ʿaqīd bahrī*. Samotný překlad námořních hodností z evropských jazyků do češtiny má svá specifika, neboť z důvodu absence námořnictva ve složkách Armády České republiky není vytvořen jednotný standard při překladu jeho hodností. Výsledný překlad tedy vychází z britského vzoru podle jazykové příručky NATO, neboť britské hodnosti z výše uvedených důvodů nejvíce ovlivnily současnou podobu hodností nejen v Egyptě, ale i v dalších zemích arabského světa.¹²⁵ Tabulka č. 4 zachycuje současné rozdělení hodností egyptské armády a následující tabulka č. 5 uvádí hodnosti egyptského námořnictva s českými ekvivalenty.

¹²³ “ar-Rutab al-‘askarīja,” al-Mawqī‘ ar-rasmī li-wizārat ad-difā‘, (navštíveno 15. července 2019), https://www.mod.gov.eg/ModWebSite/Mod_MRDAr.aspx.

¹²⁴ al-Ḡumhūrīja l-‘arabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-ša’n šurūṭ al-ḥidma wa-t-tarqīja li-ḍubbāt aš-šaraf wa-l-musā`idīn wa ḍubbāt aš-šaff wa-l-ḡunūd bi-l-quwwāt al-musallaḥa*.

¹²⁵ Furmánek, Svěrák, *Anglicko-česká a česko-anglická jazyková příručka NATO* (Praha: ARTOS, 1998), 536.

Tabulka 4: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Egyptské arabské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci¹²⁶		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مساعد أول	<i>musā'id 'awwal</i>	nadpraporčík
مساعد	<i>musā'id</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

Tabulka 5: Hodnosti příslušníků egyptského námořnictva

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	velkoadmirál
فريق	<i>farīq</i>	viceadmirál
لواء بحري	<i>liwā' baḥrī</i>	kontradmirál
عميد بحري	<i>'amīd baḥrī</i>	komodor

¹²⁶ "ar-Rutab l-'askarīja," al-Mawqi' r-rasmī li-wizārat ad-difā'.

عقيد بحري	<i>'aqīd baḥrī</i>	námořní kapitán
مقدم بحري	<i>muqaddam baḥrī</i>	komandér
رائد بحري	<i>rā'id baḥrī</i>	komandér-poručík
نقيب بحري	<i>naqīb baḥrī</i>	námořní poručík
ملازم أول بحري	<i>mulāzim 'awwal baḥrī</i>	námořní podporučík
ملازم بحري	<i>mulāzim baḥrī</i>	titulární podporučík
Poddůstojníci a mužstvo		
مساعد أول بحري	<i>musā'id 'awwal baḥrī</i>	námořní nadpraporčík
مساعد بحري	<i>musā'id baḥrī</i>	námořní praporčík
رقيب أول بحري	<i>raqīb 'awwal baḥrī</i>	vrchní loďmistr
رقيب بحري	<i>raqīb baḥrī</i>	loďmistr
عريف بحري	<i>'arīf baḥrī</i>	vrchní námořník
جندي بحري	<i>ḡundī baḥrī</i>	námořník

Egyptský režim Ğamāla 'Abd an-Nāšira, vytvořený na platformě Hnutí svobodných důstojníků, se stal až do jeho úmrtí v roce 1970 zdrojem nápodoby pro podobně smýšlející důstojnictvo v arabském světě. Sympatizanti egyptského prezidenta se dostali k moci na delší či kratší dobu v zemích jako Irák, Sýrie, Súdán či Libye. Zároveň Egypt podporoval šíření revoluce do zemí jako je Alžírsko či Jemen. Sjednocením se Sýrií byl zároveň vytvořen vzor pro napodobení, vše vedlo ve výsledku k tomu, že egyptský model vojenských hodností, stejně jako jejich názvy, se rozšířil, i přes občasné lokální modifikace, za hranice Egyptské arabské republiky, jak o tom bude pojednáno v dalších kapitolách.

5 Vojenské hodnosti v arabském světě

5.1 Súdán

Dějiny moderního Súdánu, stejně jako jeho armády, jsou silně spjaty s Egyptem. Ve 20. letech 19. století egyptská armáda Muḥammada 'Alího do této oblasti podnikla válečnou výpravu, přičemž jedním z hlavních cílů byl zisk černých otroků pro Egypt.¹²⁷ Egypt, tehdy ještě jako jedna z provincií spadajících pod osmanského sultána, severní část dnešního Súdánu anektoval. Velmi brzy poté se začaly tvořit vojenské jednotky v rané egyptské armádě, které se skládaly primárně ze Súdánců.¹²⁸ Další egyptské výpravy směrem na jih se uskutečnily v průběhu 19. století a fakticky rozšířily hranice Egypta o oblasti na břehu Rudého moře, Dárfúr a oblasti severně od Ugandy, čímž došlo k faktickému vytvoření Súdánu, byť tehdy ještě pod osmansko-egyptskou správou v hranicích před vznikem Jižního Súdánu v roce 2011.¹²⁹ Ke spojení jihu a severu země došlo poprvé právě v tomto období. Nespokojenost místní populace se správou země, která již byla tou dobou silně pod britským vlivem, vedla k vypuknutí tzv. mahdistického povstání v roce 1881, v němž došlo ke spojení rozdílných zájmových skupin súdánské společnosti pod vedením Muḥammada 'Aḥmada, který sám sebe prohlásil za spasitele (*mahdīho*).¹³⁰ Potlačení povstání britskou armádou mělo za následek faktické převzetí kontroly Britů nad Súdánem a vznikem kondominia Britů a Egypta roku 1899. Egyptský vliv na správu Súdánu byl od té chvíle již spíše formální, neboť se Súdán stal faktickou britskou kolonií.¹³¹

V tomto období se nicméně začaly tvořit základy budoucí súdánské armády, při dobývání Súdánu z rukou mahdistů byli vyčleněni súdánské vojáky pod velením smíšeného britského a egyptského důstojnického sboru.¹³² V této podobě fungovaly súdánské jednotky až do poloviny 20. let 20. století, kdy se začaly objevovat první formy súdánské nacionalismu, jehož představiteli byli, mimo zástupců inteligence, vojáky, kteří

---

¹²⁷ Fahmy, *All The Pasha's Men*, 86.

¹²⁸ *Ibid.*, 89.

¹²⁹ Abdel Salam Sidahmed, *Sudan* (New York: Routledge, 2005), 9.

¹³⁰ Gombár, *Moderní dějiny*, 338.

¹³¹ Sidahmed, *Sudan*, 19.

¹³² Keegan, *World Armies*, 652.

stáli za ozbrojeným povstáním proti Britům roku 1924.¹³³ Následkem těchto událostí se Britové rozhodli pro nahrazení egyptských důstojníků a poddůstojníků Súdanci. To vedlo k založení Sudan Defense Force roku 1925 a založení vojenské akademie v Omdurmánu.¹³⁴ Súdánské jednotky se během druhé světové války vyznamenaly v bojích s italskou armádou, která byla po prvotním útoku na Súdán odražena a vyhnána, súdánské jednotky se posléze účastnily válečné kampaně Britů v Severní Africe.¹³⁵ Po skončení druhé světové války začala být aktuální otázka budoucího statusu Súdánu. Britové byli ochotni k určitým ústupkům, co se Súdánu týče, pokud by si mohli ponechat rozhodující vliv ve vojenských a zahraničněpolitických otázkách, Egypťané byli méně ochotni ke kompromisu, egyptský král si kladl na Súdán nároky ze své pozice krále Egypta a Súdánu.¹³⁶

Nastalá situace dostala novou dynamiku po převratu Svobodných důstojníků a pádu monarchie v Egyptě. Nový vojenský režim v Egyptě podporoval súdánské právo na sebeurčení.¹³⁷ To vedlo po dohodách s Brity k vypracování plánu, který měl Súdán dovést k referendu. Součástí dohod byla mj. i súdánizace armády, kdy byli britští a egyptští důstojníci nahrazeni Súdanci.¹³⁸ Súdán se stal oficiálně nezávislou republikou 1. ledna 1956. V kmenové, sektářské a veskrze fragmentované súdánské společnosti fungovala britsko-egyptská koloniální správa jako rozhodce sporů, s jejím odchodem se otevřelo mocenské vakuum, které mělo za následek mnohokrát nestabilní politickou situaci v zemi, súdánská politická scéna je do dnešních dní ve znamení kolísání mezi parlamentarismem a vojenskými režimy.¹³⁹

Ve světle výše zmíněných informací je tedy nasnadě, že súdánské vojenské hodnosti jsou z hlediska terminologie a vývoje silně spjaty s těmi egyptskými, ostatně Súdanci až do vytvoření Súdánské republiky *de facto* sloužili v egyptské armádě. První vojenský převrat se odehrál roku 1958, to jest pouhé dva roky od vyhlášení nezávislosti. Moci se ujal vojenský režim, v jehož čele stál armádní generál 'Ibrāhīm 'Abbūd, který se

---

¹³³ Sidahmed, *Sudan*, 24.

¹³⁴ Keegan, *World Armies*, 652.

¹³⁵ LaVerle Berry, ed., *Sudan: A Country Study* (Washington D.C.: Federal Research Division, 2015), 28.

¹³⁶ Berry, *Sudan*, 29.

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ Sidahmed, *Sudan*, 27.

¹³⁹ *Ibid.*, 28.

posléze stal prvním súdánským prezidentem.¹⁴⁰ V otázce jižního Súdánu, majoritně křesťanské části země, zastával nekompromisní postoj. Jeho režim se snažil potlačit jakékoliv projevy náboženské a kulturní rozdílnosti, za současného plánu všeobecné arabizace společnosti.¹⁴¹ Arabizace se z těchto důvodů nevyhnula ani armádě, neboť v té době byly v Súdánu stále používány egyptsko-osmanské hodnosti. Roku 1966 byly zavedeny arabské vojenské hodnosti, které byly identické s hodnostmi armády Sjednocené arabské republiky, uzákoněnými roku 1958.¹⁴² V roce 1969 se dostal po vojenském převratu k moci plukovník Ğa'far Numajrī, který stál v čele súdánských svobodných důstojníků. Jak název napovídá, jednalo se o sympatizanty egyptského prezidenta Ğamāla 'Abd an-Nāšira. Vojenská diktatura polního maršala Numajrīho trvala až do roku 1985.¹⁴³ S novou vládou byl o rok později vydán nový zákon o súdánské armádě. V něm nalezneme jen drobné odchylky od egyptského systému hodností, které se týkají primárně hodností poddůstojníků, v zákoně jsou tyto definovány jako další vojenské hodnosti mimo důstojnických. Na rozdíl od Egypta se objevila hodnost svobodníka, v tomto případě *wakīl 'arīf*. Zároveň zde nebyly hodnosti praporčíků, *musā'id*, nejvyšší poddůstojnická hodnost, se tak rovnala hodnosti rotmistr.¹⁴⁴ Oficiální stránky Ministerstva obrany Súdánské republiky uvádějí stejné hodnosti, lze tedy konstatovat, že vojenské hodnosti se za posledních více jak 30 let v Súdánu nezměnily.¹⁴⁵ Tabulka č. 6 zachycuje vojenské hodnosti súdánské armády, které jsou shodné pro všechny složky ozbrojených sil. Výjimku tvoří hodnost polní maršál, která náleží pouze prezidentu republiky, jak bylo stanoveno v zákoně o armádě z roku 2007.¹⁴⁶ Posledním držitelem této hodnosti byl na jaře 2019 svržený prezident 'Umar al-Bašīr.

¹⁴⁰ Keegan, *World Armies*, 653.

¹⁴¹ Berry, *Sudan*, 34.

¹⁴² Be'eri, *Army Officers*, 497.

¹⁴³ Berry, *Sudan*, 36.

¹⁴⁴ al-Ğumhūrīja s-sūdānīja, *Qānūn quwwāt aš-ša'b al-musallaḥa li-sanat 1986*. al-Ĥarṭūm, 1986, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetails?MasterID=201590&MasterID=201590> (navštíveno 15 července 2019).

¹⁴⁵ "Rutab wa 'awsima," Mawqi' wizārat ad-difā' as-sūdānīja, (navštíveno 15. července 2019), <https://mod.gov.sd/index.php/section-blog/73-%D8%B1%D8%AA%D8%A8-%D9%88%D8%A3%D9%88%D8%B3%D9%85%D8%A9.html>.

¹⁴⁶ al-Ğumhūrīja s-sūdānīja, *Qānūn quwwāt aš-ša'b al-musallaḥa li-sanat 2007*. al-Ĥarṭūm, 2007, <http://moj.gov.sd/sudanlaws/#/reader/chapter/269> (navštíveno 15 července 2019).

Tabulka 6: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Súdánské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مساعد	<i>musā'id</i>	rotmistr
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
وكيل عريف	<i>wakīl 'arīf</i>	svobodník
جندي	<i>ğundī</i>	vojín

5.2 Sýrie

Po dobytí Levanty vládli Osmané v Sýrii skrze místodržící s titulem paša, kteří území spravovali s neomezenou autoritou, byť i oni se museli zodpovídat Vysoké Portě.¹⁴⁷ Pašové měli mandát hlavy místní samosprávy, stejně jako vojenského velitele.¹⁴⁸ Pod Osmanskou nadvládou byli Syřané pravidelně odváděni do sultánovy armády nebo byli

¹⁴⁷ Thomas Collelo, ed., *Syria: A Country Study* (Washington D.C.: Federal Research Division, 1988), 14.

¹⁴⁸ Collelo, *Syria*, 16.

nuceni sloužit v armádách místních soupeřících notáblů. Syřané bojovali bez rozdílu na jedné či druhé straně bez jakéhokoliv národního uvědomění. Staletí cizího podmanění, kombinovaná s politickou a sociální roztržičností Sýrie, navíc poskytovala jen velmi málo důvodů pro rozvoj národní vojenské tradice, místní obyvatelstvo uvažovalo spíše v intencích kmene, klanu či rodné vesnice.¹⁴⁹

Během první světové války se arabští obyvatelé historické oblasti Velká Sýrie účastnili bojů na osmanské straně, stejně tak na straně vzbouřenců během Velkého arabského povstání, Syřané navíc aktivně působili v utajených spolcích, založených na idejích arabského nacionalismu. Řada Syřanů sloužila během války také v silách La Légion d'Orient – tzv. Východní legie pod vedením Francouzů. V roce 1916, když se Osmanská moc zhroutila a Sýrie byla podmaněna státy Dohody, arabská vojska vedená hášimovským emírem Fajšalem vstoupila do Damašku, dostalo se jí tam vřelého uvítání místním obyvatelstvem.¹⁵⁰ To bylo zapříčiněno zejména nevolí Syřanů vůči Sykes–Picotově dohodě, která z dnešní Sýrie vytvořila francouzskou sféru vlivu. Fajšal byl prohlášen králem Sýrie v roce 1918, avšak jeho vláda trvala pouhé dva roky.¹⁵¹ Důvodem byla nejednotnost jeho podporovatelů, částečně složených z arabské hidžázské armády, bývalých osmanských důstojníků a syrských nacionalistů, kteří nedokázali vzdorovat francouzským nárokům. Francouzi zde posléze v roce 1920 ustanovili svůj mandát.¹⁵²

Mandátní francouzská správa vytvořila Troupes spéciales du Levant o síle 8000 mužů, z nichž se posléze zformovaly základy syrské a libanonské armády.¹⁵³ Syřané mohli dosáhnout pouze na hodnost majora, většinou se jimi stávali absolventi Vojenské akademie v Homsu, ta byla založena Francouzi v roce 1930.¹⁵⁴ Lokální jednotky byly využívány Francouzi jako pomocné síly. Syrská armáda, která posléze vzešla z periody mandátu, byla složena zejména ze syrských minoritních skupin, jako byli drúzové, alavité, čerkesové, kurdové nebo křesťané. Francouzi současně tyto minority podporovali v armádní činnosti, aby byli schopni efektivně ovládat sunnitskou většinu. Francouzi věřili, že minority budou

---

¹⁴⁹ Collelo, *Syria*, 235.

¹⁵⁰ *Ibid.*, 236.

¹⁵¹ John Shoup, *The History of Syria* (Santa Barbara: Greenwood, 2018), 103.

¹⁵² Collelo, *Syria*, 236.

¹⁵³ Pollack, *Arabs at War*, 447.

¹⁵⁴ Collelo, *Syria*, 236.

loajálnější k jejich správě. Sunnitě však většinově o účast v armádě ani nestáli.¹⁵⁵ Na konci druhé světové války armáda čítala sílu pouhých 5000 mužů. Roku 1945 byla vyhlášena nezávislost Sýrie, ta se navíc stala jedním ze zakládajících členů Ligy arabských států.¹⁵⁶ Rok poté ze země odešli poslední francouzští důstojníci, neboť Francie čelila diplomatickému tlaku dalších velmocí. *Troupes spéciales du Levant* se poté transformovaly v jádro armád nově vzniklých států.¹⁵⁷

Hodnosti nově vytvořené syrské armády byly definovány v dekretu Ministerstva obrany z roku 1947.¹⁵⁸ První syrské hodnosti do značné míry kopírovaly termíny pro důstojnické hodnosti v hášimovském Iráku. Nejvyšší hodností byl brigádní generál (*za'īm*), dále následovaly hodnosti plukovník (*'aqīd*), podplukovník (*muqaddam*), kapitán (*ra'īs*), nadporučík (*mulāzim 'awwal*) a poručík (*mulāzim*). Hodnosti poddůstojníků nesly označení nadpraporčík (*wakīl 'awwal*), praporčík (*wakīl*), rotmistr (*nā'ib 'awwal*), rotný (*nā'ib*), četař (*'arīf 'awwal*), desátník (*'arīf*), vojenský učeň (*mu'allam ħirfa*), svobodník (*ġundī 'awwal*) a vojín (*ġundī*).¹⁵⁹ V roce 1948 vzniklo syrské letectvo a v roce 1950 námořnictvo.¹⁶⁰

Nový syrský stát, oslabený důsledky druhé světové, se téměř okamžitě zapletl v roce 1948 do první arabsko-izraelské války, přičemž byly jeho, na boj nepřipravené ozbrojené složky, Izraelci poraženy. Brzy poté proběhlo několik vojenských převratů v rychlém sledu. Tři převraty, které proběhly jen během roku 1949, byly vedeny bývalými důstojníky *Troupes spéciales*. Ten první provedl šéf generální štábu Ĥusnī az-Za'īm. Jeho vláda sice měla krátkého trvání, az-Za'īm vydržel ve funkci prezidenta pouhých pět měsíců, přinesla ovšem řadu reformních kroků, mj. volební právo žen.¹⁶¹

Během krátké vlády az-Za'íma rovněž došlo k reformě důstojnických hodností syrské armády. Dekretem číslo 152 z června 1949 byly uvedeny nové generálské hodnosti. Nejvyšší hodností se stal polní maršál (*mušīr*), dále armádní generál (*farīq 'awwal*),

¹⁵⁵ Pollack, *Arabs at War*, 447.

¹⁵⁶ Shoup, *The History of Syria*, 109.

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ al-Ġumhūrīja s-sūrīja, *Malāk wizārat ad-difā' al-waṭanī bi-mūġib al-marsmūm at-tašrī'ī raqm* 74, Dimašq, 1947, <http://www.mod.gov.sy/index.php?node=554&cat=910> (navštíveno 16. července 2019).

¹⁵⁹ *Ibid.*

¹⁶⁰ Keegan, *World Armies*, 682.

¹⁶¹ Collelo, *Syria*, 27.

generálporučík (*farīq*), generálmajor (*liwāʿ*).¹⁶² Tento systém hodností v podstatě kopíroval pozdní osmanské hodnosti.¹⁶³ Poslední převrat roku 1949 provedl plukovník ʿAdīb aš-Šīšaklī, který držel moc až do roku 1954. Během jeho vlády, konkrétně v roce 1953, byly důstojnické hodnosti syrské armády upraveny, byla zrušena hodnost polního maršála, jejíž nositelem byl pouze Ḥusnī az-Zaʿīm. Tato hodnost se do syrské armády vrátila až s prezidentem Baššārem al-ʿAsadem. Nejvyšší hodností se stal armádní generál (*ʿamīd*), rovněž byla zavedena poprvé v Sýrii hodnost majora (*raʿīs ʿawwal*). Obě změny našly svou inspiraci v Iráku, podobně jako znění zákona z roku 1947.¹⁶⁴ Struktura důstojnických hodností se takto zachovala až do vytvoření Sjednocené arabské republiky v roce 1958. Právě rostoucí panarabismus, v Sýrii představovaný stranou al-Ba ʿt, byl hlavním motivem, za současného boje s komunisty, ke spojení s Egyptem prezidenta ʿAbd an-Nāšira, jenž se stal po Suezské krizi roku 1956 hrdinou arabského světa.¹⁶⁵

Syrská armáda následkem spojení s Egyptem zcela převzala model hodností egyptské armády s tím, že egyptský model navíc obohatila o výrazy pro plukovníka a podplukovníka. Obě země až do odtržení Sýrie ze Spojené arabské republiky měly stejný systém hodností. Spojení těchto dvou důležitých arabských zemí bylo zásadním mezníkem pro vývoj hodností v celém arabském světě, jak uvidíme později. Byť z pohledu hodností byla mezi důstojníky obou zemí jednota, další aspekty společného působení syrských a egyptských vojáků se ideálu neblížily. Syrští důstojníci se postupně dostali do podřízené pozice ke svým egyptským kolegům. To bylo také jednou z hlavních motivací pro uskutečnění dalšího převratu v roce 1961, který měl za následek vystoupení Sýrie z této unie.¹⁶⁶ 60. léta byla v Sýrii ve znamení turbulentní politické situace, při níž došlo k několika úspěšným i neúspěšným převratům. Na vývoj situace měla vliv zejména strana al-Ba ʿt, jejíž rozdílná křídla spolu začala soupeřit o moc. Březnový převrat z roku 1963, po němž se dostal k moci ʿAmīn al-Ḥāfīz, generál a člen strany al-Ba ʿt, podporovaný mladšími radikálnějšími důstojníky, vedl ke změně poměrů. Ty ve svém důsledku vedly k

¹⁶² al-Ġumhūrīja s-sūrīja, *al-Marsmūm at-tašrīʿī raqm 152 mutaḍammin qānūn al-ġajš*, Dimašq, 1949,

<http://www.mod.gov.sy/index.php?node=554&cat=955> (navštíveno 16. července 2019).

¹⁶³ David Nicolle, *Ottoman Infantryman 1914–1918* (Oxford: Osprey Publishing, 2010) 30.

¹⁶⁴ Beʿeri, *Army Officers*, 497.

¹⁶⁵ Collelo, *Syria*, 30.

¹⁶⁶ Keegan, *World Armies*, 682.

odstranění středisek odporu v rámci armády a započaly proces ekonomické, politické a někdy fyzické likvidace tradiční civilní elity.¹⁶⁷

Syrská armáda, která byla oslabena čistkami a ideologickými boji v důstojnickém sboru, nezvládla válku s Izraelem roku 1967. Po šestidenní válce rostlo radikálnější levicové křídlo strany al-Ba ʿt, které se dostalo do konfliktu s vojenským křídlem kolem ministra obrany Ḥāfīze al-ʿAsada. Ten nakonec provedl nekrvavý převrat v roce 1970 a o rok později se stal prezidentem.¹⁶⁸ Za necelé tři dekády, kdy vykonával funkci prezidenta, se zásadně změnila zahraničně politická orientace Sýrie směrem k Sovětskému svazu, posléze Ruské federaci a Íránu. Dohody z Camp David zároveň oslabily sentiment o arabské jednotě nejen v Sýrii. Sýrie se zároveň aktivně angažovala v Libanonu a to již od počátku tamní občanské války. Za vlády Ḥāfīze al-ʿAsad měla syrská armáda drobně pozměněné hodnosti ve srovnání s egyptským modelem, který byl kdysi vlastní i Sýrii. Nejvyšší hodností byl *farīq ʿawwal* – armádní generál, hodnost generálporučík nesla v syrské armádě označení *ʿimād*, což byl spolu s Libanonem unikát napříč arabským světem.¹⁶⁹ Zároveň měla syrská armáda tři praporčíky, podpraporčíka (*musāʿid*), praporčíka (*musāʿid tānī*) a nadpraporčíka (*musāʿid ʿawwal*), to bylo na svou dobu rovněž unikát. Nejvyšší námořní hodností byl kapitán (*ʿaqīd baḥrī*).¹⁷⁰

Prezident Ḥāfīz al-ʿAsad zemřel v červnu roku 2000 a na jeho místo nastoupil jeho syn Baššār, který byl na tuto pozici připravován od smrti jeho staršího bratra. V den skonu jeho otce byl povýšen z hodnosti plukovníka generálního štábu na hodnost generálporučíka. Zároveň se stal vrchním velitelem ozbrojených sil.¹⁷¹ Baššār al-ʿAsad se stal prezidentem Sýrie po volbách, které proběhly o měsíc později.¹⁷² V roce 2003 vydal al-ʿAsad prezidentský dekret o vojenské službě, ten upravil důstojnické hodnosti do současné podoby.¹⁷³ Nejvyšší hodností se stal polní maršál, jejíž nositelem je pouze

¹⁶⁷ Keegan, *World Armies*, 683.

¹⁶⁸ Shoup, *The History of Syria*, 119.

¹⁶⁹ Collelo, *Syria*, 265.

¹⁷⁰ *Ibid.*

¹⁷¹ Radwan Ziadeh, *Power and Policy in Syria* (New York: I.B.Tauris, 2011), 47.

¹⁷² *Ibid.*

¹⁷³ al-Ġumhūrīja s-sūrīja, *al-Marsmūm at-tašrīṭ raqm 18 qānūn al-ḥidma l-ʿaskarīja*, Dimašq, 2003, <http://www.parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=201&nid=16006&ref=tree&> (navštíveno 16. července 2019).

prezident, v Sýrii se tato hodnost ovšem začala označovat jako *farīq*, což je všude v arabském světě označení pro důstojníka hodnosti generálporučík, logicky tak nemohly být použity hodnosti *farīq 'awwal* či *mušīr* pro nižší generálské hodnosti. Tento spíše jazykový problém byl vyřešen uvedením hodnosti *'imād* a *'imād 'awwal* pro hodnosti generálporučíka a armádního generála. Z výše zmíněných důvodu tak hodnost *'imād 'awwal* najdeme v celém arabském světě pouze v syrské armádě. Hodnostní označení pro jednotlivé složky syrských ozbrojených sil jsou stejné, pro označení příslušníků letectva se dodává za hodnost výraz *ġawwī*, u námořnictva výraz *baħrī*, stejně jako v Egyptě. Poslední změna, která se dotkla hodností armády, proběhla roku 2010. Tato úprava se týkala poddůstojnických hodností, konkrétně byly přidány dvě nové hodnosti, které zavedly hodnost praporčíka a nadpraporčíka pod označením *muraššaħ* a *muraššaħ 'awwal*.¹⁷⁴ Arabský termín *muraššaħ* označuje v tomto případě kandidáta na důstojnickou hodnost – praporčíka. Tabulka č. 7 zachycuje současné hodnostní označení vojáků syrské armády s přibližnými českými ekvivalenty.

Tabulka 7: Vojenské hodnosti armády Syrské arabské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
فريق	<i>farīq</i>	polní maršál
عماد أول	<i>'imād 'awwal</i>	armádní generál
عماد	<i>'imād</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík

¹⁷⁴ “ar-Ra'īs al-'asad jušdir marsmūman bi-'idāfat rutbatajn ġadīdatajn 'ilā r-rutab al-mu'tamada fi l-ġajš as-sūrī,” Wizārat ad-dāħilīja,

<http://www.syriamoi.gov.sy/portal/site/arabic/index.php?node=551&nid=856&First=65&Last=741&CurrentPage=73&mid=&refBack> (navštíveno 16. července 2019).

ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مرشح أول	<i>muraššaḥ 'awwal</i>	nadpraporčík
مرشح	<i>muraššaḥ</i>	praporčík
مساعد أول	<i>musā'id 'awwal</i>	nadrotmistr
مساعد	<i>musā'id</i>	rotmistr
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.3 Libanon

V průběhu devatenáctého století, když byla oblast Syropalestiny ovládána Osmanskou říší, uspěla Francie v získávání jistých práv pro libanonské křesťany, a zároveň se nechala uznat za jejich zvláštního ochránce. Postupné zvyšování francouzského vlivu v oblasti bylo dovršeno po první světové válce, kdy se Libanon spolu se Sýrií stal francouzským mandátním územím.¹⁷⁵ Vytvoření politického útvaru s názvem Velký Libanon pak bylo podmíněno především zájmem o kontrolu Sýrie v kontextu rozdělení arabských provincií bývalé Osmanské říše mezi Francií a Británií.¹⁷⁶

V roce 1920 Francie vytvořila *Troupes spéciales du Levant*, kterým podobně jako v Sýrii veleli převážně francouzští důstojníci. Procento libanonských důstojníků v této vojenské organizaci se postupně zvyšovalo, zejména však po vypuknutí druhé světové války. Národní pakt z roku 1943 vytvořil ústavu, která garantovala, že jak prezident republiky, tak i vrchní velitel ozbrojených sil budou pocházet z řad Maronitů. Maronitské výsadní postavení v tomto systému, i přes jejich klesající podíl v obyvatelstvu, znamenalo kontrolu nad libanonskými ozbrojenými silami.¹⁷⁷ V roce 1945, jako důsledek zvyšujícího se tlaku libanonskými představiteli, došlo ke stáhnutí francouzských vojsk a tedy k faktickému dosažení kontroly Libanonu nad svými ozbrojenými jednotkami. Ty byly tvořeny počtem asi tří tisíc mužů a staly se jádrem libanonské armády.¹⁷⁸ Je však nutné zmínit, že Libanonská armáda mezi obdobími od získání nezávislosti až do vypuknutí občanské války v roce 1975 nebyla silným hráčem libanonské politiky, jak tomu bylo v řadě jiných arabských zemích.¹⁷⁹ Oproti dalším zemím regionu totiž Libanon během padesátých a šedesátých let nikdy neutratil více než 4 procenta svého HDP na vojenský rozpočet. Navíc se mnoho křesťanských Libanonců obávalo, že velká armáda by nevyhnutelně zapletla Libanon do arabsko-izraelského konfliktu. Muslimové oproti tomu

---

¹⁷⁵ Keegan, *World Armies*, 422.

¹⁷⁶ Fawwaz Traboulsi, *A History of Modern Lebanon* (London: Pluto Press, 2007), 75.

¹⁷⁷ Keegan, *World Armies*, 422.

¹⁷⁸ Thomas Collelo, ed., *Lebanon: A Country Study* (Washington D.C.: Federal Research Division, 1987), 184.

¹⁷⁹ Oren Barak, *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society* (Albany: SUNY Press, 2009), 33.

viděli problém spíše ve vlastní bezpečnosti, která by mohla být narušena, kdyby křesťané ve svých rukou drželi silnou armádu.¹⁸⁰

Libanon nehrál téměř žádnou roli v roce 1948 během arabsko-izraelské války, která posléze vedla k založení Izraele. Libanonská armáda rozdělila čtyři prapory podél hranice, ale stáhla je z boje, čímž umožnila izraelské armádě zachytit pás východního Libanonu v říjnu 1948. Izrael tuto oblast obsadil až do 23. března 1949, kdy s Libanonem podepsal příměří.¹⁸¹ Avšak v důsledku vytvoření Izraele se v Libanonu ocitla velká palestinská uprchlická populace.¹⁸² Palestinské frakce začaly aktivně působit v Libanonu v polovině šedesátých let a po vyhoštění z Jordánska následkem událostí roku 1970 se stal Libanon jejich hlavní základnou operací.¹⁸³

Rok 1958 byl prvním znamením toho, že se začala vychylovat libanonská vnitropolitická rovnováha sil. Válka byla způsobena šířením myšlenek egyptského prezidenta ‘Abd an-Nāšira mezi částí muslimské populace, která chtěla ukončit libanonskou politiku vyhýbání se angažmá v arabsko-izraelském konfliktu. To samozřejmě z pohledu muslimů vyžadovalo svržení maronitské křesťanské dominance v armádě, přičemž nasazení námořní pěchoty armády Spojených států v roce v témže roce zabránilo další eskalaci libanonského konfliktu.¹⁸⁴

Využití libanonské armády vládou v rané fázi občanské války v letech 1975–1990 zkomplikovalo její schopnost sehrát roli moderátora konfliktu, neboť dostala od opozice nálepku křesťanské armády.¹⁸⁵ Když se moc centrální vlády fakticky zhroutila, armáda se rozštěpila podél konfesních linií, což dále rovněž oslabilo pozici libanonské armády. Během války došlo i k několika pokusům o restrukturalizaci armády. Armáda vyčlenila asi osm tisíc vojáků a zaměstnanců a udržovala je na státní mzdě. Toto řešení dokázalo částečně udržet pouto mezi vojáky a státem i v časech války.¹⁸⁶

---

¹⁸⁰ Collelo, *Lebanon*, 184.

¹⁸¹ *Ibid.*, 185.

¹⁸² Keegan, *World Armies*, 423.

¹⁸³ Barak, *The Lebanese Army*, 92.

¹⁸⁴ Keegan, *World Armies*, 423.

¹⁸⁵ Barak, *The Lebanese Army*, 109.

¹⁸⁶ Are Knudsen, “Lebanese Armed Forces: A United Army for a Divided Country?,” *CMI Insight* 9 (11/2014): 2.

Aktivním hráčem v libanonských vnitropolitických záležitostech se stala, během občanské války, Sýrie. Ta chtěla vytvořit prosyrskou vládu, jakož i armádu, za současného vytvoření široké národní fronty zahrnující politické síly vycházející z obou polarizovaných extrémů libanonské politiky.¹⁸⁷ Hāfīz al-ʿAsad viděl libanonský vývoj v intencích Velké Sýrie, zároveň se však snažil oslabit pozice Maronitů, aby se nemohli případně spojit s Izraelem.¹⁸⁸

Začátkem 90. let, po ukončení dlouhé občanské války, proběhla reforma libanonských ozbrojených složek. Zastaralý model tzv. národní arabské armády, velké, neefektivní a nákladné síly byl opuštěn, byť v Libanonu se fakticky z výše zmíněných důvodů nikdy neprosadil.¹⁸⁹ V poválečném období probíhaly boje na jižní hranici mezi hnutím Hīzballāh a Izraelskými obrannými silami (IDF). Libanonská armáda však v těchto konfliktech nehrála roli. Přeshraniční útoky skončily až v roce 2000, kdy došlo k jednostrannému stažení izraelských sil. Důstojníci libanonské armády byli mezitím stále častěji vyškolení v Sýrii a získali od státu širokou škálu ekonomických výsad, které však zároveň podporovaly korupci v řadách armády.¹⁹⁰

Po roce 2000 se soupeření mezi prosyřským prezidentem ʿImīlem Lahūdem, bývalým generálem armády, a premiérem Rafīqem al-Ḥarīrīm promítlo do boje o kontrolu nad armádou. V roce 2004 nařídila rezoluce Rady bezpečnosti OSN rozpuštění všech nestátních milic, včetně obsazení hranic s Izraelem libanonskou armádou. Každý z těchto požadavků zpochybnil poválečný *status quo* a zvýšil napětí mezi prezidentem a premiérem, stejně jako syřským režimem prezidenta al-ʿAsada. Skutečná krize nastala v roce 2005, kdy byl premiér Rafīq al-Ḥarīrī zabit při ničivém bombovém atentátu v centru Bejrútu.¹⁹¹ Následkem těchto událostí a pod tlakem libanonské veřejnosti došlo ke stažení syřských jednotek z Libanonu, vliv Sýrie na menšího souseda ale trvá dodnes.

Ve světle výše zmíněných informací je zřejmé, že vojenské hodnosti v Libanonu byly zásadně ovlivněny francouzským působením v zemi, stejně jako syřským vlivem za posledního půlstoletí. Systém hodností libanonské armády, zejména v řadách poddůstojníků, vychází primárně ze struktury hodností francouzských ozbrojených sil.

---

¹⁸⁷ Keegan, *World Armies*, 426.

¹⁸⁸ Shoup, *The History of Syria*, 124.

¹⁸⁹ Knudsen, "Lebanese Armed Forces," 2.

¹⁹⁰ *Ibid.*, 3.

¹⁹¹ *Ibid.*

Například hodnost *'arīf 'awwal* je faktickým ekvivalentem francouzského hodnostního označení pro četaře (caporal-chef).¹⁹² Hodnost *mu'āwin* je i na oficiálních stránkách libanonské armády překládána do angličtiny jako *adjutant*, původně z francouzského termínu *adjudant*.¹⁹³ S tímto hodnostním označením se v současnosti nesetkáme v žádné jiné arabské zemi. Termín pro hodnost s přibližným českým překladem jako praporčík, *mu'ahhal*, je rovněž specifický a ve srovnání s dalšími arabskými zeměmi unikátní.

Důstojnické hodnosti si prošly určitým vývojem. Dlouhé období po zisku nezávislosti byla fakticky nejvyšší hodností v libanonské armádě hodnost generálmajor (*liwā'*).¹⁹⁴ Tu v 60. letech nahradila hodnost armádního generála, v Libanonu *'imād*, jejíž držitelem je podle tradice velitel ozbrojených sil.¹⁹⁵ Právě s hodnostním označením *'imād* pro generálské hodnosti se setkáme pouze v Libanonu a Sýrii. Zároveň došlo k přijetí hodnostních označení dle způsobu uvedeného do praxe v období SAR.¹⁹⁶ Do nižších důstojnických hodností lze zařadit rovněž tzv. důstojnické kadety, kteří ve francouzské armádě nesou označení *aspirant*.¹⁹⁷ Tabulka č. 8 zachycuje hodnostní označení libanonské armády.¹⁹⁸

---

¹⁹² “Les grades et appellations dans l'armée de Terre,” Ministère des Armées, (navštíveno 17. července 2019), https://www.defense.gouv.fr/english/node_64/bloc-les-essentiels/les-grades2.

¹⁹³ “Military Ranks,” Official Website of the Lebanese Army, (navštíveno 17. července 2019), <https://www.lebarmy.gov.lb/en/ranks>.

¹⁹⁴ Be'eri, *Army Officers*, 498.

¹⁹⁵ “Qādat al-ğajš,” al-mawqī' ar-rasmī li-l-ğajš al-lubnānī, (navštíveno 17. července 2019), https://www.lebarmy.gov.lb/ar/army_commanders.

¹⁹⁶ Be'eri, *Army Officers in Arab Politics and Society*, 498.

¹⁹⁷ Ministère des Armées, “Les grades et appellations dans l'armée de Terre”.

¹⁹⁸ “ar-Rutab l-'askarīja,” al-Mawqī' ar-rasmī li-l-ğajš al-lubnānī, (navštíveno 17. července 2019), <https://www.lebarmy.gov.lb/ar/ranks>.

Tabulka 8: Vojenské hodnosti armády Libanonské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
عماد	<i>'imād</i>	armádní generál
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
تلميذ ضابط سنة ثالثة	<i>tilmīd dābiṭ sana tālita</i>	důstojník kadet – 3. rok
تلميذ ضابط سنة ثانية	<i>tilmīd dābiṭ sana tāniya</i>	důstojník kadet – 2. rok
تلميذ ضابط سنة أولى	<i>tilmīd dābiṭ sana 'ulā</i>	důstojník kadet – 1. rok
Poddůstojníci a mužstvo		
مؤهل أول	<i>mu'ahhal 'awwal</i>	štábní praporčík
مؤهل	<i>mu'ahhal</i>	nadpraporčík
معاون أول	<i>mu'āwin 'awwal</i>	praporčík
معاون	<i>mu'āwin</i>	nadrotmistr
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotmistr
رقيب	<i>raqīb</i>	rotný
عريف أول	<i>'arīf 'awwal</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.4 Irák

Moderní irácká armáda byla založena Brity po první světové válce během jejich mandátu nad Irákem. Zpočátku Britové vytvořili bojovou strukturu známou jako Iraq Levies, což byly jednotky pověřené ochranou Britského královského letectva (RAF), neposkytovaly však adekvátní odpověď na hrozby Turecka, které prohlásilo bývalý osmanský *vilayet* Mosul za součást jejich území. Britové se proto v roce 1921 rozhodli založit iráckou armádu.¹⁹⁹ Ta se posléze stala jakýmsi symbolem formování irácké státnosti. Na jejím budování se podílel zejména Ğa‘far al-‘Askarī a náčelník generálního štábu Nūrī as-Sa‘īd. Cílem armády pak bylo především udržet vnitřní bezpečnost, zatímco vnější obranu měli zajistit Britové.²⁰⁰

Značná část nové armády byla složena z arabské populace. Ozbrojené síly měly k dispozici více než 600 bývalých osmanských důstojníků, přičemž většina z nich byli arabští sunnité z Bagdádu a Mosulu. Služba v armádě byla dobrovolná a v prvních měsících se k ní připojilo kolem dvou tisíc zájemců. Navzdory britskému úsilí o posílení stavů se objevovaly výhrady, protože někteří z rekrutů pocházeli z tzv. nežádoucích složek irácké populace, kteří se připojili pouze pro nedostatek lepšího zaměstnání. Počet rekrutů však po několika prvních měsících poklesl, což Britové přisuzovali absenci národního ducha v nově vytvořeném Iráku.²⁰¹ Vojenská akademie byla založena v Bagdádu v roce 1924, někteří důstojníci však byli posíláni do Británie či Indie na důkladnější výcvik.²⁰² Spory s Velkou Británií vyvolávala otázka všeobecné branné povinnosti, která by oslabil kmenové a náboženské vazby. Britové zdůvodňovali svůj odmítavý postoj nedostatkem financí. Celkově však byl rozvoj armády ve 20. letech jen velmi omezený.²⁰³ Ve 20. letech byla ovšem zavedena arabská hodnostní označení, která zásadně ovlivnila celý arabský svět, jednalo se o *de facto* první nezávislou armádu, která užívala arabské výrazy k označení důstojnických hodností. V Egyptě tou dobou bylo užíváno hodnostní označení vycházející z osmanského vzoru, jak bylo popsáno výše. Důstojnické hodnosti, vycházející z britského vzoru, byly následující: podporučík (*mulāzim t̄ānī*), poručík (*mulāzim ‘awwal*),

¹⁹⁹ Pollack, *Arabs at War*, 148.

²⁰⁰ Eduard Gombár, *Dějiny Iráku* (Praha: NLN, 2013), 423.

²⁰¹ Al-Marashi, Salama, *Iraq's Armed Forces: An analytical history* (Oxon: Routledge, 2008), 21.

²⁰² Keegan, *World Armies*, 339.

²⁰³ Gombár, *Dějiny Iráku*, 423.

kapitán (*ra'īs*), major (*ra'īs 'awwal*), podplukovník (*muqaddam*), plukovník (*'aqīd*), brigádní generál (*za'īm*), generálmajor (*'amīr liwā'*) a generálporučík (*farīq*).²⁰⁴ S hodnostními označeními tohoto typu se posléze setkáme v dalších zemích jako Sýrie či Jordánsko.

V roce 1932 byl britský mandát nad Irákem ukončen a země získala plnou formální nezávislost, země se stala královstvím pod vládou rodu Hášimovců. Závislý vztah Iráku na Velké Británii se ale sotva změnil. Dva roky předtím byla podepsána smlouva na dobu dvaceti pěti let mezi Irákem a Británií, která předpokládala plnou konzultaci s Brity v zahraničních záležitostech, umožnila volný průchod britských vojsk přes irácké území a poskytla Britům dvě vojenské základny, al-Ḥabbānīja a aš-Šu'ajba. Irák byl však jednou z mála arabských zemí, které nebyly plně pod kontrolou evropských velmocí. Nespokojenost s cizí, neiráckou monarchií a s faktickou britskou nadvládou ovšem nadále v irácké populaci rostla.²⁰⁵

Po získání nezávislosti došlo k významnému posílení irácké armády. Zákon o národní obraně z ledna 1934 umožnil zavedení všeobecné branné povinnosti a následně velikost armády během tří let dosáhla čtyř divizí. Rostoucí nacionalismus a protibritské nálady v řadách důstojnického sboru byly v první fázi manifestovány převratem brigádního generála Bakra Šidqīho.²⁰⁶ V roce 1941 provedla skupina nacionalistických důstojníků s podporou nacistů převrat, nová vláda zároveň odmítla britským vojskům poskytnout právo průchodu iráckým územím, což vedlo k eskalaci napětí v irácko-britských vztazích. Britští vojáci posléze vojensky obsadili Irák, odpor proti Britům byl potlačen a probritská vláda se vrátila k moci. Během zbytku druhé světové války byl Irák obsazen Brity. Po čistkách v řadách nacionalistických důstojníků byla irácká armáda prakticky omezena na pomocnou sílu britské armády pod dohledem jejích důstojníků.²⁰⁷ Ještě během války v roce 1942 došlo k rozšíření důstojnických hodností irácké armády. Konkrétně byly doplněny o hodnost armádního generála (*'amīd*) a polního maršála irácké armády (*mušīr*).²⁰⁸ V tomto

---

²⁰⁴ 'Aqīl an-Nāširī, *al-Ġajš wa-s-sulṭa fī l-'Irāq al-malakī 1921-1958* (Dimašq: Dār al-Ḥaṣṣād, 2000), 53.

²⁰⁵ Keegan, *World Armies*, 339.

²⁰⁶ Gombár, *Dějiny Iráku*, 427.

²⁰⁷ Keegan, *World Armies*, 339.

²⁰⁸ al-Mamlaka l-'irāqīja l-hāšimīja, *Niẓām šārāt rutab ḏubbāt al-ġajš*, qānūn raqm 2, Baġdād: Qā'idat at-tašrī'āt al-'irāqīja, 1942, <http://iraqlid.hjc.iq:8080/LoadLawBook.aspx?SC=121020051452774> (navštíveno 19. července 2019).

období byly hodnosti poddůstojníků a mužstva irácké královské armády následující: vojín (*ġundī*), svobodník (*ġundī 'awwal*), desátník (*nā'ib 'arīf*), četař (*'arīf*), rotný (*ra 'īs 'urafā'*) a rotmistr (*ra 'īs 'urafā' wahda*).²⁰⁹

Skupina armádních důstojníků provedla 14. července roku 1958 úspěšný převrat a svrhla hášimovský královský režim. Král Fajšal II., stejně jako nenáviděný premiér Nūrī as-Sa'īd, byl zavražděn. Tato skupina důstojníků byla inspirována egyptským prezidentem 'Abd an-Nāširem a myšlenkami panarabismu. V čele převratu byl brigádní generál 'Abd al-Karīm Qāsim a plukovník 'Abd as-Salām 'Ārif.²¹⁰ Tito důstojníci, kteří se po egyptském vzoru nazvali Svobodnými důstojníky, byli ovšem ideologicky nejednotní. 'Ārif, jenž se těšil podpoře strany al-Ba'ṭ, prosazoval unii se Sjediněnou arabskou republikou, zatímco Qāsim byl podporován spíše komunisty. Z následného konfliktu mezi oběma vyšel vítězně Qāsim. Roku 1958 prošla novela zákona o službě důstojníků, ke změně v hodnostním označení důstojníků ale nedošlo.²¹¹ Byť byl Irák nově republikou, hodnosti si zatím ponechal po královském režimu. K tomu došlo až následkem převratu, který provedl sám 'Abd as-Salām 'Ārif, jenž nechal svého rivala Qāsima popravit a stal se prezidentem v roce 1963.²¹² V roce 1965 byla přijata novela, týkající se hodnostního označení důstojníků irácké armády. 'Ārif, stoupenec prezidenta 'Abd an-Nāšira, tak zavedl v Iráku důstojnické hodnosti po vzoru Sjediněné arabské republiky. Jediné označení hodnosti, které nebylo převzato z Egypta, bylo označení pro armádního generála (*farīq 'awwal*), místo něj bylo zavedeno označení *muhīb*, které bylo na dalších téměř čtyřicet let iráckým specifíkem mezi hodnostmi arabských armád. Rovněž došlo po egyptském vzoru k zavedení termínů *ṭajjār* a *baḥrī* k rozlišení jednotlivých složek ozbrojených sil.²¹³ Rozšíření hodností, založených na systému Sjediněné arabské republiky do další velké a významné arabské země, jakou byl a je Irák, představovalo zásadní krok ke sjednocení hodností arabských armád.

²⁰⁹ Roubiček, *Early Modern Arab Armies*, 103.

²¹⁰ Helen Metz, ed., *Iraq: A Country Study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1990), 49.

²¹¹ al-Ġumhūrīja l-'irāqīja, *Qānūn ḥidmat ad-ḍubbāt fī l-ġajš*, qānūn raqm 89, Baġdād: Qā'idat at-tašrī'āt al-'irāqīja, 1958, www.iraql.d.hjc.iq/pdf/1958/t0559.pdf (navštíveno 19. července 2019).

²¹² Keegan, *World Armies*, 340.

²¹³ al-Ġumhūrīja l-'irāqīja, *Nizām šārāt rutab ḍubbāt al-ġajš*, qānūn raqm 34, Baġdād: Qā'idat at-tašrī'āt al-'irāqīja, 1965, <http://www.iraql.d.hjc.iq/pdf/1965/m3737.pdf> (navštíveno 19. července 2019).

Celý proces sjednocení arabských vojenských termínů dostal formální zastřešení skrze Ligu arabských států. Prvotní impulz dodali ovšem sami lingvisté na společné konferenci egyptské a irácké akademie arabského jazyka v Bagdádu roku 1960, kde bylo předneseno téma s názvem „Důležitost sjednocení arabských vojenských termínů“.214 Jedním z doporučení, které vzniklo na této konferenci, bylo vytvoření odborné komise pod patronátem Ligy arabských států, která by se dané problematice věnovala. Po prvotních neúspěšných kontaktech se Komise pro sjednocení vojenských termínů arabských armád (*Lağnat tawḥīd al-muṣṭalahāt al-‘askarīja li-l-ğujūš al-‘arabīja*) poprvé sešla v Káhiře roku 1968.215 Nepochybným úspěchem práce této komise, v níž zasedli zástupci arabských armád, bylo vytvoření sjednoceného arabského slovníku vojenských termínů v anglické a francouzské verzi.216 V čele této komise byl generálporučík generálního štábu irácké armády Maḥmūd Šīt Ḥaṭṭāb. Tyto aktivity dále vedly k postupnému procesu sjednocování hodnostních označení arabských armád, jak o tom bude zmínka dále v textu. Není bez zajímavosti, že komise se schází dodnes.217

Roku 1966 zemřel při nehodě helikoptéry prezident a polní maršál ‘Abd as-Salām ‘Ārif, nahradil jej sice jeho bratr, ukázal se být ovšem mnohem slabším vůdcem. To usnadnilo převrat stoupenců strany al-Ba‘ṭ o dva roky později. Do čela Iráku se dostal generál Aḥmad Ḥasan al-Bakr, kdy si civilní křídlo strany al-Ba‘ṭ navíc postupně začal podmaňovat ambiciózní Ṣaddām Ḥusajn. V armádě došlo k zavádění kádrů strany al-Ba‘ṭ, zejména z oblasti Tikrítu, odkud pocházel sám Ḥusajn.218 Roku 1979 se moci Ṣaddām Ḥusajn ujal sám, když odstavil al-Bakra. Za dobu jeho dlouhé vlády, během níž Irák zažil válku s Íránem či obě války v Perském zálivu, se hodnostní označení irácké armády zásadně nezměnilo.219 Nejvyšší hodností zůstal polní maršál, za Ṣaddāmova režimu byla tato hodnost označována jako již zmiňovaný *muḥīb*, nositelem této hodnosti byl on sám, hodnost *mušīr* byla vyřazena z irácké armády.220 Nikde jinde v arabském světě hodnost

²¹⁴ Maḥmūd Šīt Ḥaṭṭāb, *al-‘Askarīja l-‘arabīja l-‘islāmīja* (ad-Dawḥa: al-‘Umma, 1983), 120.

²¹⁵ *Ibid.*

²¹⁶ *Ibid.*, 127.

²¹⁷ “al-Ġāmi‘a l-‘arabīja tu’akkid ‘ahammījat ta‘zīz al-‘amal al-‘arabī l-‘askarī l-muṣṭarak,” Kūnā, 14. říjen, 2018, <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2750938>.

²¹⁸ al-Marashi, Salama, *Iraq’s Armed Forces*, 115.

²¹⁹ Metz, *Iraq*, 226–227.

²²⁰ al-Marashi, Salama, *Iraq’s Armed Forces*, 235.

polní maršál pod tímto pojmenování nebyla používána. Zásadní změny v hodnostním označení neproběhly ani u mužstva a poddůstojníků. Oproti královskému Iráku byla pouze nahrazena hodnost rotmistra (*ra'īs 'urafā' waḥda*), za Šaddāma byla místo ní používána hodnost s označením *nā'ib dābiṭ*.²²¹

Konec Šaddāmova režimu a americká snaha reformovat iráckou armádu podle moderních standardů měla logické vyústění ve změnu v systému hodností irácké armády. Administrativa amerického prezidenta Bushe pověřila Prozatímní koaliční správu (Coalition Provisional Authority), pod vedením Paula Bremera, v srpnu 2003 vytvořením plánu na vybudování nové irácké armády.²²² Součástí reformního plánu byla i změna ve struktuře hodností irácké armády. Označení pro důstojnické hodnosti byly v podstatě zachovány, nejvyšší hodností byl generálporučík (*liwā'*), naopak nejnižší důstojnickou hodností se stal tzv. důstojnický kadet či kandidát (*dābiṭ tilmīd*). Zásadnější změna postihla hodnostní označení poddůstojníků. Hodnosti *wakīl* a *wakīl 'awwal* označovaly rotmistra a nadrotmistra, zároveň byly zavedeny hodnosti pro praporčíka a nadpraporčíka v podobě termínů *mu'ahhal* a *mu'ahhal 'awwal*, podobně jako je tomu v Libanonu.

Tyto změny ovšem nebyly v irácké armádě zachovány. Ještě rok před definitivním stažením Američanů v roce 2011, konkrétně v únoru 2010, prošel zákon č. 3 o vojenské službě a starobním důchodu příslušníků ozbrojených sil. Ten fakticky navrátil hodnostní označení, která byla v Iráku používána od 60. let 20. století.²²³ Nejvyšší hodností se stal armádní generál (*farīq 'awwal*), byla to zřejmá snaha vyhnout se tradici iráckých autoritářů s hodností maršál. Hodnosti mužstva a poddůstojníků kopírují systém, jaký byl v Iráku již za Šaddāmova režimu. Podobně jako je tomu v dalších arabských zemích, hodnosti jsou stejné pro všechny složky armády. Příslušníci iráckého letectva mají za hodností označení

²²¹ Metz, *Iraq*, 227.

²²² Coalition Provisional Authority, *Creation of a New Iraqi Army*, Paul Bremer, Order Number 22, Baghdad: CPA, 2003, <https://www.refworld.org/pdfid/468d0ae62.pdf> (navštíveno 20. července 2019).

²²³ al-Ġumhūrīja l-'irāqīja, Maġlis an-nuwwāb, *Qānūn al-ḥidma wa-t-taqā'ud al-'askarī*, Laġnat al-'amn wa-d-difā', qānūn raqm 3, Baġdād: al-Waqā'i' al-'irāqīja, 2010, <http://arb.parliament.iq/archive/2010/02/08/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%AF%D9%85%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%82%D8%A7%D8%B9%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B3%D9%83%D8%B1%D9%8A-%D8%B1%D9%82%D9%85-3-%D9%84%D8%B3/> (navštíveno 20. července 2019).

tajjār, námořníci *mallāh*.²²⁴ Závěrem je nutno říci, že hodnostní označení irácké armády zásadně ovlivnila vývoj v dalších zemích, neboť zde byly poprvé zavedeny arabské výrazy pro hodnosti plukovník a podplukovník, které jsou používány napříč arabským světem, zároveň si irácká armáda dokázala i přes politickou nestabilitu udržet svou vlastní vojenskou tradici, zejména v hodnostních označeních poddůstojníků. Tabulka č. 9 zachycuje hodnostní označení ozbrojených sil Irácké republiky.

Tabulka 9: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Irácké republiky

Arabská hodnost	<i>přepis</i>	český překlad
Důstojníci		
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
نائب ضابط	<i>nā'ib dābiṭ</i>	rotmistr
رئيس عرفاء	<i>ra'īs 'urafā'</i>	rotný
عريف	<i>'arīf</i>	četař
نائب عريف	<i>nā'ib 'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.5 Jordánsko

Jordánsko vzniklo u jednacího stolu po první světové válce. Na káhirské konferenci roku 1921, pod vedením Winstona Churchilla, tehdy britského ministra kolonií, došlo k

²²⁴ *Ibid.*

rozdělení mandátní Palestiny linií podél řeky Jordánu až k ústí Akabského zálivu. Východní část měla mít arabskou samosprávu a dostala název Transjordánsko. Politickým zřízením se jednalo o emirát, jehož hlavou měl být Brity dosazený emír ‘Abdallāh z rodu Hášimovců. S příslušníky místních kmenů ovšem Britové svůj záměr nekonzultovali, z tohoto důvodu proběhla záhy revolta proti ‘Abdallāhovi, která byla díky Britům potlačena. Od té chvíle byla moc ‘Abdallāha a celého jeho režimu závislá na britské vojenské moci.²²⁵ Za tímto účelem byla vytvořena vojenská síla, Brity označovaná za tzv. Arabskou legii (*al-Ġajš al-‘arabī*). Důstojnický sbor byl tvořen Brity, řadoví vojáci byli primárně verbováni z usedlého obyvatelstva, které na rozdíl od beduínů podporovalo centralizovanou vládu. Tato vojenská síla sehrála svou roli spolu s Royal Air Force v zastavení nájezdů Iḥwānů, wahhábitských bojovníků z dnešní Saúdské Arábie.

Velkým přínosem bylo působení britského kapitána Johna B. Glubba, který uspěl v naverbování místních beduínů do Arabské legie. Ti tvořili efektivní a mobilní jednotky pro boj v poušti. Arabská legie byla vytvořena po vzoru Britské Indické armády, kdy nositelé všech hodností od majora výše byli Britové.²²⁶ Hodnosti Arabské legie kopírovaly britský vzor, přičemž hodnostní označení byla tvořena z části osmanskými hodnostmi a arabské hodnosti částečně vycházely z iráckého vzoru. Tomu tak nebylo náhodou, neboť Irák i Zajordánsko patřily do britské sféry vlivu a v obou zemích navíc vládl rod Hášimovců. Hodnosti, počínaje nejvyšší, byly následující: generálporučík (*farīq*), generálmajor (*‘amīr liwā’*), brigádní generál (*za ‘īm*), plukovník (*qā’im maqām*), podplukovník (*qā’id*), major (*wakīl qā’id*), kapitán (*ra’īs*), poručík (*mulāzim ‘awwal*), podporučík (*mulāzim t̄ānī*), kadet (*muraššah*), praporčík (*wakīl*), rotný (*naqīb*), četař (*nā’ib*), desátník (*‘arīf*), svobodník (*ġundī ‘awwal*), vojín (*ġundī t̄ānī*).²²⁷

Pod britským velením se stala Arabská legie efektivní bojovou silou, která se osvědčila nejen během druhé světové války, ale i v první arabsko-izraelské válce roku 1948. Během této války navíc jordánské jednotky, na rozdíl od jiných arabských armád, byly schopné Izraelcům úspěšně vzdorovat. Díky tomu Jordánsko následně anektovalo Západní břeh Jordánu a východní Jeruzalém.²²⁸ Tou dobou již bylo Jordánsko nezávislým královstvím, formálně od roku 1946. Armáda ovšem zůstala až do roku 1956 pod britským

²²⁵ Pollack, *Arabs at War*, 267.

²²⁶ *Ibid.*

²²⁷ Peter Young, *The Arab Legion* (Reading: Osprey, 1983), 37.

²²⁸ Keegan, *World Armies*, 392.

velením.²²⁹ Důvodem vykázaní Britů byla obtížná situace krále Ĥusajna I., který čelil nátlaku Britů, aby se Jordánsko připojilo k tzv. Bagdádkému paktu. To ovšem poskytlo možnost domácím kritikům krále, primárně z řad nacionalistů a násiristů, označit krále za britskou loutku. S cílem zamezit těmto hlasům král britské důstojníky propustil ze služby a došlo k vytvoření Jordánských ozbrojených sil.²³⁰ To ovšem vytvořilo palčivý problém. Moderní armáda vyžaduje dostatečné množství gramotných a kvalifikovaných vojáků, kteří nebyli k nalezení mezi beduíny z jordánské pouště, z toho důvodu se začalo rekrutovat i z řad Palestinců, jejichž počet po válce roku 1948 zásadně narostl v jordánské populaci. Podezření, že mnozí jsou nepřátelští k monarchii, se ukázalo opodstatněným zejména během událostí roku 1970.²³¹

Vybudování nové jordánské armády, která měla mít čistě arabský charakter, s sebou přineslo i změny v hodnostech příslušníků ozbrojených sil. Roku 1956 tedy došlo k reformě hodností, která fakticky kopírovala, z výše uvedených důvodů, již ty používané v hášimovském Iráku.²³² Jediným rozdílem mezi oběma armádami bylo označení hodnosti armádní generál, kdy v Iráku se používal termín *'amīd*, v Jordánsku spojení *farīq 'awwal*.²³³ Obě království dokonce vytvořila unii s názvem Arabská federace v únoru 1958, mělo jít o reakci na vytvoření Sjedenocené arabské republiky Egypta a Sýrie. Toto hášimovské dvoustátí ovšem nemělo dlouhého trvání. V červenci téhož roku došlo ke svržení hášimovské monarchie v Iráku a král Fajšal II., bratranec krále Ĥusajna I., byl zavražděn.²³⁴ Když roku 1965 došlo k reformě hodností i v Iráku, která kopírovala hodnosti zavedené ve Sjedenocené arabské republice, bylo jasné, že se v arabských zemích začíná prosazovat tento primárně egyptský model.

Ve světle arabského konfliktu s Izraelem, v němž mělo hrát Jordánské království spolu s Egyptem a Sýrií zásadní úlohu, se dalo čekat, že v Jordánsku dojde k další změně armádních hodností. Ta skutečně přišla roku 1965, kdy byl předložen návrh dočasného zákona o službě důstojníků v jordánské armádě. Když blíže prozkoumáme jeho obsah, zjistíme, že se z hlediska terminologie hodností jedná o určitou přechodovou fází mezi

²²⁹ Helen Metz, ed., *Jordan: A Country Study* (Washington D.C.: Federal Research Division, 1991), 32.

²³⁰ Metz, *Jordan*, 32.

²³¹ Keegan, *World Armies*, 392.

²³² Be'eri, *Army Officers*, 498.

²³³ *Ibid.*

²³⁴ Metz, *Jordan*, 41.

iráckým modelem a modelem egyptským. Hodnosti uvedené v zákoně byly následující: polní maršál (*mušīr*), armádní generál (*farīq ʿawwal*), generálporučík (*farīq*), generálmajor (*liwāʿ*), brigádní generál (*zaʿīm*), plukovník (*ʿaqīd*), podplukovník (*muqaddam*), major (*rāʿid*), kapitán (*raʿīs*), poručík (*mulāzim*), nadporučík (*mulāzim ʿawwal*).²³⁵ Roku 1966, to jest o pouhý rok později, došlo ke schválení finálního znění zákona o službě důstojníků v jordánské armádě. Ten již stanovoval důstojnické hodnosti zcela dle vzoru, který byl ve Sjednocené arabské republice. Označení hodnosti kapitán bylo *naqīb*, označení pro brigádního generála *ʿamīd*.²³⁶ Tato hodnostní označení platí v jordánské armádě dodnes.²³⁷ Co se týče hodnostního značení poddůstojníků a mužstva jordánské armády, je třeba zmínit zákon z roku 1972 o službě poddůstojníků a mužstva, v Jordánsku souhrnně pod označením *ʿafrād*, z něhož současné hodnosti vycházejí.²³⁸ Hodnosti obsažené v zákoně jsou následující: vojín (*ḡundī*), svobodník (*ḡundī ʿawwal*), desátník (*ʿarīf*), četař (*raqīb*), rotný (*raqīb ʿawwal*), praporčík (*wakīl*), nadpraporčík (*wakīl ʿawwal*), důstojník kadet (*muraššah*). Opět můžeme konstatovat, že při tvorbě této legislativy bylo vycházeno z egyptského vzoru, ovšem došlo k nahrazení britské hodnosti warrant officer termínem *wakīl*, oproti egyptského termínu *musāʿid*, což lze s pravděpodobností přičítat výskytu tohoto termínu pro danou hodnost již v období tzv. Arabské legie.²³⁹ Poslední návrh novely tohoto zákona proběhl v březnu 2019, samotných hodností se ovšem nedotkla.²⁴⁰

²³⁵ al-Mamlaka l-ʿurdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat aḍ-ḍubbāt fī l-quwwāt al-musallaḥa l-ʿurdunnīja*, qānūn muʿaqqat raqm 46, ʿAmmān, 1965,

<https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDDetails?MasterID=276232&related> (navštíveno 20. července 2019)

²³⁶ al-Mamlaka l-ʿurdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat aḍ-ḍubbāt fī l-quwwāt al-musallaḥa l-ʿurdunnīja*, qānūn raqm 35, ʿAmmān: al-Ġarīda r-rasmīja, 1966, http://cdd.gov.jo/pdf/law_rule_9.pdf (navštíveno 20. července 2019).

²³⁷ “Rutab aḍ-ḍubbāt,” al-Mawqīʿ ar-rasmī li-l-quwwāt al-musallaḥa l-ʿurdunnīja – al-ḡajš al-ʿarabī, (navštíveno 20. července 2019), https://www.jaf.mil.jo/Contents/Officers_Ranksar.aspx#.XtesWXvgpPY.

²³⁸ al-Mamlaka l-ʿurdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat al-ʿafrād fī l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn raqm 2, ʿAmmān: al-Ġarīda r-rasmīja, 1972, http://cdd.gov.jo/pdf/law_rule_10.pdf (navštíveno 20. července 2019).

²³⁹ Young, *The Arab Legion*, 37.

²⁴⁰ al-Mamlaka l-ʿurdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat l-ʿafrād fī l-quwwāt al-musallaḥa*, mašrūʿ qānūn, ʿAmmān: riʿāsat l-wuzarāʿ, 2019, <http://www.representatives.jo/sites/default/files/Agenda%2017-3-2019%20.pdf> (navštíveno 20. července 2019).

Hodnostní označení jsou stejná pro všechny tři složky Jordánských ozbrojených sil.²⁴¹
Tabulka č. 10 zachycuje tyto hodnosti.

---

²⁴¹ Metz, *Jordan*, 258.

Tabulka 10: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Jordánského hášimovského království

Arabská hodnost	<i>přepis</i>	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مرشح	<i>muraššaḥ</i>	důstojník kadet
وكيل أول	<i>wakīl 'awwal</i>	nadpraporčík
وكيل	<i>wakīl</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.6 Saúdská Arábie

‘Abd al-‘Azīz bin ‘Abd ar-Raḥmān Āl Sa‘ūd, též známý jako Ibn Sa‘ūd, zakladatel Království Saúdské Arábie, položil základy třetího státu rodiny Āl Sa‘ūd roku 1902, kdy jeho síly dobyly Rijád.²⁴² Vojenská síla byla v prvotních fázích závislá na hnutí Iḥwān, což byly vojenské jednotky složené z beduínů, které nejen rozšiřovaly území pro raný stát

²⁴² Keegan, *World Armies*, 607.

‘Abd al-‘Azīze, ale rovněž šířily i myšlenky wahhábitského islámu. Rostoucí moc ‘Abd al-‘Azīze neušla pozornosti Britů, kteří potřebovali v regionu v čase první světové války spojence proti Osmanům.²⁴³ Roku 1915 došlo k podpisu anglo-saúdské smlouvy, která zajistila Ibn Sa‘ūdovi od Britů nejen apanáž, ale i moderní výzbroj. Na oplátku Ibn Sa‘ūd musel Britům slíbit loajalitu a zastavení nájezdů Iḥwānů na arabské státy v Perském zálivu, které byly pod britskou ochranou.²⁴⁴

Dobytím Mekky a Medíny po první světové válce byly položeny základy legitimacy saúdského státu, zároveň ale došlo k dosažení limitů expanze saúdského státu, další snaha o expanzi by zákonitě vedla ke kolizi s britskými zájmy v regionu.²⁴⁵ Hnutí Iḥwān, založené na *da‘wě* wahhábitských kleriků, ovšem nehodlalo tyto světské dohody akceptovat. To ve výsledku vedlo k jejich konfliktu se samotným Ibn Sa‘údem. Ten si byl ovšem vědom síly Velké Británie, neloajálních a neústupných jednotek se tedy musel s pomocí Britů zbavit. Použil k tomu nové pravidelné jednotky, které mezitím, za jejich asistence, začal vytvářet.²⁴⁶

Roku 1932 došlo k oficiálnímu vyhlášení Království Saúdské Arábie.²⁴⁷ Nedlouho poté, při průzkumných vrtech ve východní provincii, byla americkou společností Standard Oil Company of California (Socal) nalezena ropa a následně byla Američanům udělena koncese k její těžbě.²⁴⁸ Od tohoto momentu zásadně vzrostl geopolitický význam Saúdské Arábie. Ten ještě gradoval během druhé světové války, ta mj. ukázala důležitost ropy a jejích produktů nejen pro válečné úsilí. Z tohoto důvodu došlo na konci války ke střetnutí, které změnilo nejen Saúdské království, ale celý Blízký východ. Na palubě americké válečné lodi USS Quincy v únoru 1945 se sešel americký prezident Franklin Delano Roosevelt s králem ‘Abd al-‘Azīzem.²⁴⁹ Jednání mezi oběma státníky přineslo jednoduchou dohodu, Spojené státy zajistí bezpečnost a stabilitu pro království, Američané

²⁴³ Madawi Al-Rasheed, *A History of Saudi Arabia* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010), 39.

²⁴⁴ *Ibid.*, 40.

²⁴⁵ Al-Rasheed, *A History of Saudi Arabia*, 67.

²⁴⁶ Keegan, *World Armies*, 607.

²⁴⁷ Al-Rasheed, *A History of Saudi Arabia*, 69.

²⁴⁸ Helen Metz, ed., *Saudi Arabia: A Country Study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1992), 28.

²⁴⁹ Bruce Riedel, *Kings and Presidents: Saudi Arabia and the United States Since FDR* (Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2019), 1.

za to dostanou neomezený přísun saúdské ropy.²⁵⁰ Ibn Sa‘ūd tak nejen vyměnil Velkou Británií za Spojené státy, ale touto dohodou navíc položil základy bilaterálních vztahů mezi USA a Saúdskou Arábií, jejichž podstata se nezměnila dodnes.²⁵¹

Ve světle výše zmíněných informací převzali Američané na začátku 50. let zodpovědnost za výcvik a vybudování moderní saúdské armády a letectva, byť prozatím v omezeném měřítku.²⁵² Počátkem 60. let ovšem geopolitický vývoj v regionu donutil představitele královského režimu zaměřit armádu i na potenciální možnost vnějšího nebezpečí, zejména ve světle rostoucích revolučních hnutí napříč arabským světem, která byla inspirována násirismem či arabským nacionalismem. To bylo manifestováno zejména válkou v Jemenu na počátku 60. let, kdy egyptská armáda provedla intervenci v Jemenu, která směřovala i proti Saúdskou Arábií podporovanému královskému režimu.²⁵³ Vývoj situace v regionu v 70. letech dále zvýšil obavy režimu o svoji bezpečnost, zejména v důsledku pádu šáhova režimu v Íránu. To vše dále učinilo Saúdy závislé na garancích bezpečnosti od Spojených států, které byly vykoupeny masivními nákupy amerických zbraní a vojenských technologií. Například mezi lety 1980 až 1991 vydávala Saúdská Arábie až 39% svého státního rozpočtu na obranu.²⁵⁴ Zejména první válka v Zálivu na začátku 90. let ovšem ukázala, že i přes horentní sumy investované do armády, jsou saúdské ozbrojené síly spíše jen papírovým tygrem.²⁵⁵

Snaha o modernizaci saúdskoarabské armády v období 60. a 70. let 20. století měla zásadní vliv i na vývoj vojenských hodností. Hodnosti poddůstojníků a mužstva si prošly vývojem, který byl ovlivněn primárně americkým výcvikem, armáda do určité míry převzala systém nižších hodností, tak jak stanoven v americké armádě. V 50. a 60. letech 20. století vypadaly hodnosti poddůstojníků a mužstva následovně: vojín (*ġundī*), desátník (*‘arīf*), četař (*nā’ib*), praporčík (*wakīl*), nadpraporčík (*wakīl mumtāz*). Ty primárně vycházely z britského vzoru, například dva praporčíci – warrant officers, současně ale nesl podobnosti se značením, které se v té době používalo v Jordánsku.²⁵⁶ V 70. letech byl přijat

---

²⁵⁰ *Ibid.*, 4.

²⁵¹ *Ibid.*, 1.

²⁵² Keegan, *World Armies*, 608.

²⁵³ Pollack, *Arabs at War*, 427.

²⁵⁴ *Ibid.*

²⁵⁵ *Ibid.*, 446.

²⁵⁶ as-Salūm, *Mu‘ġam al-muṣṭalahālāt al-‘askarīja*, 19.

nový královský dekret o službě poddůstojníků a mužstva Saúdskoarabských ozbrojených sil.²⁵⁷ Ten vycházel již z amerického systému hodností, který je jazykově založen na obměnách výrazu pro hodnost četař (*sergeant*), v arabštině většinou *raqīb*.²⁵⁸ Hodnostní označení daná tímto dekretem se zachovala v saúdskoarabské armádě dodnes.²⁵⁹

Vývoj spojený s terminologií důstojnických označení je neméně důležitý, jelikož přesně zachycuje proces sjednocování označení hodností napříč arabskými armádami. Ještě v 60. letech 20. století byly důstojnické hodnosti v saúdskoarabské armádě podobné s hodnostmi v královském Iráku či Jordánsku. Nejvyšší hodností byl generál (*farīq 'awwal*), následoval generálporučík (*farīq t̄ānī*), generálmajor (*liwā'*), brigádní generál (*za'īm*), plukovník (*'aqīd*), podplukovník (*qā'id*), major (*wakīl qā'id*), kapitán (*ra'īs*), poručík (*mulāzim 'awwal*), podporučík (*mulāzim t̄ānī*).²⁶⁰ Následná změna proběhla pod vlivem aktivit již zmíněné Komise pro sjednocení vojenských termínů arabských armád, jejíž vznik posvětila Liga arabských států. Saúdská Arábie do Káhiry rovněž vyslala svého zástupce, mimo následného vytvoření sjednoceného arabského vojenského slovníku vydala komise i svá doporučení k hodnostnímu označení příslušníků důstojnických sborů arabských armád. Ta vycházela ze vzoru, který byl zaveden v roce 1958 Sjednocenou arabskou republikou, neboť se tou dobou používal již ve třech velkých arabských armádách - egyptské, syrské a irácké.²⁶¹ Saúdskoarabská armáda tato doporučení následovala a roku 1973 bylo přijato nařízení Ministerstva obrany Království Saúdské Arábie, které fakticky kopírovalo hodnostní označení v Egyptě, kdy jediným rozdílem v obou armádách byla nejvyšší hodnost. Tou nebyl v Saúdské Arábii maršál, ale armádní generál.²⁶² Důstojnické hodnosti se již od té doby v saúdskoarabské armádě nezměnily.

²⁵⁷ al-Mamlaka l-'arabīja s-sa'ūdīja, *Nizām ḥidmat al-'afrād*, marsūm malakī raqm 9, ar-Rijād: wizārat ad-difā, 1977,

<https://www.mod.gov.sa/Ministry/militaryRegulations/Documents/%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%20%D8%AE%D8%A%D9%85%D8%A9%20%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%81%D8%B1%D8%A7%D8%AF.pdf> (navštíveno 21. července 2019).

²⁵⁸ Furmánek, Svěrák, *Anglicko-česká a česko-anglická jazyková příručka NATO*, 535.

²⁵⁹ "aš-Šārāt wa-r-rutab wa-l-'awsima wa-l-midālījāt wa-l-'anwāt," Bawwābat wizārat ad-difā', (navštíveno 21. července 2019), <https://www.mod.gov.sa/Ministry/MilitaryRanks/Pages/default.aspx>.

²⁶⁰ Be'eri, *Army Officers*, 498.

²⁶¹ as-Salūm, *Mu'ğam al-muštalahālāt al-'askarīja*, 20.

²⁶² al-Mamlaka l-'arabīja s-sa'ūdīja, *Dalīl nizām ḥidmat ad-ḍubbāt*, ar-Rijād: 'Idārat šu'ūn ḍubbāt al-quwwāt al-musallaḥa,

Stejně jako v Egyptě platí hodnostní označení pro všechny tři složky armády. Příslušníci námořnictva mají podle egyptského vzoru za hodností uvedený termín *bahrī*, příslušníci letectva *tajjār*. Jediné specifikum v Saúdské Arábii se dotýká hodnosti vojína (*ḡundī*), která se vyskytuje, dle informací na stránkách Ministerstva obrany, pouze u pozemního vojska.²⁶³ Tabulka č. 11 zachycuje vojenské hodnosti ozbrojených sil Království Saúdské Arábie

Tabulka 11: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Království Saúdské Arábie

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
رئيس رقباء	<i>ra'īs ruqabā'</i>	nadrotmistr
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotmistr
رقيب	<i>raqīb</i>	rotný
وكيل رقيب	<i>wakīl raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

<https://www.mod.gov.sa/Ministry/militaryRegulations/Documents/%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%20%D8%A7%D9%84%D8%B6%D8%A8%D8%A7%D8%B7%20%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%A7%D8%A6%D8%AD%D8%A9.pdf> (navštíveno 21. července 2019).

²⁶³ Bawwābat wizārat ad-difā, “aš-Šārāt wa-r-rutab wa-l- 'awsima wa-l-midālijāt wa-l- 'anwāt,”

5.7 Kuvajt

Základy Státu Kuvajt byly položeny v 18. století během migrace arabských kmenů z Nadždu na severovýchod do oblasti Perského zálivu. Rok 1752, kdy současný vládnoucí rod, Āl Šabāḥ, převzal moc nad Kuvajtem, je považován za počátek rané kuvajtské státnosti.²⁶⁴ Klany, které se usadily v oblasti hlavního města, se začaly živit lovem perel a námořním obchodem. Lov perel byl až do 30. let 20. století hlavním zdrojem příjmů Kuvajtu. Rodiny obchodníků, spřízněné s vládnoucím rodem, disponovaly flotilou lodí a kontrolovaly trh s perlami, rod Āl Šabāḥ měl moc politickou. S úpadkem lovu perel došlo k objevení ropy v Kuvajtu a počátkům její extrakce.²⁶⁵

Roku 1899 rod Āl Šabāḥ podepsal obranný pakt s Brity a Kuvajt se stal faktickým britským protektorátem, kdy do té doby se jednalo formálně o území spadající pod osmanského sultána.²⁶⁶ Britská ochrana se ukázala být zásadní nejen při odvrácení nájezdů wahhábitských Iḥwānů ve 20. a 30. letech 20. století, ale i v době pozdějších teritoriálních nároků Iráku na Kuvajt.²⁶⁷ S vyhlášením nezávislého Státu Kuvajt v roce 1961 byla potřeba vybudovat armádu, která měla zajistit určitou míru bezpečnosti pro malý, ale surovinově bohatý stát. O vybudování kuvajtských ozbrojených složek se postarala britská vojenská mise v Kuvajtu, která současně položila základy kuvajtského letectva a námořnictva.²⁶⁸

Úkolem kuvajtské armády bylo od počátku jejího vzniku spíše případného útočníka odradit nebo jej alespoň zdržet, než přijde na pomoc někdo ze spřátelených zemí. To byl rovněž jeden z důvodů, proč se kuvajtská diplomacie v regionu vyznačovala značnou snahou sehrávat v dané lokalitě roli mediátora konfliktů.²⁶⁹ Irácké nároky na Kuvajt, které zesílily zejména po konci irácko-iránské války, kdy režim Šaddāma Ḥusayna čelil

²⁶⁴ Eduard Gombár, *Kmeny a klany v arabské politice* (Praha: Karolinum, 2004), 66.

²⁶⁵ Helen Metz, ed., *Persian Gulf States: Country Studies* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1994), 75.

²⁶⁶ Michael S. Casey, *The History of Kuwait* (Westport: Greenwood Publishing Group, 2007), 45.

²⁶⁷ Helen Metz, *Persian Gulf States*, 340.

²⁶⁸ *Ibid.*

²⁶⁹ Richard Nyrop, ed., *Area Handbook for the Persian Gulf States* (Washington, D.C.: American University, 1977), 187

finančním problémům, vedly k invazi do Kuvajtu v srpnu 1990.²⁷⁰ Kuvajtská armáda sama nemohla čelit invazi iráckých vojsk tím spíše, že kuvajtská obrana nebyla na irácký útok ani dostatečně připravená.²⁷¹ Pod tlakem okolností byli Američané, jejichž národní zájmy byly nestabilitou v Perském zálivu citelně ohroženy, nuceni zareagovat. Administrativa prezidenta Bushe staršího urychleně vytvořila mezinárodní širokou koalici, jejíž součástí byly i velké arabské státy jako Egypt a Sýrie. Tato koalice dostala mandát k osvobození Kuvajtu od iráckého agresora. Toho bylo docíleno vojenskými operacemi, které trvaly celkem 42 dní.²⁷² Jedním z důsledků války bylo podepsání obranné smlouvy mezi Kuvajtem a Spojenými státy.²⁷³ Na základě této smlouvy jsou v současnosti v Kuvajtu čtyři vojenská zařízení, která slouží potřebám Armády Spojených států.²⁷⁴ Americká armáda se tak zásadně podílí na výcviku kuvajtských vojáků.

Z důvodu zásadního vlivu britských důstojníků na vytváření kuvajtské armády v 60. letech, vycházejí kuvajtská hodnostní označení primárně z britského vzoru, zároveň však bylo užito arabských termínů již zavedených v blízkovýchodních armádách v době vzniku Státu Kuvajt. Poddůstojnické hodnosti kopírují model jordánské armády, s výjimkou označení pro svobodníka (*wakīl 'arīf*), což je ale fakticky doslovný překlad britské hodnosti lance-corporal do arabštiny. K hodnostem praporčík a nadpraporčík lze dodat rovněž termín *ḍābiṭ* – důstojník. Důstojnické hodnosti kuvajtské armády vycházejí z hodností, které byly poprvé uvedeny Sjedinou arabskou republikou v roce 1958. Důstojnické i poddůstojnické hodnosti byly stanoveny v zákoně č. 32 z roku 1967 o kuvajtské armádě.²⁷⁵ K poslední novele zákona o vojenské službě došlo roku 2015.²⁷⁶ Nositelem hodnosti polní maršál může být ministr obrany, vrchním velitelem je kuvajtský

²⁷⁰ Casey, *The History of Kuwait*, 85.

²⁷¹ *Ibid.*, 90.

²⁷² *Ibid.*, 106.

²⁷³ Metz, *Persian Gulf States*, 342.

²⁷⁴ Matthew Wallin, "U.S. Military Bases and Facilities in the Middle East," *American Security Project - Fact Sheet*, 6 (2018): 5.

²⁷⁵ Dawlat al-Kuwajt, *Qānūn fī ša'n al-ġajš*, qānūn raqm 32, al-Kuwajt, 1967, <http://www.gcc-legal.org/LawAsPDF.aspx?country=1&LawID=3298> (navštíveno 22. července 2019).

²⁷⁶ Dawlat al-Kuwajt, *Qānūn al-ḥidma l-waṭanī l-'askarī*, qānūn raqm 20, al-Kuwajt, 2015, <https://www.kns.gov.kw/WPDynCMSPage.aspxKAF=RDdzV0R0QldCMERvMdBXN1dzb3pYd2NrbTRMUVNHWVdGNVJyeFl6THczNUt1Q1BBdjZvMlpmWkQrQjh0WEVpMEtuMkFEcmh4NFREMzJvVzNMajhVnkNJa0dMY21MeEla0> (navštíveno 22. července 2019).

emír.²⁷⁷ Rovněž stojí za zmínku, že hodnostní označení kuvajtské policie jsou identické jako u ozbrojených sil, což je rozšířeným zvykem v zemích Perského zálivu.²⁷⁸

---

²⁷⁷ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 198.

²⁷⁸ “ar-Rutab l-‘askarīja,” al-‘Idāra l-‘amma li-l-murūr, wizārat ad-dāḥilīja, (navštíveno 22. července 2019), <https://www.moi.gov.kw/gdt/ranks/ranks.htm>.

Tabulka 12: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Státu Kuvajt

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
وكيل أول ضابط	<i>wakīl 'awwal ḍābiṭ</i>	nadpraporčík
وكيل ضابط	<i>wakīl ḍābiṭ</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
وكيل عريف	<i>wakīl 'arīf</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.8 Bahrajn

Rod Āl Ḥalīfa, vládci Bahrajnského království, se dostal do oblasti perského zálivu ve stejné migrační vlně jako rod Āl Šabāḥ, vládci Kuvajtu, kdy oba tyto rody jsou vzájemně spřízněny. Obě rodiny spolu kočovaly z Nadždu, přičemž rod Āl Ḥalīfa nakonec skončil na Bahrajnu, kde jeho členové založili svůj stát koncem 18. století.²⁷⁹ Roku 1820 došlo k dohodě s Brity, ti měli kvůli Britské Indii zvýšený zájem o oblast Perského zálivu.

²⁷⁹ Casey, *The History of Kuwait*, 23.

Tato dohoda z malého ostrova vytvořila faktický britský protektorát na dalších 150 let.²⁸⁰ Roku 1968 Britové oznámili, že ruší všechny své vojenské závazky na východ od Suezského průplavu a do tří let proběhne jejich kompletní stažení z daných oblastí.²⁸¹ Roku 1971, tedy po odchodu Britů, došlo k vyhlášení nezávislého Bahrajnského státu, v jehož čele byl emír z rodu Āl Ḥalīfa. Změna státního zřízení na království se uskutečnila v roce 2002, kdy byla schválena nová konstituce a tehdejší emír Ḥamad bin ‘Īsā Āl Ḥalīfa se stal králem. Ḥamad bin ‘Īsā je stále na trůně, jeho vláda trvá od roku 1999, kdy zemřel jeho otec.²⁸²

Hlavním úkolem bahrajnské armády, jejíž oficiální název zní Bahrajnské obranné síly (*Quwwāt difā‘ al-Baḥrajn*), je zachování vnitřní bezpečnosti království.²⁸³ Armáda se skládá z pozemního vojska, námořnictva, letectva a národní gardy. S odchodem Britů začátkem 70. let odpadly britské garance bahrajnské bezpečnosti, což ve světle historických nároků Íránu na Bahrajn přiblížilo vládnoucí rod Āl Ḥalīfa k Saúdské Arábii, jejíž armáda je faktickým garantem bahrajnského režimu.²⁸⁴ To se projevilo během tzv. Arabského jara, kdy byly demonstrace většinové ší‘itské populace potlačeny až zásahem ozbrojených sil Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů.²⁸⁵ Systém hodností Bahrajnských obranných sil vychází z britského systému hodností, jedná se tedy o faktické převzetí hodností po vzoru sousedního Kuvajtu, kdy se zároveň kopíruje zavedený systém označení důstojnických hodností tak, jak byl rozšířen v arabském světě po egyptském vzoru během 60. let 20. století.²⁸⁶ Novela zákona o armádě proběhla v roce 2002, v návaznosti na schválení nové konstituce. Hodnosti v ní nedoznaly jakýchkoliv změn.²⁸⁷ Tabulka č. 13 zachycuje hodnosti Bahrajnských obranných sil.

---

²⁸⁰ Carol Gillespie, *Bahrain* (Philadelphia: Chelsea House, 2002), 34.

²⁸¹ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 238.

²⁸² Gillespie, *Bahrain*, 52.

²⁸³ Metz, *Persian Gulf States*, 350.

²⁸⁴ Keegan, *World Armies*, 42.

²⁸⁵ “Gulf states send forces to Bahrain following protests,” *BBC News*, březen 14, 2011, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12729786>.

²⁸⁶ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 98.

²⁸⁷ Mamlakat al-Baḥrajn, *Qānūn quwwāt difā‘ al-Baḥrajn*, qānūn raqm 32, al-Manāma, 2002, <http://www.bahrainlaw.net/post1297.html> (navštíveno 22. července 2019).

Tabulka 13: Vojenské hodnosti Bahrajnských obranných sil

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
وكيل أول	<i>wakīl 'awwal</i>	nadpraporčík
وكيل	<i>wakīl</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ġundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ġundī</i>	vojín

5.9 Katar

Počátky vlády rodu Āl Tānī nad Katarem sahají do druhé poloviny 19. století, kdy se stal šajḥ Muḥammad bin Tānī, z pověření osmanské správy, provinčním místodržícím v dnešním Kataru. Jeho funkce místodržícího (*qā'imaqām*) nesla stejné označení jako již zmíněná osmanská vojenská hodnost.²⁸⁸ Roku 1916 došlo k podpisu protektorátní smlouvy

²⁸⁸ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 28.

mezi rodinou Āl Tānī a Brity, která byla fakticky identická s tou, jakou s nimi podepsali Āl Šabāḥ v Kuvajtu na konci 19. století.²⁸⁹ Od té doby měli Britové silný vliv na vývoj i v tomto arabském státě. V návaznosti na britské stažení z oblasti, které proběhlo roku 1971, byl vyhlášen nezávislý Stát Katar. Vzhledem k velikosti Kataru a jeho omezeným možnostem z vojenského hlediska, byly ozbrojené síly katarského státu vytvořeny jako malá mobilní armáda, která bude schopná zachovat vnitřní bezpečnost a odrazit případné omezené pokusy o vniknutí na jeho území.²⁹⁰ Důležitou roli při formování katarské armády měli Britové, kteří byli prvními veliteli katarské armády, po nich převzali velení katarští absolventi britské vojenské akademie v Sandhurstu, ovšem Britové dál působili v armádě jako poradci.²⁹¹ Katarská armáda byla rovněž ve svých prvních letech závislá na dodávkách zbraní a vojenské výbavy z Británie, ty byly v 80. letech zčásti nahrazeny francouzskými vojenskými technologiemi.²⁹²

Ve světle výše zmíněných informací není překvapením, že vojenské hodnosti v katarských ozbrojených silách primárně vychází z britského vzoru, přičemž v nich můžeme nalézt mnoho shodných termínů jako v dalších armádách států Perského zálivu. Zákon, který upravoval službu důstojníků v katarské armádě, byl schválen v lednu 1981.²⁹³ Oproti egyptskému vzoru hodnostních označení zde nalezneme hodnosti podporučík a poručík pod označením *mulāzim t̄ānī* a *mulāzim 'awwal*. Jednalo se o inspiraci starším hodnostním označením, které bylo užíváno v saúdskoarabské armádě do 70. let 20. století (viz výše). Nejvyšší hodností byl armádní generál (*farīq 'awwal*). Příslušníci katarského námořnictva měli mít za hodností uvedený termín *baḥrī*, letectva *ḡawwī*, to se však týkalo jen vojáků s hodností ne vyšší než generálporučík, stejně jako je tomu například v Egyptě. Hodnosti stanovené zákonem byly platné pro všechny ozbrojené složky, včetně policie, což je úzus v zemích Zálivu. Aktuálně platný dekret, který stanovuje vojenské hodnosti v katarské

---

²⁸⁹ *Ibid.*

²⁹⁰ *Ibid.*, 268.

²⁹¹ *Ibid.*, 269.

²⁹² Metz, *Persian Gulf States*, 356.

²⁹³ Dawlat Qaṭar, *Qānūn bi-tanzīm ḥidmat aḍ-ḡubbāt fī l-quwwāt al-musallaha*, qānūn raqm 1, ad-Dawḥa, 1981,

<http://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=2531&language=ar> (navštíveno 22. července 2019).

armádě a policii byl schválen v roce 2006.²⁹⁴ Důstojnické hodnosti vycházejí z hodností podle vzoru Sjednocené arabské republiky. Je třeba ovšem zmínit poddůstojnické hodnosti v katarské armádě, neboť si zachovávají unikát v celém arabském světě. Hodnost četaře nese označení *nā`ib*, zatímco obecně rozšířené označení hodnosti četař (*raqīb*) označuje v Kataru rotného, v arabských armádách se spíše užívá označením *raqīb `awwal*. Jedná se o částečné převzetí modelu hodností poddůstojníků, jaký byl platný v Saúdské Arábii do 70. let 20. století, kdy byl termín *nā`ib* rovněž ekvivalentem označení hodnosti četař.<sup>295</sup> Podle britského modelu jsou zde hodnosti praporčíků či tzv. warrant officers jako *wakīl dābiṭ `awwal* a *wakīl dābiṭ tānī*, podobně jako je tomu v Kuvajtu. Nejvyšší hodností katarské armády je polní maršál (*mušīr*). Tabulka č. 14 zachycuje hodnostní označení ozbrojených sil Státu Katar.

Tabulka 14: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Státu Katar

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq `awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā`</i>	generálmajor
عميد	<i>`amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>`aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā`id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim `awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
وكيل ضابط أول	<i>wakīl dābiṭ `awwal</i>	nadpraporčík

²⁹⁴ Dawlat Qaṭar, *Qānūn al-ḥidma l-`askarīya*, marsūm bi-qānūn raqm 31, ad-Dawḥa, 2006, <http://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=3996&language=ar> (navštíveno 22. července 2019).

²⁹⁵ as-Salūm, *Mu`ḡam al-muṣṭalahālāt al-`askarīya*, 19.

وكيل ضابط ثاني	<i>wakīl ḍābiṭ ṭānī</i>	praporčík
رقيب	<i>raqīb</i>	rotný
نائب	<i>nā`ib</i>	četař
عريف	<i>`arīf</i>	desátník
وكيل عريف	<i>wakīl `arīf</i>	svobodník
جندي	<i>ġundī</i>	vojín

5.10 Spojené arabské emiráty

Spojené arabské emiráty jsou federací sedmi emirátů, které až do odchodu Britů z regionu nebyly nikdy jednotné. Byli to ale právě Britové, kdo do značné míry započal tento proces sjednocení rozdrobených kmenových území v jeden celek. Sjednocení probíhalo jako důsledek smluv a dohod uzavíraných vůdci jednotlivých arabských kmenů a klanů s Brity. Vytvoření tzv. Smluvního Ománu (Trucial Oman) roku 1853 fakticky znamenalo, že Britové nejen začali v oblasti aktivně působit, ale stali se i arbitry často soupeřících hlav arabských klanů v oblasti.²⁹⁶ Britský protektorát byl oficiálně vyhlášen koncem 19. století, kdy byly podepsány dohody s vládci jednotlivých emirátů, což znamenalo i britskou faktickou kontrolu nad jejich zahraničními vztahy. V roce 1951 Britové vytvořili jakousi státní radu, kde se dvakrát ročně scházely hlavy sedmi emirátů pod záštitou britského politického agenta se sídlem v Dubaji.²⁹⁷ S odchodem Britů z oblasti, který byl vyhlášen v roce 1968, nezbývalo jednotlivým vládcům nic jiného než se pokusit spojit v jeden celek. Toho bylo dosaženo v prosinci roku 1971, kdy se spojilo šest emirátů v jeden celek nazvaný Spojené arabské emiráty, emirát *Ra's al-Ḥajma* se připojil do federace v únoru 1972.²⁹⁸

Až do 50. let 20. století byly jediné ozbrojené jednotky oblasti, mimo Britů, osobní stráže jednotlivých vládců. To se změnilo vytvořením pořádkové síly nazvané Trucial Oman Scouts, která byla pod vedením britských důstojníků, zatímco mužstvo bylo složeno z Arabů, Pákistánců, Indů a Íránců.²⁹⁹ Ta se po vyhlášení federace přetvořila v základy armády SAE. Důstojnický sbor byl složen primárně z Britů, současně zde působilo mnoho

²⁹⁶ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 275.

²⁹⁷ *Ibid.*, 276.

²⁹⁸ *Ibid.*

²⁹⁹ *Ibid.*, 324.

Jordánců na pozici poddůstojníků. Prvním velitelem této síly byl první prezident SAE šajḥ Zājid bin Sulṭān Āl Nahjān, vládce Abū Zabī.³⁰⁰ Až do roku 1976 udržovaly jednotlivé emiráty své vlastní ozbrojené jednotky, které se rekrutovaly často z řad Ománců nebo Jemenců. Poté došlo k vytvoření spojené armády, ovšem instituce tzv. regionálních velení je faktickým pokračováním určitého regionalismu v řadách ozbrojených složek dodnes.³⁰¹

Vzhledem k historickému britskému vlivu v oblasti, stejně jako k faktu, že britští důstojníci byli prvními veliteli ozbrojených sil Spojených arabských emirátů, vycházejí vojenské hodnosti z britského modelu, přičemž arabská označení jednotlivých hodností byla fakticky totožná s hodnostmi v armádě Jordánského království, což bylo pravděpodobně dáno vlivem jordánských vojáků v raném období ozbrojených sil SAE. Nejvyšší hodností v armádě v době jejího založení byl generálmajor (*liwā*).³⁰² Hodnostní označení vojska bylo shodné s federální policií, místo *ḡundī* bylo ale užito arabského výrazu pro policistu (*šurṭī*).³⁰³ Současná podoba hodností Ozbrojených sil Spojených arabských emirátů byla stanovena dvěma zákony z roku 2004. Zákon č. 6 pojednával o službě armádních důstojníků.³⁰⁴ Zákon č. 7 se zabíral náležitostmi služby hodnostního sboru poddůstojníků a mužstva v rámci ozbrojených sil SAE.³⁰⁵ Hodnostní označení jsou stejná pro všechny složky ozbrojených sil, stejně jako v Egyptě jsou příslušníci letectva označeni za hodností termínem *ṭajjār*, příslušníci námořnictva výrazem *baḥrī*. Tabulka č. 15 zachycuje hodnosti používané v Ozbrojených silách Spojených arabských emirátů.

Tabulka 15: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Spojených arabských emirátů

³⁰⁰ Metz, *Persian Gulf States*, 361.

³⁰¹ *Ibid.*, 362 .

³⁰² Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 335.

³⁰³ *Ibid.*

³⁰⁴ Dawlat al-ʿImārāt l-ʿarabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-šaʿn ḥidmat aḍ-ḍubbāt bi-l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn ʿittihādī raqm 6, Abū Zabī, 2004, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDDetails?MasterID=171138&MasterID=171138> (navštíveno 23. července 2019).

³⁰⁵ Dawlat al-ʿImārāt l-ʿarabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-šaʿn ḥidmat al-ʿafrād bi-l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn ʿittihādī raqm 7, Abū Zabī, 2004, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDDetails?MasterID=171139&MasterID=171139> (navštíveno 23. července 2019).

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
وكيل أول	<i>wakīl 'awwal</i>	nadpraporčík
وكيل	<i>wakīl</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotmistr
رقيب	<i>raqīb</i>	rotný
عريف أول	<i>'arīf 'awwal</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ġundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ġundī</i>	vojín

5.11 *Sultanát Omán*

Sultán Qābūs bin Sa'īd Āl Sa'īd, současný vládce Ománu, se dostal k moci po palácovém převratu v roce 1970, kdy odstavil od moci svého otce.³⁰⁶ V mladém věku se mu dostalo vzdělání ve Velké Británii, je absolventem Královské vojenské akademie v Sandhurstu. Po jejím dokončení sloužil do roku 1964 v britské armádě.³⁰⁷ Právě Britové tak měli zásadní podíl nejen na nástupu k moci současného ománského sultána, ale i na jeho reformních snahách v mnoha oblastech, v armádě nevyjímaje. Po převzetí moci se mu podařilo, s notnou pomocí Britů a Íránců, vojensky potlačit levicovou rebelii v Zufāru, kdy tato válka trvala do roku 1975.³⁰⁸ Velkou část důstojnického sboru v té době tvořili Britové a Balúčové, Ománců bylo v důstojnickém sboru pouze šestnáct a všichni v hodnosti nevyšší než poručík.³⁰⁹ Větší ománizace armády přišla postupně s absolventy vojenské akademie v Maskatu, která byla založena v 80. letech.³¹⁰ Přítomnost britských vojenských a politických poradců byla zásadní v prvních letech sultánovy vlády. Zejména v armádě bylo velení zcela v rukou Britů, všechny ozbrojené složky sultanátu byly organizovány podle britských standardů, vybavovány britskými zbraněmi a jejich příslušníci nosili uniformy britského typu.

To se přirozeně týkalo i vojenských hodností v Ománu, ty vycházely z britského vzoru. Vojenské hodnosti v prvních letech vlády sultána Qābūse byly následující: generálmajor (*liwā'*), brigádní generál (*za'im*), plukovník (*'aqīd*), podplukovník (*muqaddam*), major (*rā'id*), kapitán (*ra'īs*), poručík (*mulāzim 'awwal*), podporučík (*mulāzim tānī*), důstojník kadet (*dābiṭ muraššah*), nadpraporčík (*wakīl katība*), praporčík (*wakīl*), rotný (*naqīb*), četař (*šāwīš*), desátník (*'arīf*), svobodník (*nā'ib 'arīf*), voják (*ḡundī*).³¹¹ Tato hodnostní označení nesla řadu podobností s hodnostmi armád dalších arabských monarchií jako např. Jordánsko nebo Irák před revolucí. Co se týče současné podoby vojenských hodností v ománské armádě, tak se zisk volně dostupných materiálů k tématu, ve formě zákoníků, údajů dostupných z oficiálních stránek či médií, stal nečekaně problematickým. Níže předkládané vojenské hodnosti tedy vychází z analýzy několika

³⁰⁶ Metz, *Persian Gulf States*, 302.

³⁰⁷ *Ibid.*, 301.

³⁰⁸ *Ibid.*, 369.

³⁰⁹ Keegan, *World Armies*, 524.

³¹⁰ Metz, *Persian Gulf States*, 371.

³¹¹ Nyrop, *Area Handbook for the Persian Gulf States*, 407.

aktuálních čísel oficiálního časopisu ománské armády, který vydává Ministerstvo obrany Sultanátu Omán pod názvem *Ĝund 'Umān*.³¹² Držitelem nejvyšší hodnosti, polní maršál, je sultán Qābūs. Příslušníci ománského letectva jsou označeni za hodností termínem *ṭajjār*, příslušníci ománského námořnictva slovem *baḥrī*. Důstojnické hodnosti vycházejí z egyptského vzoru, hodnost *ḍābiṭ muraššaḥ* je převzata z britské armády, kde je označením studentů Královské vojenské akademie v Sandhurstu.³¹³ Hodnosti poddůstojníku se zásadně neliší od dalších arabských států Perského zálivu. Za specifické lze považovat arabské spojení *nā'ib 'arīf*, označující v Ománu hodnost svobodníka.

Tabulka 16: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Sultanátu Omán

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عمي	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
ضابط مرشح	<i>ḍābiṭ muraššaḥ</i>	důstojník kadet
Poddůstojníci a mužstvo		
وكيل أول	<i>wakīl 'awwal</i>	nadpraporčík
وكيل	<i>wakīl</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotmistr

³¹² “al-’Iṣḍārāt,” Saḷṭanat ‘Umān - wizārat ad-difā’, (navštíveno 23. července 2019), <http://www.mod.gov.om/AR-OM/PAGES/ALLPUBLICATIONSITEMS.ASPX>.

³¹³ “Ranks,” The British Army - The Ministry of Defence, (navštíveno 23. července 2019), <https://www.army.mod.uk/who-we-are/our-people/ranks/>.

رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
نائب عريف	<i>nā'ib 'arīf</i>	svobodník
جندي	<i>ġundī</i>	vojín

5.12 Jemen

Jemenská republika je relativně nový politický útvar na mapě arabského světa, vznikla roku 1990 sjednocením severní a jižní části historického Jemenu. Sever byl tvořen Jemenskou arabskou republikou, jih Jemenskou lidově demokratickou republikou.³¹⁴ Jemen si prošel během 20. století turbulentním vývojem, kdy se na jeho dnešním území vystřídalo několik režimů, od nadvlády osmanského sultána přes britskou kolonii, království, až po marxistickou republiku. Ke složitosti vnitropolitického vývoje Jemenu vždy přispívaly i početné jemenské kmeny. Nepřehledná politická situace v Jemenu ostatně trvá dodnes, v zemi momentálně probíhá občanská válka, jejíž řešení je v nedohlednu.³¹⁵

V severní části země byla od konce konce první světové války nastolena vláda zajditských imámů, jejichž stát byl konzervativní absolutní monarchií. První z jemenských králů, imám Yaḥjā Ḥamīd ad-Dīn, byl zavražděn roku 1948 vzpurnými zajditskými kmeny.³¹⁶ Jeho syn a nástupce imám Aḥmad si ve světle těchto událostí uvědomoval potřebu vytvořit moderní armádu, která by zajistila kontrolu centrální vlády nad kmeny severního Jemenu. Za tímto účelem byly nakoupeny zbraně od Sovětského svazu a důstojníci jeho armády byli posláni na výcvik do Egypta a Iráku.³¹⁷ Právě vazby na Egypt byly dále posíleny vytvořením tzv. Sjednocených arabských států, což byla volná konfederace Sjednocené arabské republiky a Jemenského království. Byť tento projekt neměl dlouhého trvání, stejně jako sama Sjednocená arabská republika, Jemen se dostal do sféry vlivu Egypta.³¹⁸ Již zmíněným jemenským důstojníkům se nedostalo v Egyptě a Iráku pouze vojenského výcviku, s sebou si přiváželi zpět do Jemenu i myšlenky násirismu a arabského socialismu.³¹⁹ V září 1962, nedlouho po úmrtí imáma Aḥmada, provedli královští důstojníci vojenský převrat a vyhlásili republiku po vzoru egyptské revoluce roku 1952.³²⁰ To vedlo k občanské válce mezi republikány, na jejichž straně se aktivně vojensky

³¹⁴ Victoria Clark, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes* (New Haven: Yale University Press, 2010), 130.

³¹⁵ "Yemen crisis: Why is there a war?," *BBC News*, Březen 21, 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29319423>.

³¹⁶ Keegan, *World Armies*, 801.

³¹⁷ *Ibid.*

³¹⁸ Jesse Ferris, *Nasser's Gamble: How Intervention in Yemen Caused the Six-Day War and the Decline of Egyptian Power* (Princeton: Princeton University Press, 2012), 33.

³¹⁹ Keegan, *World Armies*, 801.

³²⁰ Pollack, *Arabs at War*, 48.

angažoval Egypt, a přívrženci monarchie, podporovanými Saúdskou Arábií. Z chaosu severního Jemenu 70. let vyšel jako vítěz plukovník ‘Alī ‘Abdullāh Šāliḥ, který se sám prohlásil prezidentem Jemenské arabské republiky v roce 1978.³²¹

Jižní Jemen byl od 19. století faktickou sférou vlivu Velké Británie, což bylo dáno její kontrolou strategického přístavu v Adenu.³²² Postupně si Britové dokázali dohodami zavázat i okolní kmenové vůdce, čímž vytvořili pro svou kolonii nárazníkové pásmo k Adenu přilehlých území.³²³ S odchodem Britů z oblasti koncem 60. let 20. století, který byl doprovázen rostoucím arabským nacionalismem a socialismem, došlo k vytvoření marxistické Jemenské lidově demokratické republiky, která byla podporována Sověty.³²⁴ Již od 70. let se ale objevovaly stále silnější hlasy, které volaly po sjednocení obou Jemenů.³²⁵ Koncem 80. let čelila ekonomika jižního Jemenu silným ekonomickým problémům, nezaměstnanosti a nedostatku spotřebního zboží, podobně jako státy Východního bloku v Evropě.³²⁶ Po pádu Berlínské zdi bylo zřejmé, že jižní část země nemůže fungovat dál. V již zmíněném roce 1990 došlo k unifikaci pod faktickým vedením severní části země, přičemž prvním prezidentem Jemenské republiky se stal dosavadní prezident Jemenské arabské republiky ‘Alī ‘Abdullāh Šāliḥ. Roku 1991 byl schválen zákon č. 67 o službě v jemenských ozbrojených silách.³²⁷ V něm byly rovněž stanoveny důstojnické a poddůstojnické hodnosti v rámci armády. Obecně lze konstatovat, že se jedná o lehce upravenou variantu hodnostního označení důstojníků a poddůstojníků egyptské armády. To vzhledem ke znatelnému vlivu Egypta na první roky existence severního Jemenu není žádným překvapením. Rozdíl nalezneme ve sboru praporčíků, neboť jemenská armáda má tři oproti obvyklým dvěma, to jest podpraporčík, praporčík a nadpraporčík, je ovšem použito egyptského termínu *muṣā‘id*. Hodnost poručík je označena spojením *mulāzim t̄ānin*, což je v historii arabských armádách starší označení pro

---

³²¹ Clark, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, 111.

³²² Keegan, *World Armies*, 809.

³²³ *Ibid.*

³²⁴ Clark, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, 113.

³²⁵ Keegan, *World Armies*, 810.

³²⁶ Clark, *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*, 130.

³²⁷ al-Ġumhūrīja l-jamanīja, *Qānūn bi-ša‘n al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa wa-l-‘amn*. qānūn raqm 67, Šan‘ā’, http://www.yemen-nic.info/db/laws_je/detail.php?ID=11338 (navštíveno 25. července 2019).

podporučíka, jedná se ovšem o doslovný překlad britské hodnosti *second lieutenant*.³²⁸ Vojenské hodnosti, stanovené zákonem z roku 1991, jsou stále v platnosti.³²⁹ V tabulce č. 17 jsou zaneseny vojenské hodnosti ozbrojených sil Jemenské republiky.

Tabulka 17: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Jemenské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم ثان	<i>mulāzim t̄ānin</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مساعد أول	<i>musā'id 'awwal</i>	nadpraporčík
مساعد ثان	<i>musā'id t̄ānin</i>	praporčík
مساعد	<i>musā'id</i>	podpraporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

³²⁸ The British Army - The Ministry of Defence, "Ranks."

³²⁹ "Tasalsul ar-rutab al-'askarīja fī l-Jaman wa-l-mudda bajna kull rutba wa-'uḡrā bi-ḡasab al-qānūn al-jamanī," Yaman ittihādī, Duben 29, 2019, <https://yemenetihadi.net/breakingnews/9224/>.

5.13 Libye

V roce 1911 Italové napadli, tehdy ještě osmanské, provincie Tripolsko a Kyrenaiku. Italové již od samého počátku čelili odporu ze strany libyjských kmenů, zejména pak po první světové válce. Na tento odpor reagovali Italové metodou spálené země. Problémy s místním obyvatelstvem, které aktivně vzdorovalo Italům, bylo rovněž důvodem, proč Itálie nikdy nevytvořila armádu z domácího obyvatelstva, namísto nich do bojových akcí nasazovala italské jednotky doplněné vojáky z jejich další africké kolonie, z Etiopie. Na rozdíl od většiny arabských armád proto nebyly moderní libyjské ozbrojené síly vytvořeny jejich koloniálními vládci, nýbrž Brity, kteří po vypuknutí druhé světové války vytvořili za účelem boje proti Italům armádu nazývanou se Libyan Arab Forces (LAF). Ta byla tvořena zejména beduíny z řádu Sanúsijů, posléze se stala základem libyjské královské armády. O definitivní odsun Italů z Libye se pak zasadila spojenecká vojska během bojových operací v roce 1942.³³⁰ Téhož roku Anthony Eden, britský ministr zahraničí přislíbil, že Sanúsijové v Kyrenaice již za žádných okolností nebudou pod italskou vládou, což byl zásadní závazek ohledně budoucnosti Kyrenaiky. Poté byla v Tripolsku a Kyrenaice ustavena Britská vojenská správa, ve Fezzánu zůstala správa italská. V té době si velmoci uvědomovaly strategický význam země, ležící v centrálním Středomoří. Proto se začaly objevovat nejrůznější návrhy o možných cestách, kterými by se poválečná Libye mohla vydat. Vzhledem k rozsáhlým nepokojům se však Organizace spojených národů rozhodla pro osamostatnění země, k čemuž došlo v roce 1951. Muḥammad Idrīs as-Sanūsī, představený řádu sanūsīja a první libyjský král, upřednostnil Velkou Británii a Spojené státy.³³¹

Po druhé světové válce byla Libye velmi chudá a zaostalá země, což dovedlo krále Idrīse v roce 1953 k uzavření smlouvy s Británií, udělující právo v zemi udržovat vojenské základny. Protislužbou měla Libye obdržet finanční podporu. O rok později byla obdobná smlouva uzavřena i se Spojenými státy.³³² Vojenské hodnosti v libyjské královské armádě vycházely z britského vzoru, arabská hodnostní označení z názvů užívaných v královské armádě v Iráku. Hodnosti mužstva a poddůstojníků byly následující: vojín (*ḡundī*), svobodník (*ḡundī 'awwal*), desátník (*nā'ib 'arīf*), četař (*'arīf*), rotný (*ra'īs 'urafā'*) a

³³⁰ Pollack, *Arabs at War*, 358.

³³¹ Eduard Gombár, *Dějiny Libye* (Praha: NLN, 2015), 108.

³³² Keegan, *World Armies*, 438.

rotmistr (*ra'īs 'urafā' waḥda*). Důstojnické hodnosti byly podporučík (*mulāzim tānin*), poručík (*mulāzim 'awwal*), kapitán (*ra'īs*), major (*rā'id*), podplukovník (*muqaddam*), plukovník (*'aqīd*), brigádní generál (*za'im*), nejvyšší hodností v libyjské královské armádě byl generálmajor (*liwā'*).³³³ Za zmínku stojí označení hodnosti major, neboť označení *rā'id* nebylo v Iráku používáno v daném období, nýbrž v Egyptě.

Jak bylo nastíněno výše, nejdůležitější mocenská základna královského režimu se nacházela v Kyrenaice, avšak i sem začala postupem času pronikat panarabská revoluční propaganda ze sousedního Egypta. Pod tlakem revolučních událostí arabského světa let 50. a 60. Britové spolu s Američany vytvářeli na krále tlak s cílem modernizovat svou armádu tak, aby mohla efektivněji čelit případnému nebezpečí ze strany nových arabských režimů. Začátkem 60. let bylo vytvořeno libyjské námořnictvo a letectvo.³³⁴ Tato modernizace si ale nutně žádala rekrutování více technicky zdatných kádrů, primárně z řad usedlého obyvatelstva. Ti ale nebyli z hlediska režimu, na rozdíl od beduínů z Kyreniky, tolik politicky loajální.

Roku 1969 proběhl vojenský převrat důstojníků libyjské armády, v jehož čele byl kapitán Mu'ammār al-Qaḍḍāfī, který jednal značně ovlivněn násirismem a arabským nezdarem v šestidenní válce roku 1967, neboť al-Qaḍḍāfī a další důstojníci se domnívali, že Libye měla podpořit arabské státy v boji s Izraelem.³³⁵ Následně došlo ke zrušení monarchie a byla vytvořena Libyjská arabská republika po vzoru Egypta, v jejímž čele stál nyní již plukovník Mu'ammār al-Qaḍḍāfī.³³⁶ Nový revoluční režim obrátil svou pozornost k armádě. Všichni důstojníci, kteří měli hodnost vyšší než sám al-Qaḍḍāfī, byli propuštěni, uvězněni nebo fyzicky zlikvidováni.³³⁷ Zároveň došlo k zásadnímu nárůstu počtu bojové techniky a podpoře vzdělání a školení vojenského personálu za účelem zefektivnění bojové síly libyjské armády.

---

³³³ al-Mamlaka l-lībīja, *Qānūn fī ša'n al-ğajš al-lībī*, marsūm malakī bi-qānūn raqm 1, Ṭubruq, 1961, <https://security-legislation.ly/ar/node/33592> (navštíveno 25. července 2019).

³³⁴ Pollack, *Arabs at War*, 359.

³³⁵ *Ibid.*

³³⁶ Gombár, *Dějiny Libye*, 126.

³³⁷ Pollack, *Arabs at War*, 360.

Roku 1974, zcela ve shodě s idejemi arabské jednoty, došlo ke schválení zákona č. 40 o službě v libyjských ozbrojených silách.³³⁸ Ten upravoval označení vojenských hodností po vzoru Sjednocené arabské republiky, zejména ve sboru důstojníků. Došlo ke kompletnímu převzetí označení vojenských hodností, s výjimkou hodnosti poručík, neboť se v libyjské armádě zachovalo předrevoluční označení *mulāzim t̄ānin*, v Egyptě se řadová číslovka vynechává. Zákon rovněž stanovoval generálské hodnosti, včetně hodnosti polní maršál. Reálně ale v Libyi nikdo, až do pádu režimu v roce 2011, nebyl nositelem vyšší hodnosti než plukovník al-Qaḍḍāfi.³³⁹ V tomto kontextu se zdá být absurdní zákon č. 43 ze stejného roku, který stanovoval podmínky odchodu do starobního důchodu pro důstojníky libyjské armády.³⁴⁰ Stejný zákon č. 40 rovněž stanovil označení pro hodnosti poddůstojníků a mužstva. Ty ovšem vycházely z hodností, které byly používány za královského režimu, nikoliv z hodností v egyptské armádě. Nejnižší hodnost byla vojín (*ḡundī*), dále následoval svobodník (*ḡundī 'awwal*), desátník (*nā'ib 'arīf*), četař (*'arīf*), rotný (*ra'īs 'urafā' sarīja*) a rotmistr (*ra'īs 'urafā' waḥda*).³⁴¹ Arabský termín *sarīja*, který se dostal do označení hodnosti rotný, znamená v překladu do češtiny „rota“.

Novou fází libyjské revoluce se stala epocha státu nazvaného jako Libyjská arabská lidová socialistická džamáhírja,³⁴² která byla vyhlášena v roce 1977. Nastolení džamáhírje bylo provázeno dalším utužením režimu.³⁴³ V roce 1974 byla uzavřena první dohoda o zbraních se Sovětským svazem. V návaznosti na tuto dohodu začala růst ozbrojená síla země, přičemž v roce 1986 již dosahovala okolo 90 000 mužů. Plukovníku al-Qaḍḍāfi se podařilo vytvořit na poměry regionu nadstandardně vybavenou armádu. Byly nakoupeny nové lodě a ponorky ke zlepšení bojeschopnosti libyjského námořnictva, Sovětský svaz rovněž dodal Libyi moderní stíhací letouny, bombardéry a systémy protivzdušné obrany.³⁴⁴ Libyjská armáda ale rovněž trpěla nepotismem, nedostatečným

³³⁸ Al-Ġumhūrīja l-'arabīja l-lībīja, *Qānūn bi-ša'n al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn raqm 40, Ṭarābulus, 1974, <https://aladel.gov.ly/home/?p=1174> (navštíveno 25. července 2019).

³³⁹ Helen Metz, ed., *Libya: A Country Study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1989), 270.

³⁴⁰ Al-Ġumhūrīja l-'arabīja l-lībīja, *Qānūn taqā'ud al-'askarījīn*, qānūn raqm 43, Ṭarābulus, 1974, <https://aladel.gov.ly/home/?p=1190> (navštíveno 25. července 2019).

³⁴¹ Al-Ġumhūrīja l-'arabīja l-lībīja, *Qānūn bi-ša'n al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa*.

³⁴² Z arabského slova *al-ḡamāhīrīja*, který lze přeložit jako vláda mas.

³⁴³ Gombár, *Dějiny Libye*, 129.

³⁴⁴ Metz, *Libya*, 243.

tréninkem a dalšími neúspěchy, které vedly k vojenským neúspěchům, zejména během operací v Čadu, kde se Libye v 80. letech angažovala.³⁴⁵ Během 90. let 20. století byl libyjský režim vlivem sankcí ze strany Západu zásadně oslaben. Po roce 2003 došlo k postupnému narovnání vztahů se Západem a plukovník al-Qaddāfi se postupně zařadil po bok světových státníků na mezinárodních setkání a fórech.

Libye byla zasažena tzv. Arabským jarem v lednu 2011, což vedlo k občanské válce, během níž byl zabit i sám plukovník al-Qaddāfi.³⁴⁶ Po pádu režimu se vytvořilo mocenské vakuum, které vyplnila mezinárodně uznávaná vláda v Tripolisu a proti ní stojící generál Ḥalīfa Ḥaftar.³⁴⁷ Vojenské hodnosti libyjské armády, které byly schváleny v roce 1974, jsou ale platné dodnes.³⁴⁸ Ḥaftar dokonce sám sebe povýšil v roce 2016 do hodnosti polního maršála, čímž pomyslně přeskočil v hierarchii hodností plukovníka al-Qaddāfiho.³⁴⁹ Tabulka č. 18 zachycuje vojenské hodnosti libyjské armády tak, jak byly stanoveny zákonem č. 40 z roku 1974. Hodnostní označení jsou platná pro všechny složky ozbrojených sil bez rozdílu. Příslušníkům letectva se k rozlišení dodává termín *ṭajjār*, příslušníkům námořnictva termín *mallaḥ* či *baḥḥār*. Stejně jako v Egyptě se těchto označení užívá do hodnosti generálmajor.³⁵⁰

Tabulka 18: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Státu Libye

Arabská hodnost	<i>přepis</i>	český překlad
Důstojníci		
مشير	<i>mušīr</i>	polní maršál

³⁴⁵ Pollack, *Arabs at War*, 424.

³⁴⁶ Gombár, *Dějiny Libye*, 168.

³⁴⁷ Frederic Wehrey, “The Conflict in Libya,” *Carnegie Endowment for International Peace*, květen 15, 2019, <https://carnegieendowment.org/2019/05/15/conflict-in-libya-pub-79160>.

³⁴⁸ al-Mağlis al-waṭanī l-’intiḡālī l-mu’aqqaṭ – Lībijā, *Qānūn bi-taqrīr ba’d al-’aḥkām fī ša’n šalāḥijāt al-mustawajāt al-qijādīja bi-l-ġajš al-lībī*, qānūn raqm 11, Ṭarābulus, 2012, <https://security-legislation.ly/ar/node/31681> (navštíveno 25. července 2019).

³⁴⁹ “Tobruk’s HoR promotes Khalifa Haftar to a Marshal following capture of oil ports,” *Libyan Express*, září 15, 2016, <https://www.libyanexpress.com/tobruks-hor-promotes-khalifa-haftar-to-a-marshal-following-capture-of-oil-ports/>.

³⁵⁰ Al-Ġumhūrīja l-’arabīja l-lībīja, *Qānūn bi-ša’n al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa*.

فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	armádní generál
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	nadporučík
ملازم ثان	<i>mulāzim t̄ānin</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
رئيس عرفاء وحدة	<i>ra'īs 'urafā' waḥda</i>	rotmistr
رئيس عرفاء سرية	<i>ra'īs 'urafā' sarīja</i>	rotný
عريف	<i>'arīf</i>	četař
نائب عريف	<i>nā'ib 'arīf</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	vojín

5.14 Tunisko

V roce 1705 si Ḥusajn bin 'Alī, osmanský velitel posádky v Tunisu, vymohl přidělení titulu beje, což označovalo úřad místodržícího. Zároveň ale prosadil, aby byl tento úřad dědičný. Fakticky tak založil Ḥusajnovskou dynastii, která trvala až do vyhlášení republiky. Od 19. století začal sílit vliv Francie v Tunisu, která bejům poskytovala finanční pomoc.³⁵¹ Za vlády Husajna II. Beje byla v roce 1831 zahájena za pomoci francouzských důstojníků reorganizace tuniské armády.³⁵² Pod záminkou ohrožení jejich alžírských zájmů Francouzi vyhlásili v roce 1881 protektorát nad Tuniskem, který se rychle vyvinul v koloniální režim, ve kterém byli bejové pouze

³⁵¹ Keegan, *World Armies*, 710.

³⁵² Gombár, *Moderní dějiny islámských zemí*, 167.

loutkami. Tunisáné byli ve velké míře rekrutováni do francouzské armády, jedinou čistě tuniskou ozbrojenou silou byla osobní stráž bejů.³⁵³

První vážnější snahy o získání tuniské nezávislosti se objevily až v roce 1934, kdy mladý právník Ḥabīb Būrgība, jenž zastával protikoloniální postoje, založil vlastní stranu s názvem Néo-Destour, která si následně získala podporu mezi tuniským obyvatelstvem. Francouzské koloniální úřady viděly tyto snahy nerady, proto se snažily o jejich eliminaci, následně byl Būrgība uvězněn. Po druhé světové válce se podařilo vytvořit tlak na Francouze, kteří ustoupili tuniským nárokům na zrušení protektorátní smlouvy z roku 1881 a udělení nezávislosti. Toho bylo dosaženo v březnu 1956. Būrgība se stal prvním ministrem zahraničí a obrany.³⁵⁴ V lednu 1957 byl schválen zákon o vytvoření samostatné tuniské armády, ten rovněž stanovoval vojenské hodnosti. Ty byly fakticky osmanské. Důstojnické hodnosti byly následující: poručík (*mulāzim*), nadporučík (*mulāzim 'awwal*), kapitán (*jūzbāšī*), major (*bimbāšī*), podplukovník (*qā'imaqām*), plukovník (*mīr'alāj*), brigádní generál (*'amīr liwā'*), generálmajor (*qā'id firqa*) a generálporučík (*qā'id fajlaq*).³⁵⁵ Nejvyšší generálské hodnosti byly v podstatě kalky francouzských hodností, konkrétně *général de division* a *général de corps d'armée*, *firqa* totiž v arabštině označuje vojenskou divizi, zatímco *fajlaq* armádní sbor.³⁵⁶ Nižší hodnosti zahrnovaly mimo vojína (*ḡundī*), další turecká označení hodností poddůstojníků jako *'ūmbāšī*, *ḡāwūš* či *bāšḡāwūš*.³⁵⁷

Během tuniského boje za nezávislost, který vyvrcholil v roce 1956, se představitelé tuniského národa snažili o prosazení ideje národní tuniské identity, která byla spojena s islámským dědictvím země a arabským jazykem. To bylo namířeno nejen proti koloniální velmoci – Francii, ale ve výsledku rovněž spojovalo tuniskou společnost v jeden celek.³⁵⁸ Po volbách do Národního shromáždění bylo Tunisko vyhlášeno v červenci 1957

³⁵³ Keegan, *World Armies*, 710.

³⁵⁴ Harold Nelson, *Tunisia: A Country Study Country* (Washington, D.C.: American University, 1988), 50.

³⁵⁵ al-Mamlaka t-tūnisīja, *al-Qānūn al-'asāsī l-ḡajš li-d-ḡubbāt al-mubāšīrīn wa-ḡubbāt š-šaff an-nizāmījīn bi-l-ḡajš*, 'amr min al-wazīr al-'akbar, Tūnis: ar-Rā'id ar-rasmī t-tūnisī, 1/1957, <http://www.cnudst.rnrt.tn/jortsrc/1957/1957a/ja10857.pdf> (navštíveno 26. července 2019).

³⁵⁶ as-Salūm, *Mu'ḡam al-muṣṭalahālāt al-'askarīja*, 29.

³⁵⁷ al-Mamlaka t-tūnisīja, *al-Qānūn al-'asāsī l-ḡajš li-d-ḡubbāt al-mubāšīrīn wa-ḡubbāt aš-šaff an-nizāmījīn bi-l-ḡajš*.

³⁵⁸ Mohamed Daoud, "Arabization in Tunisia: Tug of War," *Issues in Applied Linguistics* 2, 1 (1991): 9.

republikou a Būrgība se stal prvním prezidentem.³⁵⁹ Arabizační snahy za vlády prezidenta Būrgīby se dotkly i armády. V květnu roku 1967 byl schválen zákon o vojenské službě, který definoval nová označení hodností tuniské armády.³⁶⁰ Struktura hodností vychází ze systému francouzské armády, z toho důvodu najdeme několik rozdílů oproti modelu aplikovanému ve většině zemí arabského světa. V Tunisku je hodnost s označením *'amīd* ekvivalentem francouzské hodnosti *colonel-major*, ta ovšem neoznačuje brigádního generála, jako je tomu v Egyptě a dalších zemích, ale staršího či štábního plukovníka. Hodnost brigádní generál nese označení *'amīr liwā*, což je zachované osmanské označení. Dalším specifickým tuniským hodností je záměna arabských termínů pro desátníka a četaře. Hodnost desátník je označována jako *raqīb*, zatímco četař jako *'arīf*. Zákon rovněž stanovuje tři hodnosti sboru praporčíků, což je opět dáno aplikací francouzského systému.³⁶¹ Tento zákon je platný dodnes. Jeho poslední novela proběhla v roce 2009, kdy byla přidána hodnost *ḡundī mutaṭawwi*, která vychází z francouzské hodnosti *soldat engagé*, ta se dá do češtiny přeložit jako rekrut či branec.³⁶² Hodnosti jsou platné pro všechny tři složky armády. Důstojníkům námořnictva se za hodnost dodává spojení *bi-l-baḡrīja*.³⁶³ Tabulka č. 19 zachycuje vojenské hodnosti ozbrojených sil Tuniské republiky.

Tabulka 19: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Tuniské republiky

Arabská hodnost	<i>přepis</i>	francouzský ekvivalent	český překlad
Důstojníci			
فريق أول	<i>farīq 'awwal</i>	<i>général de corps d'armée</i>	generálporučík
فريق	<i>farīq</i>	<i>général de division</i>	generálmajor

³⁵⁹ Nelson, *Tunisia*, 51.

³⁶⁰ Al-Ġumhūrīja t-tūnisīja, *al-Qānūn al-'asāsī l-'āmm li-l-'askarījīn*, qānūn 'adad 20, Tūnis: ar-Rā'id ar-rasmī li-l-Ġumhūrīja t-tūnisīja, 1967, <http://www.cnudst.rnrt.tn/jortsr/1967/1967a/ja02467.pdf> (navštíveno 26. července 2019).

³⁶¹ Ministère des Armées, "Les grades et appellations dans l'armée de Terre".

³⁶² La République Tunisienne, Statut Général des Militaires, loi n° 67-20, Tunis: Journal Officiel de la République Tunisienne, 1967, <https://legislation-securite.tn/ar/node/40978/compare> (navštíveno 26. července 2019).

³⁶³ "Rutab ḡubbāṭ al-baḡrīja," at-takwīn bi-ḡajš al-baḡr, wizārat ad-difā' al-waṭanī, (navštíveno 26. července 2019), <http://www.emam.defense.tn/index.php/ar/your-profile-ar>.

أمير لواء	'amīr liwā'	<i>général de brigade</i>	brigádní generál
عميد	'amīd	<i>colonel-major</i>	štábní plukovník
عقيد	'aqīd	<i>colonel</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	<i>lieutenant-colonel</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	<i>commandant</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	<i>capitaine</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	<i>lieutenant</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	<i>sous-lieutenant</i>	poručík
مرشح	<i>muraššaḥ</i>	<i>aspirant</i>	důstojník kadet
Poddůstojníci a mužstvo			
وكيل أعلى	<i>wakīl 'a'lā</i>	<i>adjutant major</i>	štábní praporčík
وكيل أول	<i>wakīl 'awwal</i>	<i>adjutant-chef</i>	nadpraporčík
وكيل	<i>wakīl</i>	<i>adjutant</i>	praporčík
وكيل مساعد	<i>wakīl musā'id</i>	<i>sergent-major</i>	nadrotmistr
عريف أول	'arīf 'awwal	<i>sergent-chef</i>	rotmistr
عريف	'arīf	<i>sergent</i>	rotný
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	<i>caporal-chef</i>	četař
رقيب	<i>raqīb</i>	<i>caporal</i>	desátník
جندي أول	<i>ḡundī 'awwal</i>	<i>soldat de 1ere classe</i>	svobodník
جندي	<i>ḡundī</i>	<i>soldat</i>	vojín
جندي متطوع	<i>ḡundī mutaṭawwi'</i>	<i>soldat engagé</i>	rekrut

5.15 Alžírsko

Moderní dějiny Alžírsko jsou do značné míry spojeny s Francií. Ta začala své koloniální zájmy v Alžírsku uplatňovat v první polovině 19. století. Roku 1830 došlo k vylovení Francouzů, přičemž poslední významné povstání proti francouzské koloniální vládě bylo potlačeno roku 1871.³⁶⁴ Alžírsko navíc nebylo v očích Francouzů pouhou kolonií, ale bylo od roku 1848 integrální součástí Francie.³⁶⁵ Dějiny francouzského Alžírsko jsou až do zisku nezávislosti spojena s odbojem místní muslimské populace, který sílil spolu s alžírským národním uvědoměním. Alžírský odboj vyvrcholil po druhé světové válce, kdy začala ve světě upadat francouzská koloniální moc. Počátky alžírské války o nezávislost jsou spojeny s rokem 1954, kdy vznikla tzv. Fronta národního osvobození (FLN).³⁶⁶ Ta se stala hlavní protifrancouzskou silou a stála za dlouhou a krvavou gerilovou válkou proti francouzské armádě. Fronta národního osvobození, jakožto osvobozenecké a protimperiální hnutí, v období 50. let získalo sympatie v řadě zemí poválečného světa, zejména však v arabském světě, kdy v druhé polovině 50. let kulminoval růst arabských revolučních hnutí, který do značné míry započal v Egyptě roku 1952. Ne náhodou se stala centrem alžírského odboje Káhira, kde sídlilo exilové centrum FLN, materiálně a diplomaticky podporované egyptským režimem prezidenta ‘Abd an-Nāšira.³⁶⁷

Z hlediska vývoje rané alžírské armády je třeba zmínit kongres lídrů FLN, který se odehrál v roce 1956. Ten stanovil organizaci odboje po administrativní stránce a rovněž stanovil strukturu Armée de liberation nationale (ALN), což bylo ozbrojené křídlo FLN. Ze strany odbojových předáků zde byla snaha, aby se tato vojenská síla stala skutečnou armádou po vzoru suverénních států. Byly stanoveny velikosti bojových formací, stejně jako předpisy o bojových uniformách a vojenských hodnostech.³⁶⁸ Tato první označení alžírských vojenských hodností byla vytvořena směsicí tureckých a arabských termínů, zároveň ale nesla i jisté prvky francouzské hierarchie vojenských hodností. Nejnižší hodností byl vojín (*ḡundī*), poté následoval desátník (*ḡundī ‘awwal*), četař (*‘arīf*), rotný (*‘arīf ‘awwal*), praporčík (*musā‘id*), důstojník elév (*mulāzim ‘awwal*), poručík (*mulāzim*

³⁶⁴ Zdeněk Beránek, *Alžírsko* (Praha: Libri, 2007), 41.

³⁶⁵ Helen Metz, ed., *Algeria: A Country Study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1993), 29.

³⁶⁶ *Ibid.*, 44.

³⁶⁷ Beránek, *Alžírsko*, 77.

³⁶⁸ *Ibid.*, 78.

tānī), nadporučík (*dābiṭ 'awwal*), kapitán (*dābiṭ tānī*), major (*ṣāg 'awwal*), nejvyšší hodností ALN byl plukovník (*ṣāg tānī*).³⁶⁹

Roku 1962 skončila válka v Alžírsku, jejím výsledkem bylo stažení Francouzů a získání nezávislosti. Armée de liberation nationale se transformovala do alžírských ozbrojených sil, ty ostatně v prvních letech své existence zachovaly hodnostní označení zavedené ALN, došlo pouze k jejich doplnění o hodnost generála (*liwā*).³⁷⁰ Zároveň velká část kádrů z FLN a ALN převzala vůdčí role v novém nezávislém Alžírsku, například Hawārī Būmadjan, velitel ALN, se stal v 70. letech po vojenském převratu druhým prezidentem Alžírsku.³⁷¹ Aktuální zákon, který stanovuje hodnosti alžírské armády, byl schválen roku 2006.³⁷² Tyto hodnosti byly ovšem v alžírské armádě zavedeny již dříve.³⁷³ Z hlediska použitých arabských termínů se jedná o převzetí egyptského modelu vojenských hodností, což není překvapením vzhledem k vlivu Egypta na aktivity FLN, zároveň ale alžírské vojenské hodnosti nesou prvky systému hodností francouzské armády. Jedná se zejména o hodnost s arabským označením *muraššah*, která vychází z francouzské hodnosti *aspirant*, hodnostní označení četaře (*'arīf 'awwal*) vychází z francouzské hodnosti *caporal-chef*. Generálské hodnosti se oproti dalším zemím Maghrebu drží spíše arabského modelu. V tomto ohledu stojí za zmínku, že nejvyšší vojenskou hodností je generálporučík (*farīq*), což lze zřejmě přičíst moderní alžírské vojenské tradici, která sahá do zmiňovaného období ALN, tehdy byla nejvyšší hodnost pouze plukovník. Tabulka č. 20 zachycuje vojenské hodnosti ozbrojených sil Alžírské demokratické a lidové republiky.

³⁶⁹ Muḥammad 'Alawī, *Qādat wilājāt at-tawra l-ğazā'irīja 1954-1962* (Biskra: Dār 'Alī bin Zajd li-ṭ-ṭibā'a wa-n-našr, 2013), 207.

³⁷⁰ Keegan, *World Armies*, 17.

³⁷¹ Metz, *Algeria*, 61.

³⁷² al-Ġumhūrīja l-ğazā'irīja, *al-Qānūn al-'asāsī l-'āmm li-l-mustahdamīn al-'askarījīn*, 'amr raqm 06-02, al-Ġazā'ir: al-Ġarīda r-rasmīja li-l-Ġumhūrīja l-ğazā'irīja, 2006, https://www.mdn.dz/site_principal/sommaire/service/images/textes_ar/Statut_ar.pdf (navštíveno 27. července 2019).

³⁷³ Metz, *Algeria*, 266.

Tabulka 20: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Alžírské demokratické a lidové republiky

arabská hodnost	<i>přepis</i>	francouzský překlad ³⁷⁴	český překlad
Důstojníci			
فريق	<i>farīq</i>	<i>général de corps d'armée</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā'</i>	<i>général-major</i>	generálmajor
عميد	<i>'amīd</i>	<i>général</i>	brigádní generál
عقيد	<i>'aqīd</i>	<i>colonel</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	<i>lieutenant-colonel</i>	podplukovník
رائد	<i>rā'id</i>	<i>commandant</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	<i>capitaine</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim 'awwal</i>	<i>lieutenant</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	<i>sous-lieutenant</i>	poručík
مرشح	<i>muraššaḥ</i>	<i>aspirant</i>	důstojník kadet
Poddůstojníci a mužstvo			
مساعد أول	<i>musā'id 'awwal</i>	<i>adjudant-chef</i>	nadpraporčík
مساعد	<i>musā'id</i>	<i>adjudant</i>	praporčík
رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	<i>sergent-chef</i>	rotmistr
رقيب	<i>raqīb</i>	<i>sergent</i>	rotný
عريف أول	<i>'arīf 'awwal</i>	<i>caporal-chef</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	<i>caporal</i>	desátník
جندي	<i>ḡundī</i>	<i>soldat</i>	vojín

5.16 Maroko

Marocké království má, podobně jako Alžírsko, francouzskou koloniální minulost, byť s částečnou rolí Španělska. Dějiny francouzského protektorátu v Maroku sahají do roku 1912, kdy byla podepsána dohoda z Fezu. Ta v podstatě znamenala, že marocký

³⁷⁴ République algérienne, *Statut général des personnels militaires*, Ordonnance n° 06-02, Alger: Journal Officiel de la République algérienne, 2006, https://www.mdn.dz/site_principal/sommaire/service/images/textes/Statut_fr.pdf (navštíveno 27. července 2019).

sultán panoval, ale nevládl.³⁷⁵ Francouzi i Španělé v době protektorátu přijímali do řad svých ozbrojených jednotek i množství Maročanů.³⁷⁶ Postupně ale začal v Maroku, podobně jako v dalších částech Blízkého východu, narůstat protikoloniální sentiment, jehož představitelem se stal marocký sultán Muḥammad V., což vedlo k jeho internaci na Madagaskar ze strany Francouzů.³⁷⁷ Jimi dosazený sultán se ovšem netěšil podpoře svých poddaných, čelil vzpouře berberských kmenů a dvěma pokusům o atentát. Na trůn se tak po jednáních s Francouzi vrátil Muḥammad V. a stal se prvním marockým králem v roce 1957.³⁷⁸

Ještě rok předtím byly založeny marocké Královské ozbrojené síly (Forces armées royales). Velkou část příslušníků nové armády tvořili Maročané, do té doby sloužící ve francouzské armádě, důstojnický sbor byl tvořen Francouzi, přičemž ti měli být nahrazeni důstojníky z řad domácího obyvatelstva poté, co se vrátí Maročtí absolventi z francouzských vojenských akademií.³⁷⁹ Zatímco tou dobou Alžířané bojovali proti Francouzům za nezávislost, v sousedním Maroku francouzští důstojníci budovali marocké ozbrojené síly. Tato závislost na francouzském personálu, zejména v kapacitách instruktorů v marockém letectvu i námořnictvu, kde byla potřeba vyšších technických znalostí, vydržela dlouhé dekády.³⁸⁰ Jen počet francouzských důstojníků v řadách nově založené marocké armády dosahoval počtu okolo tisíce mužů, rovněž nově zřízené marocké vojenské akademie měli instruktory z řad Francouzů.³⁸¹ Například královská vojenská akademie, sídlící v Meknes, v přijímacím řízení zkoušela uchazeče nejen z arabštiny, ale i z francouzštiny. Důvod byl prostý, jazykem výuky byla francouzština.³⁸²

Z výše zmíněných důvodů je logické, že pojmenování marockých hodností po vzoru Egypta či dalších arabských zemí se nikdy neuchytilo. První královský výnos (*zahr*), který

---

³⁷⁵ Harold Nelson, ed., *Morocco: A Country Study* (Washington, D.C.: The American University, 1985), 44.

³⁷⁶ Keegan, *World Armies*, 480.

³⁷⁷ Michael Wills, *Politics and Power in the Maghreb* (Oxford: Oxford University Press, 2014), 82.

³⁷⁸ Keegan, *World Armies*, 480.

³⁷⁹ *Ibid.*

³⁸⁰ U.S. Government, Central Intelligence Agency, *National Intelligence Survey - Morocco Armed Forces*, 3/1973, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP01-00707R000200080031-3.pdf> (navštíveno 28. července 2019).

³⁸¹ Nelson, *Morocco*, 327–328.

³⁸² U.S. Government, Central Intelligence Agency, *National Intelligence Survey - Morocco: Armed Forces*.

se zabýval hodnostmi marocké armády, byl schválen roku 1958.³⁸³ Zde se v textu uvádí označení některých hodností v arabštině, například hodnost major byla označena jako *qā'id*, současně ale byl za tímto označením uveden přepis francouzského termínu pro tuto hodnost, *commandant*, do arabské písmo jako *kūmandān*. Toto řešení bylo zřejmě předem odsouzeno k zániku vzhledem k dominantní roli francouzštiny v prostředí marocké armády. Když prostudujeme současnou legislativu stanovující důstojnické hodnosti marocké armády, ta aktuálně platná byla schválena v roce 2013, zjistíme, že většina hodností je přepsána z francouzštiny do arabského písmo a pokusy o arabizaci francouzských hodností byla zanechána minulosti. Jedinými výjimkami jsou hodnosti poručík (*mulāzim t̄ānī*), nadporučík (*mulāzim 'awwal*) a hodnost kapitán, která je označena termínem *qubṭān*.³⁸⁴ Stálo by možná za zjištění, formou terénního výzkumu v prostředí marockých ozbrojených složek, jaké hodnosti jsou vyslovovány samotnými vojáky ve francouzštině a které pro změnu v arabštině, pokud takové vůbec jsou. Francouzské hodnosti poddůstojníků a mužstva jsou rovněž uváděna v arabském přepisu. Výjimku tvoří hodnost vojín a svobodník.³⁸⁵ Systém hodností kopíruje francouzský vzor, nejvyšší hodností je maršál, jejíž nositelem je marocký král Muḥammad VI., námořní hodnosti se

³⁸³ al-Mamlaka l-maġribīja, *Zahīr šarīf bi- ša'n ḥālat ḡubbāt al-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja wa-ta'jīnihim*, zahīr šarīf raqm 1.58.011, ar-Ribāt: al-Ġarīda r-rasmīja 'adad 2381, 1958, <http://adala.justice.gov.ma/production/html/Ar/64065.htm> (navštíveno 28. července 2019).

³⁸⁴ al-Mamlaka l-maġribīja, *Zahīr šarīf bi-matābat an-nizām al-'asāsī l-ḥāṣṣ bi-ḡubbāt al-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja*, zahīr šarīf raqm 1.12.50, ar-Ribāt: al-Ġarīda r-rasmīja 'adad 6152, 2013, <http://adala.justice.gov.ma/production/html/Ar/185284.htm> (navštíveno 28. července 2019).

³⁸⁵ “ar-Rutab wa-ḥulṣa š-šahrīja li-l-ġajš al-maġribī wa-l-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja l-maġribīja,” *al-Wazīfa klūb*, duben 20, 2016, <http://alwadifa-club.com/%D9%85%D8%B3%D8%AA%D8%AC%D8%AF%D8%A7%D8%AA/4126-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%AA%D8%A8-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AE%D9%84%D8%B5%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%87%D8%B1%D9%8A%D8%A9-%D9%84%D9%84%D8%AC%D9%8A%D8%B4-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%B1%D8%A8%D9%8A-%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%82%D9%88%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B3%D9%84%D8%AD%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9.html>.

shodují s označeními ve francouzském námořnictvu.³⁸⁶ Tabulka č. 21 udává vojenské hodnosti v ozbrojených silách Marockého království.

---

³⁸⁶ Nelson, *Morocco*, 350.

Tabulka 21: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Marockého království

marocká hodnost	výslovnost	český překlad
Důstojníci		
مارشال	<i>maréchal</i>	polní maršál
جنرال دارمي	<i>général d'armée</i>	armádní generál
جنرال دوکوردارمي	<i>général de corps d'armée</i>	generálporučík
جنرال دوديفيزيون	<i>général de division</i>	generálmajor
جنرال دو بريكاد	<i>général de brigade</i>	brigádní generál
كولونيل ماجور	<i>colonel-major</i>	štábní plukovník
كولونيل	<i>colonel</i>	plukovník
ليوتنتان كولونيل	<i>lieutenant-colonel</i>	podplukovník
كومندان	<i>commandant</i>	major
قبطان	<i>capitaine (qubṭān)</i>	kapitán
ملازم أول	<i>lieutenant (mulāzim 'awwal)</i>	nadporučík
ملازم ثان	<i>sous-lieutenant (mulāzim tānin)</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
أجودان شاف	<i>adjudant-chef</i>	nadpraporčík
أجودان	<i>adjudant</i>	praporčík
سارجان ماجور	<i>sergent-major</i>	nadrotmistr
سرجان شاف	<i>sergent-chef</i>	rotmistr
سارجان	<i>sergent</i>	rotný
كابورال شاف	<i>caporal-chef</i>	četař
كابورال	<i>caporal</i>	desátník
جندي أول	<i>Soldat de 1ere classe (ḡundī 'awwal)</i>	svobodník
جندي	<i>soldat (ḡundī)</i>	vojín

5.17 Mauritánie

Mauritánie je dědictvím koloniálního systému, kdy po vyčlenění z bývalé Francouzské Západní Afriky získala v roce 1960 nezávislost. Zatímco pod francouzskou koloniální nadvládou byla Mauritánie ekonomicky a administrativně závislá na Senegalu,

po zisku nezávislosti začala být ovlivňována zejména svými severními sousedy – Marokem a Alžírskem.³⁸⁷ Současně byl vývoj po zisku nezávislosti definován napětím mezi poarabštěnými Berbery na severu, někdy označovanými za Maury, kteří mají ve společnosti většinu, a černým obyvatelstvem na jihu země. První skupina mluví dialektem arabštiny zvaným *ḥassānīja*, zatímco ta druhá je primárně frankofonní.³⁸⁸

První roky své existence se Mauritánie v otázkách bezpečnosti spoléhala především na Francii jako garanta své suverenity. Důvodem byl fakt, že až do roku 1969 mělo Marocké království své nároky na území Mauritánie a arabské státy současně Mauritánii bojkotovaly. Po uznání suverenity země ze strany Maroka, se situace obrátila, Mauretánie se začala více profilovat směrem k arabskému světu a spojence našla zejména v Alžírsku, Egyptě a Iráku.³⁸⁹ Spolu s tím přišla i postupná arabizace, což se neobešlo bez konfliktu, v 60. letech proběhly první násilné střety mezi Maury a černým obyvatelstvem, důvodem bylo zavádění povinné výuky arabštiny ve školách.³⁹⁰ Arabizace země, která je od nezávislosti podporována centrální vládou, je ostatně zdrojem konfliktu v zemi dodnes.³⁹¹ Roku 1974 byla Mauritánie přijata do Ligy arabských států.³⁹²

Arabizace se nevyhnula ani armádě. Následkem změněné orientace zahraniční politiky v 70. letech byli důstojníci posíláni na výcvik do Alžírsku a Iráku, kde byli indoktrinováni arabským nacionalismem.³⁹³ Během 80. let následovaly čistky v důstojnickém sboru, kdy byli vyřazováni ze služby důstojníci, jejichž původ nebyl spojen s vládnoucí maurskou většinou, to znamená většinově frankofonní černé obyvatelstvo.³⁹⁴ Následkem tohoto vývoje nelze označit systém hodností mauritánské armády za francouzský, a to i přes koloniální dědictví této evropské velmoci. Hodnosti i jejich pojmenování vychází z modelu, který byl uveden do praxe Spojenou arabskou republikou

---

³⁸⁷ Robert Handloff, ed., *Mauritania: A country study* (Washington, D.C.: Federal Research Division, 1987), 4.

³⁸⁸ *Ibid.* pg. 50

³⁸⁹ Keegan, *World Armies*, 463.

³⁹⁰ *Ibid.*

³⁹¹ “French-speaking students protest pro-Arabic reforms,” *The Observers - France 24*, březen 30, 2010, <https://observers.france24.com/en/20100330-francophone-students-protest-against-arabization-reforms>.

³⁹² Handloff, *Mauritania*, 26.

³⁹³ Garba Diallo, *Mauritania, The Other Apartheid?* (Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet, 1993), 31.

³⁹⁴ *Ibid.*, 32.

koncem 50. let, byť se mauritánské vojenské velení inspirovalo spíše v Alžírsku. Mauritánské vojenské hodnosti mají arabská jména. Mauritánie má pouze dvě generálské hodnosti, generálmajora (*liwā`*) a generálporučíka (*farīq*), stejně jako alžírská armáda.³⁹⁵ Jinak důstojnické hodnosti odpovídají modelu hodností podle vzoru SAR. Stejně je tomu i u hodností poddůstojníků a mužstva, s výjimkou označení nejnižší hodnosti, která nese pojmenování (*ḡundī t̄ānī*), což by pro překlad do češtiny odpovídalo spíše hodnosti svobodníka.³⁹⁶ Dle informací uveřejněných na stránkách mauritánské armády lze ještě zmínit následující informace o tamních vojenských hodnostech. Generálské hodnosti platí pouze pro pozemní armádu. Příslušníci námořnictva mají za hodností uvedený termín *baḥrī*, stejně jako ve většině arabského světa, nejvyšší námořní hodností je tedy námořní kapitán (*‘aqīd baḥrī*).³⁹⁷

Tabulka 22: Vojenské hodnosti ozbrojených sil Mauritánské islámské republiky

Arabská hodnost	přepis	český překlad
Důstojníci		
فريق	<i>farīq</i>	generálporučík
لواء	<i>liwā`</i>	generálmajor
عميد	<i>‘amīd</i>	brigádní generál
عقيد	<i>‘aqīd</i>	plukovník
مقدم	<i>muqaddam</i>	podplukovník
رائد	<i>rā`id</i>	major
نقيب	<i>naqīb</i>	kapitán
ملازم أول	<i>mulāzim `awwal</i>	nadporučík
ملازم	<i>mulāzim</i>	poručík
Poddůstojníci a mužstvo		
مساعد أول	<i>musā`id `awwal</i>	nadpraporčík
مساعد	<i>musā`id</i>	praporčík

³⁹⁵ “Rutab aḡ-ḡubbāt,” al-Ġajš al-waṭānī l-mūrītānī, (navštíveno 29. července 2019), <http://armee.mr/node/774>.

³⁹⁶ “Rutab al-‘afrād ḡajr aḡ-ḡubbāt,” al-Ġajš al-waṭānī l-mūrītānī, (navštíveno 29. července 2019), <http://armee.mr/node/739>.

³⁹⁷ al-Ġajš al-waṭānī l-mūrītānī, “Rutab aḡ-ḡubbāt”.

رقيب أول	<i>raqīb 'awwal</i>	rotný
رقيب	<i>raqīb</i>	četař
عريف	<i>'arīf</i>	desátník
جندي ثاني	<i>ġundī t̄ānī</i>	svobodník

Závěr

Tato diplomová práce si kládla za cíl podat přehled používaných pojmenování vojenských hodností v jednotlivých arabských armádách. Při pohledu na výše uvedené tabulky můžeme konstatovat, že terminologie vojenských hodností je napříč arabským světem relativně jednotná a to z hlediska systému i terminologie. To platí zejména pro označení hodností ve sboru důstojníků arabských armád. Výjimku částečně tvoří země Maghrebu, které jsou oproti většině arabského světa ovlivněna francouzskou vojenskou tradicí. Celková jednota napříč arabským světem, jak se z dostupných materiálů ukázalo, rozhodně vždy nebyla realitou. Současný stav je důsledkem řady historických událostí a procesů, které zasáhly arabský svět za poslední století.

Současné arabské hodnosti vycházejí z evropského systému hodností, primárním vzorem pro organizaci prvních moderních arabských vojsk ale nebyli sami Evropané nýbrž Osmané. To bylo zapříčiněno především reformními snahami osmanských sultánů, kteří i pod vlivem osmanských vojenských neúspěchů chtěli pro svou říši moderní armádu evropského vzoru. Inspirován těmito snahami se podobného úkolu ujal i egyptský místodržící Muḥammada 'Alī. Tím, že převzal osmanský systém hodností, včetně osmanské terminologie, nevědomky položil základy moderních arabských hodností. V důsledku koloniálního působení Britů na Blízkém východě došlo k finální úpravě systému do dnešní podoby.

V okamžiku vzniku arabských armád nově nezávislých států, kdy byla potřeba najít arabská označení vojenských hodností, se Arabové vrátili do středověku a hledali pojmenování v bohaté muslimské válečné tradici, případně přicházeli s označeními na základě modelu evropských armád či jednoduše zachovali osmanské hodnosti, pokud se jednalo o termíny arabského původu. Tento proces dostal ještě větší dynamiku, když se k moci v arabských zemích dostávali často pomocí převratů vojenští důstojníci. Jejich hesla o arabství a arabské jednotě vycházející z ideologie arabského nacionalismu, podpořená nově nabytou nezávislostí, se projevila i v rámci arabských hodností.

Zásadní pro vývoj hodností arabských armád se stal rok 1958. Se vznikem Sjednocené arabské republiky, politického svazku Egypta a Sýrie, došlo k faktickému převzetí egyptského modelu hodností ze strany Sýrie, ta byla do té doby spíše ovlivněna modelem iráckých vojenských hodností. Irácká královská armáda, stejně jako SAR, vycházela z britského systému hodností, ale razila jinou arabskou terminologii pro řadu z

nich. S vojenským převratem, který stál za pádem královského režimu v Iráku, došlo k postupnému rozšíření egyptského modelu vojenských hodností i do další velké arabské země. Proces sjednocování hodností nebyl podpořen novými režimy, ale i samotnou Ligou arabských států, ta zřízením specializované komise k sjednocení arabských termínů přispěla k dalšímu zavádění systému hodností tak, jak vznikl roku 1958 ve Sjednocené arabské republice. Došlo tak paradoxně k jeho přijetí i v zemích, které k prezidentu 'Abd an-Nāširovi a tomu, co představoval, nechovaly příliš sympatií, jako například Saúdská Arábie či další arabské monarchie. Současná podoba arabských vojenských hodností je dědictvím osmanské říše, kolonialismu a arabské jednoty. Možná by se dalo říci s trochou nadsázky, že současné arabské vojenské hodnosti jsou projektem Sjednocené arabské republiky, který nejen přežil déle než toto arabské dvoustátí, ale i než samotný násirismus.

Seznam použité literatury

Prameny

Coalition Provisional Authority, *Creation of a New Iraqi Army*, Paul Bremer, Order Number 22, Baghdad: CPA, 2003, <https://www.refworld.org/pdfid/468d0ae62.pdf> (navštíveno 20. července 2019).

Dawlat al-`Imārāt al-`arabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-ša`n ḥidmat al-`afrād bi-l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn `ittiḥādī raqm 7, Abū Zabī, 2004, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetails?MasterID=171139&MasterID=171139> (navštíveno 23. července 2019).

Dawlat al-`Imārāt al-`arabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-ša`n ḥidmat ad-ḍubbāṭ bi-l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn `ittiḥādī raqm 6, Abū Zabī, 2004, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetails?MasterID=171138&MasterID=171138> (navštíveno 23. července 2019).

Dawlat al-Kuwajt, *Qānūn fī ša`n al-ḡajš*, qānūn raqm 32, al-Kuwajt, 1967, <http://www.gcc-legal.org/LawAsPDF.aspx?country=1&LawID=3298> (navštíveno 22. července 2019).

Dawlat al-Kuwajt, *Qānūn al-ḥidma l-waṭanī l-`askarī*, qānūn raqm 20, al-Kuwajt, 2015, <https://www.kns.gov.kw/WPDynCMSPage.aspxKAF=RDdzV0R0QldCMERvMDBXN1dzb3pYd2NrbTRMUVNHVWdGNVJyeFl6THczNUt1Q1BBdjZvMlpmWkQrQjh0WEVpMEtuMkFEcmh4NFREMzJvVzNMajhVNkNJJa0dMY21MeEla0> (navštíveno 22. července 2019).

Dawlat Qaṭar, *Qānūn al-ḥidmat l-`askarīja*, marsūm bi-qānūn raqm 31, ad-Dawḥa, 2006, <http://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=3996&language=ar> (navštíveno 22. července 2019).

Dawlat Qaṭar, *Qānūn bi-tanzīm ḥidmat ad-ḍubbāṭ fī l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn raqm 1, ad-Dawḥa, 1981, <http://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=2531&language=ar> (navštíveno 22. července 2019).

al-Ġumhūrīja t-tūnisīja, *al-Qānūn al-`asāsī l-`āmm li-l-`askarījīn*, qānūn `adad 20, Tūnis: ar-Rā`id ar-rasmī li-l-Ġumhūrīja t-tūnisīja, 1967, <http://www.cnudst.rnr.tn/jortsrc/1967/1967a/ja02467.pdf> (navštíveno 26. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ḡazā`irīja, *al-Qānūn al-`asāsī l-`āmm li-l-mustahdamīn al-`askarījīn*, `amr raqm 06-02, al-Ġazā`ir: al-Ġarīda r-rasmīja li-l-Ġumhūrīja l-ḡazā`irīja, 2006, https://www.mdn.dz/site_principal/sommaire/service/images/textes_ar/Statut_ar.pdf (navštíveno 27. července 2019).

al-Ġumhūrīja s-sūdānīja, *Qānūn quwwāt aš-ša`b al-musallaḥa li-sanat 1986*. al-Ḥartūm, 1986,

<https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetailsMasterID=201590&MasterID=201590> (navštíveno 15 července 2019).

al-Ġumhūrīja s-sūdānīja, *Qānūn quwwāt aš-šaʿb al-musallaḥa li-sanat 2007*. al- Ĥartūm, 2007, <http://moj.gov.sd/sudanlaws/#/reader/chapter/269> (navštíveno 15 července 2019).

al-Ġumhūrīja s-sūrīja, *al-Marsmūm at-tašrīʿ raqm 152 mutaḍammin qānūn al- ġajš*, Dimašq, 1949, <http://www.mod.gov.sy/index.php?node=554&cat=955> (navštíveno 16. července 2019).

al-Ġumhūrīja s-sūrīja, *Malāk wizārat ad-difāʿ al-waṭanī bi-mūğib al-marsmūm at-tašrīʿ raqm 74*, Dimašq, 1947, <http://www.mod.gov.sy/index.php?node=554&cat=910> (navštíveno 16. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿarabīja l-lībīja, *Qānūn bi-šaʿn al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn raqm 40, Ṭarābulus, 1974, <https://aladel.gov.ly/home/?p=1174> (navštíveno 25. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿarabīja l-lībīja, *Qānūn taqāʿud al-ʿaskarījīn*, qānūn raqm 43, Ṭarābulus, 1974, <https://aladel.gov.ly/home/?p=1190> (navštíveno 25. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿarabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-šaʿn šurūṭ al-ḥidma wa-t-tarqīja li-ḍubbāt aš-šaraf wa-l-musāʿidīn wa-ḍubbāt aš-šaff wa-l-ğunūd bi-l-quwwāt al-musallaḥa*. qānūn raqm 106, Al-Qāhira, 1964, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetails?MasterID=42932&MasterID=42932> (navštíveno 15 července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿarabīja l-muttaḥida, *Qānūn bi-šaʿn šurūṭ al-ḥidma wa-t-tarqīja li-ḍubbāt al-quwwāt al-musallaḥa*. qānūn raqm 232, Al-Qāhira, 1959, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesTDetails?MasterID=41959&related> (navštíveno 15. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿirāqīja, *Qānūn ḥidmat ad-ḍubbāt fī l-ğajš*, qānūn raqm 89, Bağdād: Qāʿidat at-tašrīʿāt al-ʿirāqīja, 1958, www.iraqlid.hjc.iq/pdf/1958/t0559.pdf (navštíveno 19. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿirāqīja, Mağlis an-nuwwāb, *Qānūn al-ḥidma wa-t-taqāʿud al-ʿaskarī*, Lağnat al-ʿamn wa-d-difāʿ, qānūn raqm 3, Bağdād: al-Waqāʿiʿ al-ʿirāqīja, 2010, <http://arb.parliament.iq/archive/2010/02/08/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%AF%D9%85%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%82%D8%A7%D8%B9%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B3%D9%83%D8%B1%D9%8A-%D8%B1%D9%82%D9%85-3-%D9%84%D8%B3/> (navštíveno 20. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-ʿirāqīja, *Nizām šārāt rutab ḍubbāt al-ğajš*, qānūn raqm 34, Bağdād: Qāʿidat at-tašrīʿāt al-ʿirāqīja, 1965, <http://www.iraqlid.hjc.iq/pdf/1965/m3737.pdf> (navštíveno 19. července 2019).

al-Ġumhūrīja l-jamanīja, *Qānūn bi-ša'n al-ḥidma fī l-quwwāt al-musallaḥa wa-l-'amn*. qānūn raqm 67, Šan 'ā', http://www.yemen-nic.info/db/laws_je/detail.php?ID=11338 (navštíveno 25. července 2019).

al-Harṭamī, *Muḥtašar sijāsāt al-ḥurūb*. al-Qāhira: al-Mu'assasa l-mišrīja l-'amma li-t-ta'līf wa-t-tarġama wa-t-ṭibā'a wa-n-našr, 1964.

La République Tunisienne, Statut Général des Militaires, loi n° 67-20, Tunis: Journal Officiel de la République Tunisienne, 1967, <https://legislation-securite.tn/ar/node/40978/compare> (navštíveno 26. července 2019).

al-Maġlis al-waṭanī l-'intiġālī l-mu'aqqat – Lībijā, *Qānūn bi-taqrīr ba'd al-'aḥkām fī ša'n šalāḥijāt al-mustawajāt al-qijādīja bi-l-ġajš al-lībī*, qānūn raqm 11, Ṭarābulus, 2012, <https://security-legislation.ly/ar/node/31681> (navštíveno 25. července 2019).

al-Mamlaka l-'arabīja s-sa'ūdīja, *Dalīl nizām ḥidmat aḍ-ḍubbāt*, ar-Rijād: 'Idārat šu'ūn ḍubbāt al-quwwāt al-musallaḥa, <https://www.mod.gov.sa/Ministry/militaryRegulations/Documents/%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%20%D8%A7%D9%84%D8%B6%D8%A8%D8%A7%D8%B7%20%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%A7%D8%A6%D8%AD%D8%A9.pdf> (navštíveno 21. července 2019).

al-Mamlaka l-'arabīja s-sa'ūdīja, *Nizām ḥidmat al-'afrād*, marsūm malakī raqm 9, ar-Rijād: wizārat ad-difā', 1977, <https://www.mod.gov.sa/Ministry/militaryRegulations/Documents/%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%20%D8%AE%D8%A%D9%85%D8%A9%20%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%81%D8%B1%D8%A7%D8%AF.pdf> (navštíveno 21. července 2019).

al-Mamlaka l-'irāqīja l-hāšimīja, *Nizām šarāt rutab ḍubbāt al-ġajš*, qānūn raqm 2, Baġdād: Qā'idat at-tašrī'āt al-'irāqīja, 1942, <http://iraqlid.hjc.iq:8080/LoadLawBook.aspx?SC=121020051452774> (navštíveno 19. července 2019).

al-Mamlaka l-lībīja, *Qānūn fī ša'n al-ġajš al-lībī*, marsūm malakī bi-qānūn raqm 1, Ṭubruq, 1961, <https://security-legislation.ly/ar/node/33592> (navštíveno 25. července 2019).

al-Mamlaka l-maġribīja, *Zahīr šarīf bi-ša'n ḥālat ḍubbāt al-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja wa-ta'jnihim*, zahīr šarīf raqm 1.58.011, ar-Ribāt: al-Ġarīda r-rasmīja 'adad 2381, 1958, <http://adala.justice.gov.ma/production/html/Ar/64065.htm> (navštíveno 28. července 2019).

al-Mamlaka l-maġribīja, *Zahīr šarīf bi-maṭābat an-nizām al-'asāsī l-ḥāšš bi-ḍubbāt al-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja*, zahīr šarīf raqm 1.12.50, ar-Ribāt: al-Ġarīda r-rasmīja 'adad 6152, 2013, <http://adala.justice.gov.ma/production/html/Ar/185284.htm> (navštíveno 28. července 2019).

al-Mamlaka l-mišrīja, *Qānūn bi-ta'dīl māhijāt ḍubbāt al-ġayš*. qānūn raqm 211, al-Qāhira, 1951, <https://manshurat.org/node/13209> (navštíveno 15. července 2019).

al-Mamlaka t-tūnisīja, *al-Qānūn al- 'asāsī l-hāṣṣ li-d-ḍubbāt al-mubāširīn wa-ḍubbāt aṣ-ṣaff an-nizāmījīn bi-l-ğajš*, 'amr min al-wazīr al-'akbar, Tūnis: ar-Rā'id ar-rasmī t-tūnisī, 1/1957, <http://www.cnudst.rnrt.tn/jortsrc/1957/1957a/ja10857.pdf> (navštívěno 26. července 2019).

al-Mamlaka l-'urdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat al-'afrād fī l-quwwāt al-musallaḥa*, qānūn raqm 2, 'Ammān: al-Ġarīda r-rasmīja, 1972, http://cdd.gov.jo/pdf/law_rule_10.pdf (navštívěno 20. července 2019).

al-Mamlaka l-'urdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat al-'afrād fī l-quwwāt l-musallaḥa*, mašrū' qānūn, 'Ammān: ri'āsat al-wuzarā', 2019, <http://www.representatives.jo/sites/default/files/Agenda%2017-3-2019%20.pdf> (navštívěno 20. července 2019).

al-Mamlaka l-'urdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat ad-ḍubbāt fī l-quwwāt al-musallaḥa l-'urdunnīja*, qānūn raqm 35, 'Ammān: al-Ġarīda r-rasmīja, 1966, http://cdd.gov.jo/pdf/law_rule_9.pdf (navštívěno 20. července 2019).

al-Mamlaka l-'urdunnīja l-hāšimīja, *Qānūn ḥidmat ad-ḍubbāt fī l-quwwāt al-musallaḥa l-'urdunnīja*, qānūn mu'aqqat raqm 46, 'Ammān, 1965, <https://site.eastlaws.com/GeneralSearch/Home/ArticlesDetails?MasterID=276232&related> (navštívěno 20. července 2019).

Mamlakat al-Baḥrajn, *Qānūn quwwāt difā' al-Baḥrajn*, qānūn raqm 32, al-Manāma, 2002, <http://www.bahrainlaw.net/post1297.html> (navštívěno 22. července 2019).

République algérienne, *Statut général des personnels militaires*, Ordonnance n° 06-02, Alger: Journal Officiel de la République algérienne, 2006, https://www.mdn.dz/site_principal/sommaire/service/images/textes/Statut_fr.pdf (navštívěno 27. července 2019).

Tajmūr, Aḥmad. *Risāla luğawīja 'an ar-rutab wa-l-'alqāb al-miṣrīja*. al-Qāhira: Kalimāt, 2013.

U.S. Government, Central Intelligence Agency, *National Intelligence Survey - Morocco Armed Forces*, 3/1973, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP01-00707R000200080031-3.pdf> (navštívěno 28. července 2019).

Sekundární literatura

Monografie

‘Alawī, Muḥammad. *Qādat wilājāt at-tawra l-ḡazā’irīja 1954-1962*. Biskra: Dār ‘Alī bin Zajd li-ṭ-ṭibā’a wa-n-našr, 2013.

Barak, Oren. *The Lebanese Army: A National Institution in a Divided Society*. Albany: SUNY Press, 2009.

Be’eri, Eliezer. *Army Officers in Arab Politics and Society*. New York: Praeger, Inc. Publishers, 1970.

Beránek, Zdeněk. *Alžírsko*. Praha: Libri, 2007.

Berry, LaVerle, ed. *Sudan: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 2015.

Casey, Michael S. *The History of Kuwait*. Westport: Greenwood Publishing Group, 2007.

Clark, Victoria. *Yemen: Dancing on the Heads of Snakes*. New Haven: Yale University Press, 2010.

Collelo, Thomas, ed. *Lebanon: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1987.

Collelo, Thomas, ed. *Syria: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1988.

Diallo, Garba. *Mauritania, The Other Apartheid?*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet, 1993.

Erickson, Uyar. *A Military History of the Ottomans: From Osman to Atatürk*. Santa Barbara: Praeger Security International, 2009.

Fahmy, Khaled. *All The Pasha’s Men: Mehmed Ali, his army and the making of modern Egypt*. Cairo: AUC Press, 1997.

Ferris, Jesse. *Nasser’s Gamble: How Intervention in Yemen Caused the Six-Day War and the Decline of Egyptian Power*. Princeton: Princeton University Press, 2012.

Friedrich, Luethold, eds. *Entry-points to Palestinian Security Sector Reform*. Geneva: DCAF, 2007.

Gawdiak, Ihor, ed. *Czechoslovakia: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1989.

al-Ġanābī, Ḥālid. *Tanzīmāt al-ḡajš al-‘arabī l-‘islamī fī l-‘ašr al-‘umawī*. Baġdād: Dār al-ḥurrīja li-ṭ-ṭibā’a, 1986.

Gillespie, Carol. *Bahrain*. Philadelphia: Chelsea House, 2002.

- Gombár, Eduard. *Dějiny Iráku*. Praha: NLN, 2013.
- Gombár, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, 2015.
- Gombár, Eduard. *Kmeny a klany v arabské politice*. Praha: Karolinum, 2004.
- Gombár, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Karolinum, 1999.
- Handloff, Robert, ed. *Mauritania: A country study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1987.
- Hill, Hogg. *A Black Corps d'Élite*. East Lansing: Michigan State University Press, 1995.
- Ḥaṭṭāb, Maḥmūd Šiṭ. *al-ʿAskariya l-ʿarabiya l-ʿislāmīya*. ad-Dawḥa: al-ʿUmma, 1983.
- Ḥusajn, ʿAbdallāh. *as-Sūdān min at-tārīḥ al-qadīm ʿilā riḥlat al-baʿṭa l-miṣrīya II*. Al-Qāhira: Hindāwī, 2013.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin. *The Turks in Egypt and Their Cultural Legacy*. Cairo: AUC Press, 2012.
- Keegan, John, ed. *World Armies*. London: The Macmillan Press, 1979.
- al-Manāšīr, Muḥammad. *al-Ġajš fī l-ʿaṣr al-ʿabbāsī l-ʿawwal*. ʿAmmān: Dār Mağdalāwī li n-našr, 1999.
- Al-Marashi, Salama. *Iraq's Armed Forces: An analytical history*. Oxon: Routledge, 2008.
- Marsot, Afaf. *A History of Egypt: From the Arab Conquest to the Present*. New York: Cambridge University Press, 2007.
- McGregor, Andrew. *A Military History of Modern Egypt*. Westport: Praeger Security International, 2006.
- Meisami, Starkey, eds. *Encyclopedia of Arabic Literature*. Vol. 2. London: Routledge, 1998.
- Metz, Helen, ed. *Algeria: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1993.
- Metz, Helen, ed. *Egypt: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1991.
- Metz, Helen, ed. *Iraq: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1990.
- Metz, Helen, ed. *Jordan: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1991.

- Metz, Helen, ed. *Libya: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1989.
- Metz, Helen, ed. *Persian Gulf States: Country Studies*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1994.
- Metz, Helen, ed. *Saudi Arabia: A Country Study*. Washington, D.C.: Federal Research Division, 1992.
- an-Nāṣirī, ‘Aqīl. *al-Ġajš wa-s-sulṭa fī l-‘Irāq al-malakī 1921-1958*. Dimašq: Dār al-Ḥaṣṣād, 2000.
- Nelson, Harold, ed. *Morocco: A Country Study*. Washington, D.C.: The American University, 1985.
- Nicolle, David. *Armies of the Caliphates 862-1098*. Oxford: Osprey Publishing, 1998.
- Nicolle, David. *Armies of the Muslim Conquest*. Oxford: Osprey Publishing, 1993.
- Nicolle, David. *Armies of the Ottoman Turks 1300-1774*. Oxford: Osprey Publishing, 1983.
- Nicolle, David. *Ottoman Infantryman 1914–1918*. Oxford: Osprey Publishing, 2010.
- Nicolle, David. *Rome’s Enemies 5: The Desert Frontier*. Oxford: Osprey Publishing, 1991.
- Nicolle, David. *Saladin and the Saracens*. Oxford: Osprey Publishing, 1996.
- Nelson, Harold. *Tunisia: A Country Study Country*. Washington, D.C.: American University, 1988.
- Nyrop, Richard, ed. *Area Handbook for the Persian Gulf States*. Washington, D.C.: American University, 1977.
- Petry, Carl, ed. *The Cambridge History of Egypt*. Vol. I. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Pollack, Kenneth. *Arabs at War*. Lincoln: University of Nebraska Press, 2002.
- Al-Rasheed, Madawi. *A History of Saudi Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Riedel, Bruce. *Kings and Presidents: Saudi Arabia and the United States Since FDR*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2019.
- Roubíček, Marcel. *Early Modern Arab Armies*. Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1977.
- Roubíček, Marcel. *Modern Ottoman Troops 1797-1915*. Jerusalem: Franciscan Printing Press, 1978.

as-Sarūgī, Muḥammad Maḥmūd. *al-Ġajš al-miṣrī fī l-qarn at-tāsi* ‘ašar. Al-Haram: Dār al-‘Ajn, 2012.

Shaw, Shaw. *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey: Vol. 2: Reform, Revolution, and Republic*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Shoup, John. *The History of Syria*. Santa Barbara: Greenwood, 2018.

Sidahmed, Abdel Salam. *Sudan*. New York: Routledge, 2005.

Traboulsi, Fawwaz. *A History of Modern Lebanon*. London: Pluto Press, 2007.

Ṭūsūn, ‘Amīr ‘Umar. *al-Ġajš al-miṣrī l-barrī wa-l-baḥrī*. al-Qāhira: Maktabat Madbūlī, 1996.

Wills, Michael. *Politics and Power in the Maghreb*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Young Peter. *The Arab Legion*. Reading: Osprey, 1983.

Odborné články

Daoud, Mohamed. “Arabization in Tunisia: Tug of War.” *Issues in Applied Linguistics* 2, 1 (1991): 9–29.

Chaloupský, Ladislav. “Problematika překladu vojenských hodností.” *Vojenské rozhledy* 21, 3 (2012): 89–105.

Knudsen, Are. “Lebanese Armed Forces: A United Army for a Divided Country?” *CMI Insight* 9 (11/2014): 1–7.

Shaw, Stanford. “The Nizam-I Cedid Army under Sultan Selim III 1789-1807.” *Oriens* 18/19, 1 (1965/1966): 168–184.

Wallin, Matthew. “U.S. Military Bases and Facilities in the Middle East.” *American Security Project - Fact Sheet*, 6 (2018): 1–15.

Slovníky

al-‘Amājira, Muḥammad ‘Abdallāh. *al-Mu‘ḡam al-‘askarī l-mamlūkī*. ‘Ammān: Dār kunūz al-ma‘rifa li-n-našr wa-t-tawzī‘, 2010.

Corvisier, André, ed. *A Dictionary of Military History and the Art of War*. Oxford: Blackwell, 1994.

Furmánek, Svěrák. *Anglicko-česká a česko-anglická jazyková příručka NATO*. Praha: ARTOS, 1998.

as-Salūm, Jūsūf. *Mu‘ḡam al-muṣṭalahālāt al-‘askarīya: ‘arabī-’inglīzī*. ar-Rijād: Maktabat al-‘Abīkān, 2000.

Usher, George. *Dictionary of British Military History*. London: A & C Black, 2006.

Zpravodajství

“al-Ġāmi‘a l-‘arabīja tu‘akkid ‘ahammījat ta‘zīz al-‘amal al-‘arabī l-‘askarī l-muštarak,” Kūnā, 14. říjen, 2018, <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2750938>.

“Gulf states send forces to Bahrain following protests,” *BBC News*, březen 14, 2011, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12729786>.

“Yemen crisis: Why is there a war?,” *BBC News*, Březen 21, 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29319423>.

Frederic Wehrey, “The Conflict in Libya,” *Carnegie Endowment for International Peace*, květen 15, 2019, <https://carnegieendowment.org/2019/05/15/conflict-in-libya-pub-79160>.

“Tobruk’s HoR promotes Khalifa Haftar to a Marshal following capture of oil ports,” *Libyan Express*, září 15, 2016, <https://www.libyanexpress.com/tobruks-hor-promotes-khalifa-haftar-to-a-marshal-following-capture-of-oil-ports/>.

“French-speaking students protest pro-Arabic reforms,” *The Observers - France 24*, březen 30, 2010, <https://observers.france24.com/en/20100330-francophone-students-protest-against-arabization-reforms>.

Internetové zdroje

Bawwābat wizārat ad-difā‘. “aš-Šārāt wa-r-rutab wa-l-‘awsima wa-l-midālijāt wa-l-‘anwāt.” (navštíveno 21. července 2019), <https://www.mod.gov.sa/Ministry/MilitaryRanks/Pages/default.aspx>.

al-‘Idāra l-‘amma li-l-murūr, wizārat ad-dāḥilīja. “ar-Rutab l-‘askarīja.” (navštíveno 22. července 2019) <https://www.moi.gov.kw/gdt/ranks/ranks.htm>.

al-Ġajš al-waṭanī l-mūrītānī. “Rutab al-‘afrād ġajr aḍ-ḍubbāt.” (navštíveno 29. července 2019). <http://armee.mr/node/739>.

Ġāmi‘at ad-duwal al-‘arabīja. “ad-Duwal al-‘a‘dā’.” (navštíveno 26. července 2019). <http://www.lasportal.org/ar/aboutlas/Pages/CountryData.aspx>.

al-Ġajš al-waṭanī l-mūrītānī. “Rutab aḍ-ḍubbāt.” (navštíveno 29. července 2019). <http://armee.mr/node/774>.

Jaman ittīḥādī. “Tasalsul ar-rutab al-‘askarīja fī l-Jaman wa-l-mudda bajna kull rutba wa-‘uḥrā bi-ḥasab al-qānūn al-jamanī,” (navštíveno 27. července 2019), <https://yemenetihadi.net/breakingnews/9224/>.

al-Mawqi‘ ar-rasmī li-l-ġajš al-lubnānī. “ar-Rutab al-‘askarīja.” (navštíveno 17. července 2019). <https://www.lebarmy.gov.lb/ar/ranks>.

al-Mawqi‘ ar-rasmī li-l-ġajš al-lubnānī. “Qādat al-ġajš.” (navštíveno 17. července 2019). https://www.lebarmy.gov.lb/ar/army_commanders.

al-Mawqī‘ ar-rasmī li-l-quwwāt al-musallaḥa l-‘urdunnīja – al-ġajš al-‘arabī . “Rutab ad-ḍubbāt.” (navštíveno 20 července 2019).

https://www.jaf.mil.jo/Contents/Officers_Ranksar.aspx#.XtesWXvgpPY.

al-Mawqī‘ ar-rasmī li-wizārat ad-difā‘ . “ar-Rutab al-‘askarīja.” (navštíveno 15. července 2019), https://www.mod.gov.eg/ModWebSite/Mod_MRDAr.aspx.

Mawqī‘ wizārat ad-difā‘ as-sūdānīja. “Rutab wa ‘awsima.” (navštíveno 15. července 2019), <https://mod.gov.sd/index.php/section-blog/73-%D8%B1%D8%AA%D8%A8-%D9%88%D8%A3%D9%88%D8%B3%D9%85%D8%A9.html>.

Ministère des Armées. “Les grades et appellations dans l'armée de Terre.” (navštíveno 17. července 2019). https://www.defense.gouv.fr/english/node_64/bloc-les-essentiels/les-grades2.

Ministry of Defence & Armed Forces of the Czech Republic. “Military ranks valid as of 1st January 2011.” (navštíveno 17. července 2019).

<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=49065>.

Official Website of the Lebanese Army. “Military Ranks.” (navštíveno 17. července 2019). <https://www.lebarmy.gov.lb/en/ranks>.

Salṭanat ‘Umān - wizārat ad-difā‘ . “al-‘Išdārāt.” (navštíveno 23. července 2019).

<http://www.mod.gov.om/AR-OM/PAGES/ALLPUBLICATIONSITEMS.ASPX>.

The British Army - The Ministry of Defence. “Ranks.” (navštíveno 23. července 2019).

<https://www.army.mod.uk/who-we-are/our-people/ranks/>.

The Chicago Manual of Style Online. “Notes and Bibliography: Sample Citations.” (navštíveno 9. července 2019).

https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html.

al-Wazīfa klūb, “ar-Rutab wa-ḥulṣa š-šahrīja li-l-ġajš al-maġribī wa-l-quwwāt al-musallaḥa l-malakīja l-maġribīja.” (navštíveno 23. července 2019). <http://alwadifa-club.com/%D9%85%D8%B3%D8%AA%D8%AC%D8%AF%D8%A7%D8%AA/4126-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%AA%D8%A8-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AE%D9%84%D8%B5%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%87%D8%B1%D9%8A%D8%A9-%D9%84%D9%84%D8%AC%D9%8A%D8%B4-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%B1%D8%A8%D9%8A-%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%82%D9%88%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B3%D9%84%D8%AD%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%83%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9.html>.

Wizārat ad-dāhīlīja. “ar-Ra’īs al-‘asad jušdir marsmūman bi-‘iḍāfat rutbatajn ġadīdatajn ‘ilā r-rutab al-mu‘tamada fī l-ġajš as-sūrī.” (navštíveno 16. července 2019).

<http://www.syriamoi.gov.sy/portal/site/arabic/index.php?node=551&nid=856&First=65&Last=741&CurrentPage=73&mid=&refBack>.

Wizārat ad-difā‘ al-waṭanī, “Rutab ḍubbāṭ al-baḥrīja,” at-Takwīn bi-ḡajš al-baḥr,
(navštíveno 26. července 2019), <http://www.emam.defense.tn/index.php/ar/your-profile-ar>.